

Mukəddəs Kitab

Injil 27-kisim

«Wəhiy»

© Mukəddəs Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyşurqə Kalam Tərijimisi»

Injil 27-qism

«Wəhiy»

Kirix söz

Miladiy 95-96-yillar. Rosul Yuhannaning ömrining ahirki yilliri, bəlkim toqsan nəqqə yaxka kirgən waqti bolsa kerək (okurmənlər allikaqan uning Injildiki Əysaning tərjimiəali boləjan «Yuhanna» degən bayanini wə «Yuhanna yazəjan hətlər» degən kisimlarni oquəjan bolsa kerək). Yuhanna xunqə yaxanoəjan bolsimu, yənila zor kük bilən hər yərdə, bolupmu Əfəsus xəhiri wə uning ətrapidiki yurtlarda Məsiəni jakarlimakta idi. Rim imperiyəsida turuwatқан jamaətlərgə nisbətən bu zamanlar zulmətlik wə kıyin idi. U waqıtta Domitiyan imperator («Kəysər») bolup Hudaning həlkiğə ziyankəxlik yətküzüwatatti; pütün imperiyədə Məsiəgə etikad baəliəjanlar etikadi tüpəylidin zindanoəja taxlinip yaki olüm jazasioəja məhkum kilinipla kəlməy, bəlki rimliklarning «sirk»liridə rəsua kilinip, tirik həlda kəydürüp oltürölüwatatti, xir-yolwas katarlik yirtkuq həywanlar yaki gladiator-qelixqilər bilən elixixka selinip, yaki baxka hərhil əxəddiy yollar bilən olümə tutup beriliwatatti. Imperator əzi hər yili «rəbning küni» dəp atilidoəjan alahidə bir künni bekitip, xu künidə barlik puəralirini əzi toərluluk; «Kəysər Rəbtur!» dəp etirap kilip, isrik selixka məjbür kilatti. Məsiəgə sadik boləjanlar əlwəttə undak kilmioəqqa, türlük rəəimsizliklərgə uərimakta idi.

Rosul Yuhanna Patmos degən kiəik araloəja kəmaləjanidi (u yər bəlkim birhil «əmgək lageri» bolsa kerək). Imperator puəralirining səjdə kilixini kəbul kilməqəi boləjan dəl axu «Rəbning küni»də, Rəb Əysa Məsiə Yuhannaəja kərinüp uningəja həzir aldimizda turoəjan bu wəhiyni tapxurdi wə bu kitab «Wəhiy» dəp ataldi. Tapxuruloəjan Wəhiyning kəpinəisi «bexarətlik», yəni kəlgüsidiki ixlar, bolupmu Məsiə dunyaoəja kaytip kelixtin awwalki zamanlar toərluluktur. Həlbuki, kitabning birinəi kismi Əysa Məsiə Yuhanna arkilik «Kiəik Asiya» (həzirki Türkiyə)diki yəttə jamaətkə yazəjan yəttə parqə həttin tərkib tapidu. Yuhanna əzi bu yəttə jamaət bilən ziə munasiwəttə bolup kəlgən. Yuhannaning bu hətlərdə, xundakla kitabning kəp kismida boləjan roli pəkət angliəjanliri wə kərgənlirini hatiriləx idi, halas. Mumkinəiliki barki, u «Wəhiy»ni tapxuruwaloəjan yaki yazəjan qaoəda, bu yəttə jamaət uningdin həl sorax üqün yəttə «əlqi» (bəlkim ular arisidiki yətkəqi yaki aksakallar)ni əwətkən boluxi mumkin.

Kitabning kəp kismi bexarətlər boləjini bilən, bəzi bexarətlər tarihtiki rohiə jəhəttin muəim boləjan wəəəəənimu qüxəndürüp beridu. Bu Wəhiy «**Rəbning kul-hizmətkarliri**» — xu waqıttiki məəmin bəndiliri üqün, xundakla bizlənimu kıyin künlirimizdə riəəətləndürüə üqün beriləndur. Omumiə jəhəttin kitabning məəmunini yioəinqaoəliəanda:

«Məsiəgə ixəngənlər üqün əəwallar dəsəptə barəəanseri bəttərlixidu, andin Məsiə dunyaoəja kəlgəndə təəəwəur kiləili bolmaydioəjan dərijidə yaxhi bolup ketidu; Məsiəgə ixənmiganləarning ixliri bəlkim waqıtlık yaxhi boluxi mumkin, ləkin Məsiə kelixning aldi-kəynidə təəəwəur kiləili bolmaydioəjan dərijidə harəblixip, paji'əlik bolidu» deyixkə bolidu.

Əməliyəttə «Wəhiy» pütkül mukəddəs yazmilarəja toluk maslaxқан, zərür boləjan

«Wəhiy»

hatimidur. Uxbu kitabda, Hudaning Təwrattiki barlik bexarətlərdə ayan qilinoqan yaki pəkət puritiloqan məqsət-muddialirining təntənilik və xan-xərəplik həlalda toluq əməlgə axuruluxliri kərsitilidu; Qəməldürgüqi Yəhya və Məsihning Əzi bexarət qiloqan «Hudaning padixahlığı»ning yər yüzidə namayan qilinixi kərulidu; xuningdin keyin boləqan yengi asman-zemin kərulidu və barlik gunah-rəzillikning ahirki tegixlik jazaqa tartilixlirimu kərulidu.

Pütkül mukəddəs yazmilarning ahirki qismi boləqan Injilning ahirki Wəhiyidiki munu ahirki ayətlərdə biz mundaq qorqunluq səzləni oquymiz: —

«Mənki bu kitabtiki bexarətning səzilirini anglioqanlarəqa guwahlik berip agahlandurimənki: Kimdikim bu səzlərgə birnemini qoxsa, Huda uningəqa bu kitabda yeziloqan balayi'apətləni qoxidu. Kimdikim bu bexarətlik kitabning səziliridin birər səzni elip taxlisa, Hudamu uningdin bu kitabda yeziloqan həyatlik dərühidin və mukəddəs xəhərdin bolidioqan nesiwisini elip taxlaydu» (22:18-19).

Hudaning həmmi baxquridioqan, barlik insanlarning pilanlirining üstidə turidioqan pilanida bu səzlər pütkül mukəddəs yazmilar (Təwrat, Zəbur, Injil)ning ahirida kelidu. Xunga bu səzləni pəkət Wəhiy kitabioqa baqlik bolupla qalmay, bəlki pütkül Injil, xundaqla pütkül Mukəddəs Kitabka baqlik dəp qaraymiz. Xunga «Wəhiy»ni Hudaning ahirki mənzil kitabı, yəni insanlarəqa nazil qilinoqan ahirki yazma kitab, dəp ixinimiz. Dərwəqə, kitabni okup qikqandin keyin, uningdiki adəmnı həyrən qaldurarlik məzmunoqa, yəni ahirki zamandiki ixlar və Hudaning tüp məqsət-muddialirining əməlgə axuruluxlirioqa qarap, uningəqa yənə baxqa məzmunlarnı qoxuxqimu layiq bolarmu, dəymiz.

«Wəhiy»gə xərh bərməqci boləqanlarning bəziliri uxbu kitabni qüxinix intayin təs dəp aqrinoqan. Biz undaq qarimaymiz. Kitabtiki nuroqun bexarətlər «simwolluq xəkil»də boləqan. Bu simwollarnı qüxinixning aqquqliri əsasən Təwratta və xuningdək Məsihning Injildiki «tət bayan»ida hatiriləngən, ahirki zamanlar toqruluq təlimliridə tepilidu. Huda Təwratta Əz bəndilirigə allıqəqan yətküzgən, xundaqla Rəb Əzi bərgən, «tət bayan»da hatiriləngən bu kimmətlik bexarət-təlimləni istikamət kilip qüxinixkə wəqit ajritixni eqir kərgənlərgə nisbətən «Wəhiy»ni okux dərwəqə tehimu bax qaturidioqan ix bolidu. Ləkin Huda allıqəqan nazil qiloqan bexarətləni qüxinixkə berilənlər üqün «Wəhiy»ning əzimu əz mənisini eqip beridu, degən ixənqimiz bar.

Əysaning munu sirlik səzliri buning bir misaldur: **«Kimdə bar bolsa, uningəqa tehimu kəp berilidu, uningda molqilik bolidu; əmma kimdə yök bolsa, hətta uningda bar boləqanlirimu uningdin məhrum qilinidu» («Mat.» 13:12)**

Xundaqtimu, ixəngənlərdin əng səbiylirimu gərqə kitabtiki təpsilatlarıni anqə qüxənmisimu, kitabni okuqinida bəht tapidu, dəp ixinimiz (1:3). Birinqidin, Məsihning və bəndilirining ahirki qəlibisi kitabda enik axkarilididu; ikkinqidin, okurmənlərgə bexarət qilinoqan wəqələrdin (gərqə təpsilatlarını dəsləptə enik qüxənmisimu) kəp kimmətlik rohiy prinsiplər yorutulidu və üqinqidin, bexarət qilinoqan wəqələrdin okurmənlər əz zamanidiki bəzi hətərlik wəziyətləni bayqıyalaydu, xundaqla bular toqruluq agahlandırulidu.

Gərqə qariximizqə bexarətlərlənin kəpinqisi ahirki künləni kərsətsimu, hər dəwrdiki etiqadqılar bu bexarətlərlənin tarihta «qismən əməlgə axurulux»lirini bayqap keliwatidu.

«Wəhiy»

Muxundak «qismən əməlgə axurulux»lirini ahirki zamanlardiki bexarət qilinoqan wəqərlərləning «aldin kərsitilgən kələnggüsi» degili bolidu. Huda buyrusa «qoxumqə səz»imizdə buningoqə bəzi misallarni kəltürimiz. Xuningdək oqurmənlərgə kitabta yətküzülgən omumiy uqumlar wə uningdiki əjayib qurulma toquruluk tohtilimiz, xundakla bexarətlərləni yexip eqixi üqün Təwrattiki bexarətlərdin bəzi aqquqlar bilən təminləymiz. Bu munasiwət bilən bəzi ayətlərləning yenioqə xu ayətlərləni aydinglaxturuwelix üqün Təwrattiki munasiwətlik bexarətlər yaki təlimlərləning ornini kiqik hərpələr bilən izahlap kərsitimiz. Əlwəttə, bu izahatlimizni toluq dəp kətkili bolmaydu. «Wəhiy»ni tətqiq qiləqan bir alim: «Wəhiy»ning tekistidə Təwrattiki səzlərləni oquq nəkil kəltürgən yaki tekistning iqigə mas həlda qisturoqan mingdin artuq jay bar» dəp həsabləydu.

Məzmun: —

1. Muqəddimə — dəsəlpki bexarət (1-bab 1-8-ayətlər)
  2. Yuhanna Rəb Əysa Məsihni kəridu (1-bab 9 -20-ayətlər)
  3. Yəttə jamaətkə yeziloqan yəttə parqə hət (2-, 3-bablar)
  4. Yəttə möhür bilən peqətləngən oram yazma (4-babtin 8-bab 1-ayətkiqə)
  5. Yəttə kanay (8-bab 2-ayəttin 11-babkiqə)
  6. Alamət boləqan ayal, yəttə baxlıq əjdihə wə ikki diwə (12-, 13-bablar)
  7. 144000 sadıq qul-hizmətkar; «orma» waqti kəldi (14-bab)
  8. «Yəttə qinə», yəttə «ahirkı balayı'apət» (15-16-bablar)
  9. Babilning gumran boluxi (17-babtin 19:4-ayətkiqə)
  10. Sahta pəyoqəmbər, diwə wə İblisning tartqan jazasi; (19:5-21)
  11. Məsihning yər yüzidə ming yillik həküm süruxi (20:1-6)
  12. Ahirkı sinəq wə ahirkı həküm (20:7-15)
  13. Yengi asman, yengi zemin (21:1 — 22:5)
  14. Hatimə (22:6-21)
- Muxu məzmunlarni baxqa bir xəkilgə kəltürsək, asasiy qurulma pəyda bolidu: —

Wəhiy — məzmun-қuruluşu

Mukəddimə — Yuhannaning Rəbni kəruxi	(1) (1-bab)
Yuhannağa «yəttə jamaət»kə beqıxlanoqan «yəttə hət» tapxurulidu	(2) (2-, 3-bab)
«Dəhxətlik azab-oқubət»tin keyinki waқit — ərxtiki bir kərünüx	(3) (4-, 5-bab)
Yəttə peqəttin altə peqət eqilidu	(4) (6-bab)
<u>«Ahirət» bolidu</u>	
«Qısturma» wəhiy — 144000 wə «zor bir top adəmlər»	(5) (7-bab)
Yəttinqi peqət eqilidu	(6) (8:1)
Yəttə kanaydin altə kanay qelinidu	(7) (8:1-9:21)
«Qısturma» Wəhiy — Yuhannaning köprək bexarət berixi üqün Yənə bir oram yazma tapxurulidu	(8) (10-bab)
Yerusalem, ahirki 1260 kün, «ikki guwahqi»	(9) (11-bab)
Yəttinqi kanay qelinidu	
<u>«Ahirət» bolidu</u>	
Kəynigə qarax — tarih; Iblis wə Israil; «Dəhxətlik azab-oқubət»ning aldinki yerimi	(10) (12-bab)
Diwə wə sahta pəyoqəmbər; «Dəhxətlik azab-oқubət»ning keyinki yerimi	(11) (13-bab)
144000; 3 pərixting həwiri; ahirki ikki orma orulux;	(12) (14-bab)
<u>«Ahirət» bolidu</u>	
«Yəttə qinə»diki yəttə balayi'apət tonuxturulidu.	(13) (15-bab)
«Yəttə qinə» təkülidu; Rəb bosuqioğa kelip qaldı;	(14) (16-bab)
<u>«Ahirət» bolidu</u>	
Kəynigə qarax — Babil, pahixə ayal	(15) (17-, 18-bab)
Rəbning qaytip kelixining təpsilatlırı;	(16) (19-bab)
<u>«Ahirət» bolidu</u>	
Xəytanning baqlinixi; ming yillik səltənət	(17) (20-bab)
Ahirki sinak, ahirki sorak	
Yengi asman, yengi zemin	(18) (21-22-bab)

Wəhiy

1¹ Bu kitab Əysa Məsihning wəhiysi, yəni Huda Uningoşa Öz qul-hizmətkarlıroşa yekın kəlgüsida yüz berixi mukərrər bolojan ixlarni kərsitixi üqün tapxurojan wəhiydir. Məsih buni Öz pərixitsini əwətip kuli Yuhannaşa alamətlər bilən ayan kildi.² Yuhanna bolsa Hudaning səz-kalami həmdə Əysa Məsih tooqrisidiki guwahlıkka kərgənlirining həmmisigə guwahlık bərdi.³ Bu bexarətni okup bərgüqi wə uning səzlirini anglap, uningda yezilojanlaroşa itaət kılouqi bəhtlikdur! Qünki wəhiyning wakti yekındur..

Rosul Yuhannaning «Kıqık Asiya»diki yəttə jamaətkə yollıojan salamliri wə hətliri

⁴ Mənki Yuhannadin Asiya əlkisidiki yəttə jamaətkə salam! Həzir bar bolojan, ətəkəndimu bolojan həm kəlgüsida Kəlgüqidin, Uning təhtining aldidiki yəttə Rohtin.⁵ wə sadıq Guwahqi, əlumdin tunji Tirilgüqi, jahandiki padixahlarning Həkümrani bolojan Əysa Məsihtin silərgə mehir-xəpkət wə hatirjemlik bolojay.

Əmdi bizni səygüqi, yəni Öz kəni bilən bizni gunahlırimizdin yuojan.⁶ wə bizni bir padixahlıkka uyuxturup, Öz Atisi Hudaşa kahınlar kıləjanoşa barlık xan-xərap wə küq-kudrət əbədil'əbədgıqə bolojay, amin!

⁷ Mana, U bulutlar bilən kelidu, xundakla hər bir kəz, hətta Uni sanjojanlarmu Uni kəridu. Yər yüzidiki pütkül kəbilə-həlk U səwəblik aq-zar kətüridu. Xundak bolidu, amin!

⁸ Mən «Alfa» wə «Omega», Mukəddimə wə Hatimə Özümdurmən, həzir bar bolojan, burunmu bar bolojan həm kəlgüsdimu bar Boləquqidurmən, xundakla Həmmigə Qadirdurmən, dəydu Pərwərdigar Huda..

Tirilgən Məsihning Yuhannaşa kərünüxi

⁹ Silərnin kərinđinglar həm silər bilən birgə Əysada bolojan azab-okubət, padixahlık wə səwr-takəttin ortaq nesipđinglar bolojan mənki Yuhanna Hudaning səz-kalami wə Əysaning

---

1:1 «Bu kitab Əysa Məsihning wəhiysi» — «Əysa Məsihning wəhiysi» həm Əysa Məsih tooqrisida həm Uningdin kəlgən wəhiydir. «Huda Uningoşa Öz qul-hizmətkarlıroşa yekın kəlgüsida yüz berixi mukərrər bolojan ixlarni kərsitixi üqün tapxurojan wəhiydir» — Hudaning «qul-hizmətkarlıri» İnşida Hudaning «kulluk»ida bolojanlar, yəni məjburiy həlda əməs, bəlkı muhəbbətnin türktisida qın kənglidin xundak tallıwəlojanlarni kərsitidu, əlwəttə.

1:3 «wəhiyning wakti yekındur» — «wəhiyning wakti» degən, bu ixlarning əməlgə axidojan wakti.

1:3 Wəh. 22:7,10.

1:4 «Uning təhtining aldidiki yəttə Rohtin... mehir-xəpkət wə hatirjemlik bolojay» — «yəttə» degən sanning kamalətkə yətkən, mukəmməl degən mənisi bolup, bəzi alimlar bu «yəttə Roh» Hudaning Mukəddəs Rohının yəttə təripini kərsitidu, dəp qaraydu (5:6ni wə «Yəx.» 11:2ni kəring). Baxkılar ularni yəttə pərixitini kərsitidu, dəp qaraydu. Bəzilər: «yəttə tərəplik Roh» yaki «yəttə tərəplimilik Roh» dəp tərijimə kılıdu.

1:4 Mis. 3:14; Wəh. 1:8; 4:8; 11:17; 16:5.

1:5 «əlumdin tunji Tirilgüqi» — grek tilida muxu yərdiki «tunji» adəttə «birinqi bolup tuəşulojan»ni kərsitidu. Səzning toluq mənisi tooqruluk «Kol.» 1:16-17 wə 18-ayəttiki izahətlarni kəring. «Öz kəni bilən bizni gunahlırimizdin yuojan» — yaki «Öz kəni bilən bizni gunahlırimizdin azad kıləjan».

1:5 Yəx. 55:4; Ros. 20:28; 1Kor. 15:20; Kol. 1:18; İbr. 9:12,14; 1Pet. 1:19; 1Yuha. 1:7; Wəh. 3:14; 5:9.

1:6 «munasiwətlık ayətlər» — «Mis.» 19:6.

1:6 Rim. 12:1; 1Pet. 2:5, 9; Wəh. 5:10.

1:7 «hətta Uni sanjojanlarmu Uni kəridu» — yaki «yəni Uni sanjojanlarmu Uni kəridu». «munasiwətlık ayətlər» — «Dan.» 7:13, «Zək.» 12:10

1:7 Dan. 7:13; Zək. 12:10; Mat. 24:30; 25:31; Yh. 19:37; Ros. 1:11; 1Tes. 1:10; 2Tes. 1:10; Yəh. 14.

1:8 «Mən «Alfa» wə «Omega»...durmən» — grek tilida «alfa» birinqi hərp, «omega» ahırkı hərptur. Demək, Huda bax wə ahırdur. Bəzi kona kəqürülmilərdə «Mukəddimə wə Hatimə Özümdurmən» degən səzlar təpiləmaydu.

1:8 Yəx. 41:4; 44:6; Wəh. 21:6; 22:13.

guwahlikı wəjidin Patmos dēgən aralda məhbəs bolup turup qaloqandim..¹⁰ «Rəbning küni»də mən Rohning ilkiğə elinixim bilən, kəynimdin kanay awazidək küqlük bir awazni anglidim..

¹¹ Bu awaz: «Keridoqanliringni kitab kılıp yaz wə uni yəttə jamaətkə, yəni Əfəsus, Smirna, Pərgamum, Tiyaıra, Sardis, Filadelfiya wə Laodikiyadiki jamaətlərgə əwət» dedi..

¹² Manga səz kılqan awazning kimning ikənlikini kərux üqün kəynimgə buruldum. Buruloqinimda, kəzümğə yəttə altun qiraqdan..¹³ wə ularning otturisida uqısıoqə putlirioqə quxüp turidoqan ton kiygən, kəksigə altun kəmə bəoqlıoqan İnsan'ooqlıoqə ohxaydoqan biri kəründi..¹⁴ Uning bax-qeqi aq yungdək, həttə kardək ap'ak idi wə kəzlıri goya yalkunlap turoqan ottək idi..¹⁵ Putliri humdanda tawlinip parkırioqan tuqqa ohxaytti, awazi xarkırap ekiwatqan nuroqun sularing awazidək idi..¹⁶ U ong kolidə yəttə yultuz tutqan bolup, aqızidin ikki bislik etkiri kılıq kikipt turatti. Qirayi huddi kuyaxning toluk küqida parlioqandək yarkın idi..

¹⁷ Uni kərginimdə, ayıoqə əlüktək yikildim. U ong kolini üstümğə təgküzüp mundaq dedi: — Korkma, Awwalkısı wə Ahirkısı..¹⁸ həmdə həyat Boloquqi Əzümdurmən. Mən əlgənıdım, əmma mana, Mən əbədil'əbədgıqə həyatturmən, əlüm wə təhtısarəning aqquqlırı kolumdıdur!.

¹⁹ Xuning üqün, kərgən ixlarnı, hazır boluwatqan ixlarnı wə bulardin keyin bolidoqan ixlarnı yezip kəldur..²⁰ Sən ong kolumda kərgən yəttə yultuzning wə yəttə altun qiraqdanning siri mana mundaq — yəttə yultuz yəttə jamaətnıng əqlıırı wə yəttə qiraqdan bolsa yəttə jamaəttur..

1:9 «Əysada bolqan azab-əkubət, padıxahlık wə səwr-təqəttin ortək nesıpdıxınglar» — demək, Əysa Məsihdə bolqanlar qokum həm Uning namı wəjidin azab-əkubət tartıdu, xundakla Uning səwr-təqəttidin küq elixi kərək bolıdu, həm Uningda bolqan padıxahlıqtın bəhrimən bolıdu. «Əysanıng guwahlikı wəjidin» — demək «Əysa toqrısıdiki guwahlik»; baxkə hil mənisi «əysa (Əzi) bərgən guwahlik». «Patmos dēgən aralda məhbəs bolup turup qaloqandım» — Patmos rimliklarning dəhxətlik «əmgək lagiri» bolqan türmə idi. Yuhəna məzkur kitabni yezıwatqanda Patmos arilidin azad kılınqan boluxi mummın.

1:10 ««Rəbning küni»də mən Rohning ilkiğə elinixim bilən...» — «Rəbning küni» yaki «rəblik kün». Alimlar bu toqruluk üq pikirdə bolıdu: — (1) Rəbning küni yəxxənbə küni (Rəb əlümdin tirilgən kün)ni kərsitıdu; (2) Təwratta kəp tiloqə elinqan, kiyamət küni ni əziğə alqan ahirki zamanlardiki ahirki dəhxətlik azab-əkubətlik künlərnı, yəni «Pərwərdıgarning küni»ni kərsitıdu, muxu kəzkarax boyıqə bolqanda Yuhəna Rohta kətürölüp kəlgüsidiki zamanlaroqə yetkilip «Pərwərdıgarning küni»ni kəridıdu; (3) xu wəqıtlarda hər yilning bir künidə Rim imperatori (xu wəqıttə Domitiyan idi) barlik pukralirini əziğə səjdə kıldurup: «Kəysər rəbtur!» dəp etirap kılıp, huxbuy selixkə məjbur kılatti. Xunga xu küni «Rəbning küni» dəp ataloqan. Bizningqə «Rəbning küni» dəl xu künni kərsitıdu; ləkin kinayilik həm həjwiylık ix xuki, Rəb dəl xu künidə (2-kəzkaraxtikidək) Əzıning, yəni «Pərwərdıgarning küni»ni ayan kılıxni layik kərdi. «Mən Rohning ilkiğə elinixim bilən...» — «Roh» Hudaning Rohi, Muqəddəs Rohni kərsitıdu.

1:10 Wəh. 4:2.

1:11 «Smirna» — hazırki Türkiyədiki İzmir. «keridoqanliringni kitab kılıp yaz wə uni yəttə jamaətkə, yəni Əfəsus, Smirna, Pərgamum, Tiyaıra, Sardis, Filadelfiya wə Laodikiyadiki jamaətlərgə əwət» — bu yəttə xəhərnıng həmmisi bir düğləktə bir-birigə yandax jaylaxkanıdi. Rosul Yuhəna yaxanoqanda Əfəsus xəhəridə məkənləxkanıdi. «Koxumə səz» wə həritini kəring.

1:12 «munasiwətlik ayətlər» — «Mis.» 25:31-40.

1:13 «kəksigə altun kəmə bəoqlıoqan İnsan'ooqlı» — yaki «kəksigə altun kəmə bəoqlıoqan insannıng bir oqlı». «Dan.» 7:13ni wə izahatını kəring.

1:13 Əz. 1:26; Dan. 7:13; Wəh. 14:14.

1:14 Dan. 7:9; Wəh. 19:12.

1:15 Wəh. 14:2.

1:16 «munasiwətlik ayət» — «Dan.» 7:13.

1:16 Yəx. 49:2; Əf. 6:17; İbr. 4:12; Wəh. 2:16; 19:15.

1:17 Yəx. 41:4; 44:6; 48:12.

1:18 Ayup 12:14; Yəx. 22:22; Rim. 6:9; Wəh. 3:7; 20:1.

1:20 «yəttə yultuz yəttə jamaətnıng əqlıırı wə yəttə qiraqdan bolsa yəttə jamaəttur» — «əqlıırı» baxkə hil təjmisı: «pərixtilirı». Grek tilida həm ıbranıy tilida «pərixta» wə «əlqi» bir səz bilən ipadilınu (pərixtilər Hudaning əqlıırı boləqə). Bizningə muxu yərdə jamaətlər əwətkən əqlıılarnı kərsətsə kərək, qünki pərixtilərgə hət yezix həjətsiz idi. Yəttə əlqi Patmos arilıoqə berip Yuhənnadin həl soraxkə kəlgən boluxi mummın.

«Wəhiy»

Əysa Məsihning hetini
tapxuruwalqan
«Kiqik Asiya»diki
yette jamaet
(«Wəhiy» 2-3-bab)

«Wəhiy»

Əfəsustiki jamaətkə yeziləqan hət

2¹ — Əfəsustiki jamaətniŋ əlqisigə mundak yazəqin:

«Oŋ qolida yəttə yultuzni tutup, yəttə altun qıraqdanning otturisiɗa Mangoquqi mundak dəydu:

² — Sening əjir-əməllirini, tartqan japalirini həm səwr-taqitingni, rəzil adəmlərninŋ kilmixliriqə qidap turalmaydıqanliqini, xundakla rosul bolmisimu əzlrini rosul dəp atıwaloqanlarni sinap, ularning yaloqanqi boləqanliqini tonuəqanliqinimu bilimən..

³ Xundak, sening səwr-taqət kiliwatqanliqini, Mening namim wəjidiŋ japa-muxəkkətkə bərdaxliq bərgənliqini əmma erinmigənliqini bilimən.⁴ Lekin sanga xu bir etirazim barki, sən əzüŋdiki dəslepki mehir-muhəbbəttin waz kəqting.⁵ Xunga kaysi hələttin yikilip qüxkənliqini esinggə elip towa kıləqin, awwalki əməllərni kayta kıləqin. Bolmisa yeningəqə kelimən wə towa kılmisang qıraqdeningni jayidin yetkiwetimən..⁶ Biraq, sening xu artuqılıqıŋ barki, Mən Özüm nəprətlinidəqan Nikolas tərəpdarlıriniŋ kilmixliridin sənmu nəprətlisinən..

⁷ Kılıqi barlar Rəhning jamaətlərgə degənlirini anglisun! Ələlibə kıləquqılarni Hudaning jənnitining otturisiɗiki həyatlıq dərihining mewiliridin yeyixkə muyəssər kiliimən»..

Izmirdiki jamaətkə yeziləqan hət

⁸ — Izmirdiki jamaətniŋ əlqisigə mundak yazəqin: —

«Awwalkisi wə Ahirkisi, əlgən wə Tirilgüqi mundak dəydu:..

⁹ — Sening azab-okubətlirini wə namratlıqini bilimən (lekin sən bay!), Yəhudi y əməs turup əzlrini Yəhudi dəwəloqan, Xəytanning bir sinagogi boləqanlarınŋ təhmətlirini bilimən..

¹⁰ Aldingda qekidəqan azab-okubətlərdin kərkəma. Mana, İblis aranglardin bəziliriniŋlarni sinilixinglar üqün yekində zindanoqə taxlitidu. Silər on kün kiynilisilər. Taki əlgüqə sadıq boləqin, Mən sanga həyatlıq təcini kiydürimən.

¹¹ Kılıqi barlar Rəhning jamaətlərgə degənlirini anglisun! Ələlibə kıləquqılər ikkinqi əlümning ziyiniqə hərgiz uqrimaydu!..

Pərgamumdiki jamaətkə yeziləqan hət

¹² — Pərgamumdiki jamaətniŋ əlqisigə mundak yazəqin: —

«İkki bisliq ötkür kiliqi bar Boloquqi mundak dəydu:..

¹³ — Mən sən olturoqan yərnə, yəni Xəytanning təhti boləqan jayni bilimən. Xundaktimu, sən Mening namimni qing tutup, həttə sadıq guwahqim Antipas makaningda, yəni Xəytan turoqan

2:2 «Sening əjir-əməllirini, tartqan japalirini həm səwr-taqitingni, rəzil adəmlərninŋ kilmixliriqə qidap turalmaydıqanliqini... bilimən» — bu toluq sez əlqigə eytiləqini bilən xübhəsiszki, pütkül jamaətkə (bir adəm süpitidə) eytilidu.

2:5 «... bolmisa yeningəqə kelimən wə towa kılmisang qıraqdeningni jayidin yetkiwetimən» — Əfəsusta hazır jamaət bolmayla qalmay, həttə xəhər əzi harabilik bolidu.

2:6 «Mən Özüm nəprətlinidəqan Nikolas tərəpdarlıriniŋ kilmixliridin sənmu nəprətlisinən» — «Nikolas tərəpdarlırni»ning kim ikənliki hazır enik əməs. Bəzilər ularni «Ros.», 5:6-ayəttiki «Nikolas» isimlik jamaət hizmətkari bilən munasiwətlik dəp karaydu; lekin bizningqə buningəqə enik ispat təcilmidi. Həqbolmıqanda ular etiqadqılarni jinsiy buzukluqkə azdurmıqı boləqanıdi (14-15-ayətni kəring).

2:6 Wəh. 2:15

2:7 Yar. 2:9; Wəh. 22:2.

2:8 «Izmır» — kona ismi «Smirna».

2:8 Yəx. 41:4; 44:6; Wəh. 1:17.

2:9 «... Yəhudi əməs turup əzlrini Yəhudi dəwəloqan, Xəytanning bir sinagogi boləqanlarınŋ təhmətlirini bilimən» — imperator Domitiyan həküm sürgən bəzi waqıtlarda birsə öziniŋ Yəhudi ikənliki ispatlıyalsa, ziyankəxlikkə uqrimasliq kərək degən bir kanun küqkə igə idi; xübhəsiszki, bəzi «etiqadqılər» wə baxqılər bu kanundin qalaymıqan paydılınip ziyankəxlıktin kəqip, xundakla baxqıləroqımu ziyən yətküzgənidi.

2:11 Mat. 13:9.

2:12 Wəh. 1:16; 2:16.

jayda kətl kilinojan künlərdimu, Manga kilojan etikadingdin tenip kətmiding. ¹⁴ Ləkin sanga xu birnəqqə etirazim barki, aranglarda Balaamning təlimigə əgəxkənlərdin bəzilər bolmaqta — Balaam bolsa Balakğa Israillarni butğa atap kurbənlilik kilinojan gəxni yeyix wə jinsiy buzukluk kilixğa azduruxni ətəkənidi. ¹⁵ Xuningə ohxax, silərnin aranglarda Nikolas tərəpdarlirininin təlimini tutkanlarmu bar. ¹⁶ Xuning üqün, towa kıl! Undak kılmişang, yeningə tez arida berip, aozimdiki kiliqim bilən xularəğa hujum kilmən.

¹⁷ Kuliki barlar Rohning jamaətlərgə degənlirini anglisun! Ələlibə kıləquqılar bolsa yoxurup kəyojan mannadin berimən wə hər birigə birdin aq tax berimən. Tax üstidə yengi bir isim pütüklük bolidu, xu isimni uni qəbul kıləjan kixidin baxğa həqkim bilməydu».

Tiyatiradiki jamaətkə yezilojan hət

¹⁸ — Tiyatiradiki jamaətnin əlqisigə mundak yazəyin: —

«Kəzliri yalkunlojan otğa wə putliri parkirak tuqğa ohxaydiojan Hudaning Oqlı mundak dəydu:»

¹⁹ — Sening əməllirini, mehir-muhəbbətingni, etikadingni, əjir-hizmitini wə səwr-takitingni, xundakla həzirki əməllirininin awwalkidin exip qüxüwatkanlıqinimu bilimən.

²⁰ Ləkin, sanga xu bir etirazim barki, əzini pəyoqəmbər dəp atıwəlojan axu hotun Yizəbəlğə yol kəyowatışən. U hotun kul-hizmətkarlıriməğa təlim berip, ularni jinsiy buzukluk kilixğa wə butğa atap nəzir kilinojan gəxni yeyixə azdurmaqta. ²¹ Mən uningə towa kıləqudək wəkt bərgənidi, ləkin u əz buzuklukioğa towa kılixni halimaydu. ²² Əmdi mana, Mən uni əqir kəsəl orniəğa taxlap yatkuzimən wə uning bilən zina kıləjanlar kılmişlirioğa towa kılmişa, ularni-mu əqir azabğa qəmdürimən. ²³ Uning pərzəntlirini əjəllik kəsəl bilən urimən. Xu qəqda, barlik jamaətlər niyət-nixanlarni wə kəblərnə kəzitip təxürgüqininin Əzüm ikənlikimni, xundakla Menin hər biringləroğa kıləjan əməliyitngləroğa yarixə yanduridəjanlıqimni bilidu. ²⁴⁻²⁵ Ləkin, Tiyatiradiki kəlojanlarəğa, yəni bu təlimni qəbul kılmiəjanlar (ularning pikri boyiqə, Xəytanning atalmix «qongkur sirliri»ni əgənmişənlər), yəni silərgə xuni eytiməni: Əzünglərdə bar boləjan Mən kəlgüqə qing tutunglar. Üzüngləroğa buningdin baxğa yükni artmaymən. ²⁶ Ələlibə kıləquqılarəğa, yəni əməllirimi ahirəiqə qing tutkan kixilərgə bolsa, ularəğa pütkül əllərgə həkim bolux həquqini berimən. ²⁷ Mana bu Atam Manga bərgən həquqğa ohxax həquqtur: —

«U ularni təmür kaltək bilən padiqidək baxkurup, sapal qəqılarni urup qəqkəndək tarmar kılidu»...

2:14 «munasiwətlik ayətlər» — «Qel.» 22-24-bab, 31:16.

2:14 Qel. 22:23; 24:14; 25:1; 31:16.

2:15 Wəh. 2:6

2:16 Yəx. 49:2; Əf. 6:17; İbr. 4:12; Wəh. 1:16.

2:17 «Ələlibə kıləquqılar bolsa yoxurup kəyojan mannadin berimən wə hər birigə birdin aq tax berimən» — «manna» — Israillər qel-bayawanda yürgən wəktidə Huda ularəğa asmandin qüxürgən kündülük uzukluk idi («Mis.» 16:32-36-ayətlərgə wə «Yh.» 6:48-58-ayətlərgə karalsun).

2:17 Mis. 16:4-36.

2:18 Wəh. 1:14,15.

2:20 «munasiwətlik ayətlər» — «1Pad.» 16-, 18-19-, 21-bab.

2:20 1Pad. 16:31; 2Pad. 9:7.

2:22 «mana, Mən uni əqir kəsəl orniəğa taxlap yatkuzimən» — grek tilidə: «mana, Mən uni kariwatğa taxlaymən».

2:23 «uning pərzəntlirini əjəllik kəsəl bilən urimən» — «pərzəntliri» bolsa jismani yəki rohiy həttinimu boluxi mumkin. «barlik jamaətlər niyət-nixanlarni wə kəblərnə kəzitip təxürgüqininin Əzüm ikənlikimni... bilidu» — «niyət-nixanlar» — grek tilidə «bərəklər» bilən ipadilini. «munasiwətlik ayət» — «Yər.» 17:10.

2:23 1Sam. 16:7; 1Tar. 28:9; 29:17; Zəb. 7:9; 62:12; Yər. 11:20; 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Ros. 1:24; Rim. 2:6; 14:12; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Wəh. 20:12.

2:24-25 Wəh. 3:11.

2:27 «U ularni təmür kaltək bilən padiqidək baxkurup,...» — yəki «U ularni xahənə təmür həsa bilən padiqidək baxkurup,...». «U ularni ... sapal qəqılarni urup qəqkəndək tarmar kılidu» — bu ayət «Zəb.» 2:9-ayətin elinəjan bolup, bu yərdiki «ular» Huda bilən qarxılaxkan «yat əllər»ni kərsitidu. «munasiwətlik ayətlər» — «Zəb.» 2:8-9, «Wəh.» 12:5, 19:15.

2:27 Zəb. 2:8-9.

²⁸ Mən uningqə tang yultuzinimu ata qilimən. ²⁹ Kulikī barlar Rohning jamaətlərgə degənlinirini anglisun!»

Sardistiki jamaətkə yeziloqan hət

3¹ — Sardistiki jamaətning əlqisigə mundak yazojin: —

«Hudaning yəttə Rohi wə yəttə yultuzining Igisi Boloquqi mundak dəydu:

— Sening əməlliringni wə xundakla «hayat» degən nam-abruyungning barlikini, lekin əməliyəttə əlük ikənlikingni bilimən. ² Xunga, oyoqan, seningdə bar boloqan, əmma ələy dəp kəloqan hislətliringni küqəyt; qünki Hudayim aldidə əməlliringning tūgəl əməslikini bildim. ³ Uning üqün səz-kalamni qandək qəbul qilip angliojiningni yadingqə kəltürüp, uni qing tutup towa qiləjin. Lekin oyoqanmisang Mən oqridək üstünggə kelimən wə sən qaysi saəttə üstünggə kelidəjiminimni hərgiz bilməysən. ⁴ Lekin Sardista əz kiyimlirigə daq təgküzmigən birnəqqə xəhs bar. Ular aq kiyim kiyip Mən bilən billə mangidu, qünki ular buningqə layıktur..

⁵ Qələbə qiloquqlar mana xundak aq kiyimlərni kiyidu. Mən ularning namini hayatlik dəptiridin hərgiz eqürməymən, bəlki ularning namini Atam Hudaning wə Uning pərixtilirining aldidə oquq etirap qilimən..

⁶ Kulikī barlar Rohning jamaətlərgə degənlinirini anglisun!»

Filadelfiyədi jamaətkə yeziloqan hət

⁷ — Filadelfiyədi jamaətning əlqisigə mundak yazojin: —

«Mukəddəs wə Həkiqiy Boloquqi, xundakla Dawutning aqquqioqə igə Boloquqi, aqşam həqkim yapalmaydu, yapsam həqkim aqalmaydu degüqi munu ixlarni dəydu:..

⁸ — Sening əməlliringni bilimən. Sening bir'az küqüng boləaq səz-kalamimoqə itaət qiləjining wə namimdin tenip kətmigining üqün, aldingdə həqkim yapalmaydiqan bir ixikni eqip koydum. ⁹ Mana, Xəytanning sinagogidikilərdin, Yəhudi əməs turup əzlinirni Yəhudi dəp atiwəloqan yəloqanqilarni bolsa xundak akiwətkə qaldurimənki, ularni kelip sening ayioqioqə bax uridioqan wə Mening seni səygənlikimni bilidioqan qilimən. ¹⁰ Sən Mening səwr-təkət yolumdiki səz-kalamimni saqlap əməl qilixing üqün bu dunyadiki insanlarni sinaxkə pütkül yər yüzigə quxidioqan wəbalik sinakning wəqit-saiti kəlgəndə seni uningdin saqlap qoqdap qalimən..

3:1 Wəh. 1:14, 16.

3:3 «Lekin oyoqanmisang Mən oqridək üstünggə kelimən wə sən qaysi saəttə üstünggə kelidəjiminimni hərgiz bilməysən» — «oqridək kelimən...»: bir kətim Sardis xəhiri duxmənning hujumi astida turuwatqanda «sepi-istihkamimiz həq bəsülməs» dəp hatirjəmləktə uhlawatqanda duxmən «oqridək» kirip uni ixəqlə qiloqan.

3:3 Mat. 24:43; 1Tes. 5:2; 2Pet. 3:10; Wəh. 3:19; 16:15.

3:4 «Lekin Sardista əz kiyimlirigə daq təgküzmigən birnəqqə xəhs bar» — «kiyimlirigə daq təgküzmigən» degən ibarə kəqmə mənədə, əhləqni kərsitidu. «...birnəqqə xəhs bar» — grek tilidə «... birnəqqə namlar bar».

3:5 Mis. 32:32; Zəb. 69:28; Mat. 10:32; Lūka 12:8; Fil. 4:3; Wəh. 20:12; 21:27.

3:7 «...xundakla Dawutning aqquqioqə igə Boloquqi» — Əysə Məsih jismani yəhəttə Dawut padixahning əwladi bolup, u Hudaning padixahləqioqə kirix dərwasizining aqquqidur. «Yəx.» 22:20-25ni kərüng.

3:7 Ayup 12:14; Yəx. 22:22; Wəh. 1:18; 3:14.

3:8 «sening bir'az küqüng boləaq...» — baxkə birhəl tərjimisi: «küqüng ajiz bolsimu,....».

3:9 «Xəytanning sinagogidikilərdin, Yəhudi əməs turup əzlinirni Yəhudi dəp atiwəloqan yəloqanqilar...» — 2:9diki izahətni kərüng.

3:9 Wəh. 2:9; Pənd. 14:19

3:10 «Mening səwr-təkitimdiki səz-kalamni saqlap əməl qilixing üqün...» — «Mening səwr-təkət yolumdiki səz-kalamim» yəki (1) hux həwərnəg əzini (qünki uni qing tutup saqlax üqün hərhalda kəp səwr-təkət kərek); yəki (2) Məsihning əlahidə səwr-təkətlə bolux əmrlirini; yəki (3) Hudaning pütkül səz-kalamini kərsitidu (unimu qing tutuxkə əjayib səwr-təkət bolux kərek). Bizningə bu səz yəkurikī üq yəhətnəg həmmisini əz iqigə alidu. Məsihning əzining səwr-təkiti bizgə bolmisa, biz «səwr-təkitimdiki səz-kalam»ni həq tutalmaymiz, əlwəttə. «pütkül yər yüzigə quxürüldioqan sinak wəqit-saiti» — yəki (1) imperator Trajan yürügüzgən ziyənkəxlərnə, yəki (2) tarihtiki bizgə hazır naməlüm baxkə bir məzgilni, yəki

¹¹ Mən pat arida kelimən. Tajingni heqkimning tartiwalmasliki üqün, özüngdə bar bolojanni qing tutkın. ¹² Qəlibə kiloquqini bolsa, Hudayimning ibadəthanisoğa tüwrük kılımənki, u u yərdin əsla qıkmaydu. Mən uning üstigə Hudayimning namini, Hudayimning xəhiringni namini, yəni ərxtin — Hudaning yenidin qüxidioqan yengi Yerusalemning namini wə Mening yengi namimni yazimən.

¹³ Külüki barlar Rohning jamaətlərgə degənlirini anglisun!»

Laodikiyadiki jamaətkə yeziloqan hət

¹⁴ — Laodikiyadiki jamaətning əlqisigə mundak yazojin: —

«Amin Ataloquqi, yəni Sadik wə Həqikiy Guwahqi, Hudaning kainitining kelip qikixining Səwəbqisi mundak dəydu: ¹⁵ Sening əməlliringni bilimənki, sən sooqukmə əməs, kizikmə əməs. Mən sening ya sooquk, ya kizik boluxungni halayttim!

¹⁶ Sən ya sooquk ya kizik əməs, bəlkı ilman bolojanliking üqün, seni aqozimdin hə kılımən. ¹⁷ Sən bay adəmmən, dələtmən boldum, heq nərsigə həjətmən əməsmən degining bilən özüngning qerib, biqarə, yoksul, kor wə yalingaq ikənlikingni bilmigəqə, ¹⁸ bay boluxung üqün otta tawlanojan altun, yalingaqlik nomuslukungning yepilixi üqün kiygüzülüşüנגə aq kiyim-keqək, kərüşüנג üqün kəzliringgə sürtüşkə tutiyani məndin setiwelixingni nəsihət kılımən.

¹⁹ Mən kimni seysəm, xuning əyibini kərsitip tərbiyləymən; xuning üqün kizojin kəyüp-pixip towa kıl. ²⁰ Mana, Mən hazır ixik aldida turup, ixikni kəkıwatimən. Əgər biri awazimni anglap ixikni aqsa, uning yenioğa kırımən. Mən uning bilən, umu Mən bilən billə oqızalinidu. ²¹ Qəlibə kiloquqini bolsa, Mənmə qəlibə kılıp, Atamning təhtidə uning bilən birgə oltoqojinimdək, uni-mə təhtimdə Mən bilən birgə oltoqurxka muyəssər kılımən.

²² Külüki barlar Rohning jamaətlərgə degənlirini anglisun!»

(3) kəlgüşidiki «daxətlik azab-oqubət»ni kərsitidu (məsilən «Mat.» 24:9-22). «munasiwətlik ayətlər» — «Yəx.» 26:20-21.

3:11 Wəh. 2:25.

3:12 1Pad. 7:21; Wəh. 21:2,10; 22:4.

3:14 «Amin Ataloquqi, yəni Sadik wə Həqikiy Guwahqi, Hudaning kainitining kelip qikixining Səwəbqisi» — «Amin» sezinin mənisı «xundak bolsun» bolup, bu yərdə əysə Məsihinin Hudaning barlıq wədə wə pilanlirinin «amin»i, yəni ularning əməlgə exixining kapaliti ikənlik taktılğan. («2Kor.» 1:20).

—«Hudaning kainitining kelip qikixining Səwəbqisi» degəning baxka təjmisı «Huda yaratkan kainatning idarə kılquqısı». Bunnoğa ohxax söz «Kol.» 1:15, 18-ayətə tepilidu, xu ayətlərdiki izahatlarınımı kərüng).

3:14 Kol. 1:15; Wəh. 1:5, 6.

3:15 «Sening əməlliringni bilimənki, sən sooqukmə əməs, kizikmə əməs. Mən sening ya sooquk, ya kizik boluxungni halayttim!» — Laodikiya xəhridə yaxşı su mənbisi yox idi. Ətrapidiki xəhərlərdinissik su (turuba arkilik) yətküzülsə ilman bolup qalattı; sooquk su yətküzülsimu sooquk əməs, bəlkı ilman bolup qalattı; ular əzliri bu ilman suni yaxşı kərməytti.

3:18 «kərüşüנג üqün kəzliringgə sürtüşkə tutiyani məndin setiwelixingni nəsihət kılımən» — «kəzliringgə sürtüş tutiya» grek tilidə «kəzliringni məsihləydoqan tutiya...» yəki «kəzliringni Məsih kılıdioqan tutiya...». «bay boluxung üqün otta tawlanojan altun, yalingaqlik nomuslukungning yepilixi üqün kiygüzülüşüנגə aq kiyim-keqək, kərüşüנג üqün kəzliringgə sürtüşkə tutiyani Məndin setiwelixingni nəsihət kılımən» — Laodikiya xəhri əslidə: (1) intayin bay. Ularınin nuroqun bankiliri bar idi. Bay ikənlikining bir misalı, miladiya 17-yili kattıq yər təwrəx tüpəylidin Filadəlfiyə, Sardis wə Laodikiya xəhərləri intayin eoqır ziyanjoğa uqrioqaqka Rim həkumiti ularjoğa nuroqun yardım pul əwətti. Laodikiya xəhridikilər pulimiz bar dəp bu pulni rət kildi; (2) ularning qiraylık yungluk kiyim-keqək ixləx bilən dangki qıqqan; (3) ularning ünümlük birhil kəz məhləminingmu dangki qıqqanidi.

3:18 2Kor. 5:3; Wəh. 7:13; 16:15; 19:8.

3:19 Ayup 5:17; Pənd. 3:12; İbr. 12:5.

3:20 «əgər biri awazimni anglap ixikni aqsa, uning yenioğa kırımən. Mən uning bilən, umu Mən bilən billə oqızalinidu» — grek tilidə «oqızalinix» degən söz adətə kəqlik tamakni kərsitidu.

3:21 Mat. 19:28; 1Kor. 6:2.

3:22 «Külüki barlar Rohning jamaətlərgə degənlirini anglisun!» — bu yəttə jamaətnin baxkəbir əhmiyiti, yəni bəxarətlik əhmiyiti toquruluk «kozumğa sezwimzini kərüng.

4¹ Andin mən kariwidim, mana, asmanda bir ixik eqiklik turatti. Mən tunji ketim angliqan kanay awazioja ohxap ketidiojan awaz manga: «Bu yaxşı qıq, sanga bulardin keyin yüz berixi mukərrər bolqan ixlarni kərsitəy» dedi² wə dərhal mən Rohning ilkidə boldum; mana, əxtə bir təht, təhtə bir zat olturatti.³ Təhtə olturoquqining kıyapiti yexil xətax wə kızil kwartska ohxaytti. Təhtning qərisini zumrəttək bir həsən-hüsən orap turatti.

⁴ Təhtning ətrapida yənə yigirmə tət təht bar idi. Təhtlərdə ak kıyimlər bilən kıyigən, baxlırioja altun taj taqalojan yigirmə tət aqsakal olturatti.⁵ Təhttin qakmaklar qeqip, türlük awazlar wə güldürməmlər anglinip turatti. Təhtning aldida yalkunlap turojan yəttə məx'al keyüp turatti; bular Hudaning yəttə Rohi idi.⁶ Təhtning aldi huddi hrustaldək parkirap turidiojan, süzük əynək dengizdək idi. Təhtning otturisida wə təhtning qərisidə, aldi wə keyni kəzlər bilən tolojan tət həyat məhluk turatti.⁷ Birinqi məhluk xiroja, ikkinqi məhluk bukıoja ohxaytti. Üqinqi məhlukning yüzi adamning qirayioja ohxaytti. Tetinqi məhluk pərwaz kıliwatqan bürkütkə ohxaytti.⁸ Tət həyat məhlukning hər birining altidin kəriti bar idi; ularning pütün bədinining qərisi həttə iq tərripimu kəzlər bilən tolojanidi; ular keqə-kündüz tohtimay: — «Mukəddəs, mukəddəs, mukəddəstur,

Bar bolqan, həzirmu bar həm kəlgüsidimu Boloquqi, Həmmigə Qadir Pərwərdigar Huda!» — deyixətti.

⁹ Həyat məhluklar təhtə olturojan əbədil'əbəd həyat Boloquqini uluqlap, Uningoja hərmət-xəwkət wə təxəkkür izhar kılojinida, ¹⁰ yigirmə tət aqsakal təhtə olturoquqining ayiojoja yikilip əbədil'əbəd həyat Boloqujoja bax koyup səjdə kılattı, tajlırini təhtning aldioja taxlap koyup, mundaq deyixətti: —

¹¹ «Sən, i Pərwərdigarimiz wə Hudayimiz, Xan-xərəp, hərmət-xəhrət wə kudrətkə layiktursən. Qünki Özüng həmmini yaratting, Ularning həmmisi iradəng bilən məwjut idi wə yaritildi!».

Kozining oram yazmini kılioja elixi

5¹ Andin təhtə olturoquqining ong kılida iq wə tax tərripigə hət pütülgən wə yəttə məhür bilən peqətləngən bir oram yazmini kərdüm.² Yüki awaz bilən: «Oram yazmini eqip, peqətlərnı yexixkə kim layiktur?» dəp towliqan qawul bir pərixtinimu kərdüm.³ Ləkin nə

4:2 «dərhal mən Rohning ilkidə boldum» — «Rohning ilkidə» grek tilda «Rohta». Demək, Mukəddəs Rohning ilkidə wə ilhami astida bolqan.

4:3 «munasiwətlik ayətlər» — «Əz.» 1:26-28.

4:4 «təhtlərdə ak kıyimlər bilən kıyigən, baxlırioja altun taj taqalojan yigirmə tət aqsakal olturatti» — «aqsakallar» kimlər? Alimların pıki: yaki (1) ular Məsihning jamaitini bildüridu; yaki (2) Təwrat dawridiki etikadi bilən yol baxlıquqlarnı kərsitidu. Biz (2)-pikirgə mayilmiz, qünki keyinki bablarda jamaət aqsakallardin ayrim kərunidu (7:9-17, 19:1-10). «İbr.» 11-bab, bolupmu 2-ayətnimu kəring.

4:5 «Təhtning aldida yalkunlap turojan yəttə məx'al keyüp turatti; bular Hudaning yəttə rohi idi» — bəzi alimlar bu yəttə Roh yəttə pərixtni kərsitidu, dəp karaydu, baxkılar Hudaning Mukəddəs Rohning yəttə tərripini kərsitidu, dəp karaydu (6:5ni wə «Yəx.» 11:2ni kəring). «munasiwətlik ayətlər» — «Mis.» 19:16, «Zək.» 3:9, 4:10.

4:6 «munasiwətlik ayətlər» — «Əz.» 1:4-28.

4:6 Wəh. 15:2.

4:8 «Tət həyat məhlukning hər birining altidin kəriti bar idi» — «Əzakıyal»da kəringən «həyat məhluklar»ning tət kəriti bar idi. «ularning pütün bədinining qərisi həttə iq tərripimu kəzlər bilən tolojanidi» — «iq tərripimu» yaki «qanat astimu».

4:8 Yəx. 6:3; Wəh. 1:4, 8; 11:17; 16:5.

4:11 Wəh. 5:12.

5:1 «munasiwətlik ayətlər» — «Zək.» 5:1-4.

5:1 Əz. 2:10.

«Wəhiy»

ərxətə nə yər yüzidə nə yər astida oram yazmini aqalaydioqan yaki iqigə qariyalaydioqan heqkim qikmidi..⁴ Oram yazmini eqixka yaki iqigə qaraxka layik birərsi tepilmiojaqka, kattik yioqliwəttim..⁵ Andin aqsakallardin biri manga:

— Yioqlimal! Kara, Yəhuda kəbilisidin boləjan xir — Dawutning yiltizi Boləquqi oələibə kildi; xunga oram yazmini wə uning yəttə peqitini eqixka U qadir, — dedi..

⁶ Andin karisam, təht bilən tət həyat məhlukning arilikida, aqsakallar otturida bir Qoza ərə turatti. U yengila booquzlanoqandək kilatti; Uning yəttə münggüzi wə yəttə kəzi bolup, bu kəzlər Hudaning pütkül yər yüzigə əwətkən yəttə Rohi idi..⁷ Qoza berip, təhtə olturoquqining ong kolidin oram yazmini aldi..⁸ Yazmini aloqanda, tət həyat məhluk wə yigirmə tət aqsakal kəzining ayioqioja yikildi; ularning hər birining qiltari wə huxbuy bilən toloqan altun qiniliri bar idi (bu huxbuy muqəddəs bəndilərnin dualiri idi)..⁹ Ular yengi bir küy eytixti: —

«Oram yazmini elixka,
Wə peqətlərnə eqixka layikşən;
Qünki booquzlanding
Wə hər kəbilidin, hər tildin,
Hər milləttin, hər əldin boləjan insanlarni
Əz kəning bədili bilən setiwelip, Hudaqə mənəsup kilding..

¹⁰ Ular ni Hudayimiz üqün bir padixahlikka uyuxturup,
Kahinlar kilding,
Ular yər yüzidə həküm süridu»..

¹¹ Andin kərdüm wə mana, təhtning, həyat məhlukların wə aqsakalların ətrapida nuroqunlioqan pərixtilərnin əwazini anglidim. Uların sani tümən ming-tümən ming, milyon-milyon idi..¹² Ular yukiri əwaz bilən: —

«Booquzlanoqan qəza qüdrət, dələt, danalığ, küq-küwwət, hərmət, xan-xərəp
Wə mədhıyığə layıqtur» deyixətti..

¹³ Andin mən ərx, yər yüzi, yər asti wə dengizdiki hər bir məhluk wə ularning iqidə bar boləjanların həmmisining: —

«Təhtə Olturoquqioja wə Qəzioja
Mədhıyə, hərmət, xan-xərəp wə həkuk-qüdrət
Əbədil'əbədgıqə mənəsup boləy!» deginini anglidim.

¹⁴ Tət həyat məhluk «Amin!» dəp jawab qayturatti, aqsakallar yərgə yikilip səjdə kilatti..

5:3 Fil. 2:10; Wəh. 5:13.

5:5 «Dawutning yiltizi boləquqi» — yaki «Dawutning yiltizining notisi» («Yəx.» 11:1ni kəring). Ləkin bizningqə bu səz Dawutning Məşihin kəlip qikkanlikini həm Məşihning Dawutning Rəbbi ikənlikini kərsitidu (22:16 wə «Mat.» 22:42-45).

5:5 Yə. 49:9,10; Yəx. 11:10; Rim. 15:12; Wəh. 22:16.

5:6 Zək. 3:9; 4:10; Wəh. 4:5.

5:8 Zəb. 141:2; Wəh. 14:2.

5:9 Ros. 20:28; Əf. 1:7; Kol. 1:14; İbr. 9:12; 10:10; 1Pet. 1:19; 1Yuha. 1:7; Wəh. 4:11.

5:10 Mis. 19:6; 1Pet. 2:5, 9; Wəh. 1:6.

5:11 «Uların sani tümən ming-tümən ming, milyon-milyon idi» — əslidə «ularning sani yüz milyonlioqan, «milyonlioqan idi».

5:11 Dan. 7:10; İbr. 12:22.

5:12 Wəh. 4:11.

5:14 «...Tət həyat məhluk «amin!» dəp jawab qayturatti, aqsakallar yərgə yikilip səjdə kilatti» — bu muhim babning temisi toqruluk «qoxumqə səz»imizdə azrak tohtilimiz.

Koza ning altə peqətni eqici

6¹ Andin Koza yəttə peqətni birini aqkanda, mən qarap turdum. Tət hayat məhluktn birining güldürməmədək awaz bilən: «Kəl!» deginini anglidim.² Kərdümki, mana bir aq at kəldi! Atka mingüqining kəlidə bir oq-ya bar idi; uningə bir taj berildi. U oqəlibə kəloquqi süpitidə zəpər kuqux üqün jənggə atlandı...

³ Koza ikkinqi peqətni aqkanda, ikkinqi hayat məhlukning: «Kəl!» deginini anglidim.⁴ Yənə bir at otturiqə qıkti, uning rənggi kəpkişil idi. Atka mingüqigə yər yüzidiki tinqlikni elip ketix wə insanlarni əzərə kəroqinilikə selix həkukı berildi. Uningə yənə qong bir kiliq berildi.

⁵ Koza üqinqi peqətni aqkanda, üqinqi hayat məhlukning: «Kəl!» deginini anglidim. Mən kərdümki, mana bir qara at kəldi. Atka mingüqining kəlidə bir taraza bar idi.⁶ Tət hayat məhlukning arisidin: —

«Bir tawəq buqday bir dinarius puləq,
Üq tawəq arpa bir dinarius puləq setilidu.
Əmma zəytun yeoqəqə wə xarabkə zərər yətküzmgin!»
— degəndək bir awazni anglidim...

⁷ Koza tətinqi peqətni aqkanda, tətinqi hayat məhlukning: «Kəl!» degən awazini anglidim.

⁸ Kərdümki, mana bir tətirang atni kərdüm. Atka mingüqining ismi «Əlüm» idi. Uning kəynidin təhtisərə əxişip kəliwatətti. Ularəqə yər yüzining təttn birigə həkümranlik kiliş, kiliq, aqarqilik, waba wə yər yüzidiki yirtkuş haywanlar arqilik adəmnə öltürüx həkukı berildi...

⁹ Koza bəşinqi peqətni aqkanda, Hudaning səz-kalami üqün wə izqil guwahlik bərgənliki wəjədin öltürülgənlərinə janlirini kurbəngahning tēgidə kərdüm.¹⁰ Ular kəttik awaz bilən nida selixip:

— Əy həkimmətlək İgimiz, məkəddəs wə həkikiş Boləquqi! Sən kaqənəqigə yər yüzidə turuwatqanlarni sorəş kilməy, ulardın kənəiməzning intikəmini alməysən? — deyixətti.

¹¹ Ularınə hər birigə birdin aq ton berildi. Ularəqə, əzənglarəqə ohxəş öltürüldioqan kulburadərlişinglər həmə kərindəxlirənglarning sani toxkuşə əzoqinə wəkt aram elixinglər kərək, dəp eytildi.¹² Andin mən Koza altinqi peqətni aqkında kərdümki, mana dəhəxtlik bir yər təwrəş yüz bərdi, kuşax bəəyni qara yungdin tokuloqan bəzdək kəpəqərə rənggə, to-lun ay bolsa kənnəng rənggigə kirdi...¹³ Ənjür dərihining kəttik boranda silkinixidin ənjür oqoriliri yərgə təkülgəndək, əsməndiki yultuzlarmu yər yüzigə təküldi.¹⁴ Asman huddi oram yazminəng türülgəndək oqayib boldi, hər bir təq wə aral ornidin yətkəldi;¹⁵ həmədə dun-yadiki padixəhlar, mətəwərlər, sərdərlər, baylar, küqlüklər, kuşlar wə hərlərinəng həmmisi

6:1 «Tət hayat məhluktn birining güldürməmədək awaz bilən: «Kəl!» deginini anglidim» — «Kəl!» degən səz bəlkim 2-8-ayatlərdə kərəngən atliklarning hər birigə qikirişing buyruk bolsa kərək (3-, 5-, 7-ayətnimu kərəng).

— Bəzi kənə kəqürülmilərdə «kəlnəng ornda «kəlip kərgin!» deyilidu.

6:2 «uningə bir taj berildi» — «taj» degən bu səz padixəhningki əməş, bəlkə jəng-uruxlarda yəki elixix musəbəkilişidə oqəlibləroqə berilidioqan, birhil nəpəş qəmbərkəni kərsətidu. «Kərdümki, mana bir aq at kəldi! Atka mingüqining kəlidə bir oq-ya bar idi... u oqəlibə kəloquqi süpitidə zəpər kuqux üqün jənggə atlandı» — «aq atka mingüqi»ning saləhiyiti toşuruluş «koxumqə səz»imizdə tohtilimiz.

6:2 Wəh. 19:11.

6:6 «Bir tawəq buqday» — grek tilidə «bir ələqəm buqday». «bir dinarius pul» — əsasən bir künlök ix həkkiş idi («Mat.» 20:2). «Bir tawəq» bəlkim bir xing idi (grek tilidə «qənəks»). Biraş bir tawəq buqday arənlə bir kixining künlök taməkişəqə yetidu. Xunga «qərə at» aqarqilik elip kəlidu. Həlbuki, xuning bilən bir wəqəttə baylar bolsa əz rəhət-paraşətiqə kərək boləqan «may wə xarəb»larni setiwəlaləydu.

6:6 Wəh. 9:4.

6:8 «kiliş, kiliq, aqarqilik, waba wə yər yüzidiki yirtkuş haywanlar arqilik...» — «waba» grek tilidə «əlüm».

6:9 Wəh. 19:10; 20:4.

6:12 «Andin mən Koza altinqi peqətni aqkında kərdüm...» — «yəttə peqət» toşuruluş «koxumqə səz»imizdə tohtilimiz.

6:12 Yo. 2:10, 31; 3:15; Yəx. 13:10; 24:23; Am. 8:9; Mat. 24:29, Ros. 2:20

6:14 «munəşiwətlik ayət» — «Yəx.» 34:4.

engkürlərgə wə taqlarning kamarlirioğa yoxurundi.¹⁶ Ular taqlaroğa wə qoram taxlaroğa mundaq dəp jar saldi: —

«Üstimizgə qüxünglar! Bizni təhttə Olturoquqining siymasidin həm Qozining oəzipidin yoxurunglar wə saklanglar!»¹⁷ Qünki Ularning dəhxətlik oəzəp küni kəldi, əmdi kim put tirəp turalisun?!»..

Məhürləngən 144000 kixi

7¹ Uningdin keyin mən kərdümki, tət pərixta yər yüzining tət bulungida turatti. Ular hərəkəndəq xamalning kurukluk, dengiz həm dəl-dərəhlərgə urulmasliki üqün yər yüzining tət təripidin qikidioğan xamalni tizginləp turatti.² Mən həyat Hudaning məhürini aləqan, kün qikixitin kətürüliwatқан baxқа bir pərixтини kərdüm. U qattik awaz bilən kurukluk wə dengizlarni wəyran kiliх hоқuқi berilgən axu tət pərixtiga:³ «Biz Hudaning kul-hizmətkarlırining pexanisiğə məhür baskuqə, kurukluk, dengiz wə dəl-dərəhlərnə wəyran kilmanglar!» dəp towlıdı.⁴ Mən məhürləngənlərnə sanini anglıdim — Israillərnə hərқaysi kəbililiridin bir yüz kirik tət ming kixi, yəni: —

⁵ Yəhuda kəbilisidin on ikki ming kixi,

Rubən kəbilisidin on ikki ming kixi,

Gad kəbilisidin on ikki ming kixi,

⁶ Axir kəbilisidin on ikki ming kixi,

Naftali kəbilisidin on ikki ming kixi,

Manassəh kəbilisidin on ikki ming kixi,

⁷ Ximeon kəbilisidin on ikki ming kixi,

Lawiy kəbilisidin on ikki ming kixi,

Issakar kəbilisidin on ikki ming kixi,

⁸ Zəbulun kəbilisidin on ikki ming kixi,

Yüsüp kəbilisidin on ikki ming kixi,

Binyamin kəbilisidin on ikki ming kixi məhürləngənidi..

Nijatni tapқан zor bir tup halayik

⁹ Bu ixlərdin keyin kərdümki, mana hər əl, hər kəbilə, hər milləttin boləqan, hərhil tillarda səzləxidioğan san-sanəksiz zor bir tup halayik təhtning wə Qozining əldida turatti; ulərnəng həmmisiğə ək ton kiydürülgən bolup, qollirida horma xəhliri tutқанidi. ¹⁰ Ular yukiri əwaz bilən: —

«Nijat təhttə olturoquqi Hudayimizə wə Qozioğa mənəsup boləqay!» dəp wərkirəxətti..

¹¹ Barliқ pərixtilər təhtning, əksəqallərnəng wə tət həyat məhlukning ətrəpioğa oləxқанidi. Ular təhtning əldida yikilip, Hudəoğa səjdə kiliр mundaq dəyixətti: —

6:15 «sərdərlər» — grek tilida «mingbexilər». «munasiwətlik ayətlər» — «Yəx.» 2:21.

6:16 «munasiwətlik ayət» — «Hox.» 10:8.

6:16 Yəx. 2:19; Hox. 10:8; Luқа 23:30; Wəh. 9:6.

6:17 Yo. 2:10, 31; 3:15; Yəx. 2:12-22; 13:6-13; 24:23; Am. 8:9; Mat. 24:29; Ros. 2:20

7:4 Wəh. 14:1.

7:8 «...Zəbulun kəbilisidin on ikki ming kixi, Yüsüp kəbilisidin on ikki ming kixi, Binyamin kəbilisidin on ikki ming kixi məhürləngənidi» — on kəbilidin Dan kəbilisi kəm idi; Yüsüpning kəbilisi ikki beləkkə (Yüsüpning wə Manassəhning)gə bəlündi.

7:10 «Nijat təhttə olturoquqi Hudayimizə wə Qozioğa mənəsup boləqay!» — «Nijat... Qozioğa boləqay!» dəgən ibarə bolsə Huda wə Qoza insanlarəğa ata kילוan nıjatnıng mewisi boləqan xan-xərəp, nam-xəhrət wə həmdusanalərnəng həmmisi heq nemə kəldurməy Huda wə Qozioğa qayturup kəlinəsun, dəgəndək mənədi.

¹² «Amin! Həmd-mədhiyə, xan-xərəp,
Danalığ və təxəkkür,
Hərmet və küq-қudrət
Hudayimizə əbədil'əbədgigə mənəsup boləyay, amin!»

¹³ Əmdi aқsaқallardin biri məndin:
— Bu aқ ton kiydürəlgən kixilər kim bolidu, қəyərdin kəldi? — dəp soridi.
¹⁴ — Təқsir, bu əzlrigə məlumdur, — dedim.

U mənə:
— Bular dəhхətlik azab-оқubətni bexidin өtküzüp kəlgənlər. Ular tonlirini Қозining кенida yuyup ap'ақ қилојan. ¹⁵ Xunga ulla Hudaning təhtining aldida turup, ibadəthanisida keqə-kündüz Uning hizmitidə bolidu; təhtə Olturoquqi bolsa ularning üstigə qedirini sayiwən қilidu. ¹⁶ Ular yənə heq aq қалmaydu, heq ussimaydu, ularəja nə aptap, nə pizioјirim issik heq urmaydu. ¹⁷ Qünki ularni təhtning otturisidiki Қоza бақidu və һəyatlıқ süyi bulақlırioja elip baridu; və Huda ularning һərbir көz yexini sürtidu, — dedi...

Қозining yəttinqi peqətni eqixi

8 ¹ Қоza yəttinqi peqətni aқkanda, әrxtə yerim саəтqə jimjitlik һөкүм sürди. ² Andin Hudaning aldida turidiojan yəttə pərixtni kərdüm. Ularəja yəttə kanay berildi. ³ Altun huxbuydan tutқан yənə bir pərixтə kelip, huxbuygahning aldida turdi. Barlıq mukəddəs bəndilərnin dualiri bilən birliktə təhtning aldidiki altun huxbuygah üstidə Hudaəja atap sunuxқа uningəja көp huxbuy berildi. ⁴ Wə huxbuyning tütünliri mukəddəs bəndilərnin dualiri bilən billə pərixtnin қolidin Hudaning aldioja көтүрүldi. ⁵ Andin pərixтə huxbuydanni қolioja elip, uni қurbangahdiki ot bilən toldurup, yər yüzigə atti; xuning bilən түrlүк awazlar, güldürmamilar anglandı, қақмақлар qeqildi və bir yər təwrəх boldi. ⁶ Andin қollirioja birdin kanay tutқан yəttə pərixтə kanaylirini қelixқа һazirlandı.

Yəttə kanayning qelinixi

⁷ Birinqi pərixтə kaniyini qaldi; xuning bilən məldür və ot қan arilax pəyda bolup yər yüzigə taxlandı, zeminning üqtin biri көydürүldi, dəl-dərəһlərnin üqtin biri көydürүldi və pütкүl yexil ot-qəplər көydürүldi.

⁸ İkkinqi pərixтə kaniyini qaldi; xuning bilən goyaki lawuldap көyüwatқан yoojan bir taəqdəк oјayət zor bir jisim dengizəja taxlandı. Dengizning üqtin biri қanoja aylandı ⁹ və dengizdiki janiwarlarınin üqtin biri өldi; kemilərnin üqtin biri wəyran boldi.

¹⁰ Üqinqi pərixтə kaniyini qaldi; xuning bilən asmandin məх'əldəк yalkunlap yənojan qong bir yultuz qüxti; u dəryalarınin üqtin birinin və bulақlarınin suliri üstigə qüxti. ¹¹ Yultuzning ismi «Kəkrə» idi. Sularning üqtin biri kəkridəк bolup kətti, sular aqqıq bolup kətkəqkə nuroјun adəm sudin өldi.

¹² Tətinqi pərixтə kaniyini qaldi; xuning bilən қuyaxning üqtin biri, аyning üqtin biri və

7:15 «təhtə Olturoquqi bolsa ularning üstigə qedirini sayiwən қilidu» — grek tilida «təhtə Olturoquqi bolsa ularning üstigə Öz qedirini yeyip beridu».

7:16 Yəх. 49:10.

7:17 «munasiwətlіk ayətlər» — «Yəх.» 5:5-6, 25:8.

7:17 Yəх. 25:8; Zəb. 23:1; Wəh. 21:4.

8:1 «Қоza yəttinqi peqətni aқkanda, әrxtə yerim саəтqə jimjitlik һөкүм sürди» — «yəttə peqət» тоoјruluқ «қоxumқа sөz»imizdə тоhtilimiz.

8:3 «huxbuygah... altun huxbuygah» — grek tilida «қurbangah... altun қurbangah».

8:4 Zəb. 141:2

yultuzlarning üqtin biri uruldi. Nətijədə, kuyax, ay wə yultuzlarning yoruklugining üqtin biri karangojulaxti, kündüzning üqtin biridə yorukluk yokaldi, keqining üqtin biridimu xundak boldi.

¹³ Yənə kərdümki, asmanın otturida uqup ketiwatқан bir bürkütning kattik awaz bilən: — «Kanayni qelixka təmxəlgən qaloqan üq pərixtnining kanay awazliri anglansa yər yüzidə turuwatқанlarning həlioqa way, way, way!» deginini anglidim.

⁹ ¹ Bəxinqi pərixte kaniyini qaldi; mən asmandin yərgə qüxüp kətkən bir yultuzni kərdüm. Tegi yok həngoja baridioqan kudukning aqquqi uningəja berildi. ² U tegi yok həngning kudukini aqti. Kuduktin yooqan humdanning isidək tütün ərəp qikti. Həngning kudukining tütüdinin kuyax wə kəni karangojuluk basti. ³ Tütünnin iqidin yər yüzigə qekətkə yaqdi. Ularəja yər yüzidiki qayanlardək qəxiş küqi berilgənidi. ⁴ Ularəja yər yüzidiki ot-qəplərgə wə hərəkəndək əsümlük yaki dəl-dərhəlgə zərər yətküzmənglar, pəkət pexanisidə Hudaning məhüri bolmioqan adəmlərgilə zərər qilinglar, dəp eytilidi. ⁵ Ularəja adəmləni ɵltürüxkə əməs, bəlki bəx ayəqə qiyaxkə yol qoyuldi; ular yətküzidioqan azab adəmnə qayan qəkkəndikidək azab idi. ⁶ Xu künlərdə, insanlar ɵlümni izdəydu, ləkin tapalmaydu; ɵlümni seqinidu, ləkin ɵlüm ulardin qaqidu.

⁷ Qekətkilərnin qiyapiti huddi jənggə həzirlənoqan atlarəja ohxaytti. Baxlirida bolsa altun təcə ohxaydioqan bir nərsə bolup, qirayı adəmnin kigə ohxaytti. ⁸ Qaqiliri ayallarning qeqioja, qixliri xirning qixioja ohxaytti. ⁹ Ularning kəkrikidiki sawuti tēmür sawutlarəja ohxaytti; qanatlırinin awazi jənggə atlanəjan nuroqun at-hərwilarning awazioja ohxaytti. ¹⁰ Qayanlarning kigə ohxax kuyrukliiri wə nəxtərliri bar idi. Adəmnə bəx ay azabkə salidioqan küq bolsa kuyrukliirida idi. ¹¹ Ularni idarə qilidioqan padixahi, yəni tegi yok həngning pərixtnisi bar idi. Uning ibraniyqə ismi Awaddon; grekqə ismi Apoliyon idi.

¹² Birinqi «way» ɵtöp kətti. Mana, buningdin keyin yənə ikki «way» kelidu.

Altinqi kanayning qelinixi; «ikkinqi way»ning baxlinixi

¹³⁻¹⁴ Altinqi pərixte kaniyini qaldi; mən Hudaning aldidiki altun qurbangahning tət münggüzidin qikқан bir awazni anglidim, bu awaz kanayni tutқан altinqi pərixtigə:

— Qong Əfrat dəryasining yenida baqləklək tət pərixtni boxat, dedi. ¹⁵ Dəl xu sət, xu kün, xu ay, xu yil üqün həzirləp qoyuloqan bu tət pərixte insanlarning üqtin birini həlak qilix üqün baqləktin boxitildi. ¹⁶ Bularning atliq ləxkərlər qoxunining sani ikki yüz milyon idi. Ularning sanining jakarlanəjanlıqini anglidim.

¹⁷ Qayibənə kərünüxtə kəzümgə kərüngən at wə üstigə mingənlər mana mundaq idi: atliqlarning kəkrikidiki sawuti qooqdək qizil, kək yaquttək kək wə günggürttək serik idi. Atlarning baxliri xirning bexidək idi; ularning eoqlizliridin ot, tütün wə günggürt qikp turatti.

¹⁸ Bu üq baladin, yəni atlarning aqzidin qikқан ot wə tütün wə günggürttin insanlarning üqtin

^{9:1} Luka 8:31; Wəh. 17:8.

^{9:4} Əz. 9:4; Wəh. 6:6; 7:3.

^{9:6} Yəx. 2:19; Yər. 8:3; Həox. 10:8; Luka 23:30; Wəh. 6:16.

^{9:7} Mis. 10:4.

^{9:11} «Uning ibraniyqə ismi Awaddon; grekqə ismi Apoliyon idi» — bu ikki isimning mənisı «həlak qiloquqi».

^{9:12} Wəh. 8:13.

^{9:16} «bularning atliq ləxkərlər qoxunining sani ikki yüz milyon idi» — «ikki yüz milyon» grek tilida «ikki tūmən həssə tūmən».

^{9:17} «atliqlarning kəkrikidiki sawuti qooqdək qizil, kək yaquttək kək wə günggürttək serik idi» — «qooqdək qizil, kək yaquttək kək wə günggürttək serik idi» yaki «ot, kək yaqut wə günggürttin idi».

biri oltürüldi. ¹⁹ Qünki atlarning küqi eqizlirida wə quyruqlirida idi; ularning quyruqlirining yılanlarəja ohxax bexi bolup, bular bilən adəmnı zəhimləndürətti.

²⁰ Qalojan insanlar, yəni bu balayi'apətlərdin oltürülməy qalojanlar öz qollirining əməllirigə towa kılmıdı, yəni jinlarəja, kərəlməs, angliyalmas wə mangalmas altun, kümüx, tuq wə yaəjaq butlarəja qoqunuxın waz kəqmıdı. ²¹ Ular qatillik, şəhırgərlik, jinsiy buzukluk wə oqrılıqliriojımu towa kılmıdı.

Pərixta wə kiqik oram yazma

10 ¹ Andin keyin, ərxın qüxüwatqan yənə bir küqlük pərixtinı kərdüm. U bir parqə bulut bilən yepinojan bolup, bəxining üstidə bir həsən-hüsən bar idi. Qirayi kuyaxqa, putliri ot tüwrükkə ohxaytti; ² qolıda bir kiqik eqiklik oram yazma bar idi. U ong putini dengiz üstigə, sol putini quruklukqa koyup turup, ³ xirning hərkirixigə ohxax qattik awaz bilən warkiridi. U warkiriojanda, yəttə güldürməmə öz awazlirini anglitip sez kıldı.

⁴ Yəttə güldürməmə söz kılojanda, degənlirini hatiriliwalməqı bolup turattım. Birəq asmandin: —

«Yəttə güldürməməning eytkənlirini məhürləp, ularni hatirilimə» degən awazni anglidim...

⁵ Dengiz həm quruklukning üstidə turojan, mən kərgən u pərixta ong kolini asmanəja kətürüp,

⁶ asmanlar həm ularda boləjanlarning həmmisini, yər-zemin həm uningda boləjanlarning həmmisini, dengiz həm uningda boləjan həmmisini Yaratkuqi, yəni əbədil'əbədgigə həyat Yaxioquqi bilən kəsəm kılip:

— Wəqit yənə kəynigə sürülməydu; ⁷ bəlkı yəttinqi pərixta kanay qelix aldidə, yəni awazi anglinix aldidiki künlərdə, Hudaning Öz kul-hizmətkərliri boləjan pəyojəmbərlərgə hux həwirini yətküzginidə Uning siri tügəllinip, əməlgə axidu, — dedi.

⁸ Mən asmandin angliəjan awaz mənə yənə səzləp:

— Berip, dengiz həm quruklukning üstidə turojan pərixtinıng qolidiki eqiklik oram yazmini aləjin, dedi.

⁹ Mən berip, pərixtinıng kiqik oram yazmini mənə berixini soridim. U mənə:

— Buni elip ye! Axqaziningni zərdab kılidu, birəq əqzing həsəldəq tatlik bolidu, dedi...

¹⁰ Mən xuning bilən kiqik oram yazmini pərixtinıng qolidin elip yedim; dərwəyə əqzimoja həsəldəq tatlik tetidi, ləkin yegəndin keyin axqazim zərdab boldi. ¹¹ Xuning bilən mənə:

— Sən kəp millətlər, əllər wə hər hil tillarda səzlixidojanlar wə padixəhlər toqrisidiki wəhiy-bəxərlətni yənə jakarlixing lazim, deyildi.

9:20 Zəb. 115:4, 5, 6, 7; 135:15.

10:1 Mat. 17:2; Wəh. 1:15.

10:4 «Yəttə güldürməməning eytkənlirini məhürləp, ularni hatirilimə» — demək, bu səzləni məhiy tut.

10:4 Dan. 8:26; 12:4.

10:5 Dan. 12:7.

10:6 Wəh. 11:15.

10:9 «...Buni elip ye! Axqaziningni zərdab kılidu, birəq əqzing həsəldəq tatlik bolidu» — kəqmə mənisı «səngə awwal birhil huxallik yətküzidu, ləkin keyin yürikingni eqixturidu» degəndəq bolidu. «munasiwətlık ayətlər» — «Əz.» 2:6-3:3.

10:9 Əz. 3:1.

10:10 «Mən xuning bilən kiqik oram yazmini pərixtinıng qolidin elip yedim...» — «oram yazmini yeyix» bizningqə Yuhənnə məzmunini yətküzüxi kərək bolidojan, təwəndiki 11-19-bablardiki bəxərlətlər bilən bəqlik. «Qoxumqə səz»imizdə u toqruluk tohtilimiz.

Ikki guwahqı; «ikkinqi way»ning dawami

11¹ Manga əlqigüq həsidək bir kımux berilip, mundaq deyildi:
 «Baroqın, Hudaning ibadəthanisi, kurbangahı wə u yərdə ibadət kiliwatkanlarni əlqigin...
² Ləkin ibadəthanining taxkırığı həylisini əlqiməy kəy, qünki u yər yat taipilərgə berildi, xuning bilən muqəddəs xəhər kırık ikki ay dəpsəndə kılınıdu...³ Mən ikki guwahqımoqə kudrət berimən, xuning bilən ular bəz kiyim kiyip, wəhiy-bexarətləni bir ming ikki yüz atmıx kün yətküzidu».
⁴ (bular yər-zeminning Rəbbi aldida turoqan ikki tıp zəytun dərihi wə ikki qıraoqdandur)...
⁵ Birərsi ularni zəhimləndürməkqi bolsa, eoqliridin ot pürkülüp qikip, düxmənlinirini yər tütigitidu. Ular ni zəhimləndürməkqi boləqanlar mana xundaq əltürüldü.⁶ Ular bexarət-wəhiyni yətküzgən künlərdə yamoqur yaqdurmasliqkə asmanni etiwetix kudritikə igə; sularni kanoqə aylandurux wə hərhil bala-waba bilən yər-zeminni haloqan wakıtta urux kudritigimu igə...
⁷ Ularning guwahliq wəzipsi ayaqlixixi bilən, tegi yəq hängdin qikidoqan diwə ular bilən elixidu wə ularni yengip əltüridu...⁸ Jəsətliri rohiy jəhəttin Sodom wə Misir dəp atilidoqan xu katta xəhərninq oqol koqisida yatidu; xu yərdə ularning Rəbbimu krestləngənidi...⁹ Hər milləttin, hər kəbilidin wə hər hil tilda səzlixidoqanlardin, hər əldin boləqan adəmlər ularning jəsətlirigə üq yerim kün tikilip kəraydu wə jəsətlərninq yərlikkə koyuluxioqə yol koymaydu...¹⁰ Yər yüzidə turuwatqanlar ularning bu həlidin huxallinip, təbriklixip, bir-birigə hədiyələr əwətxidu; qünki bu ikki pəyoqəmbər yər yüzidikiləni kiynaytti.
¹¹ Ləkin üq yerim kündin keyin, Hudadin kəlgən həyatliq nəpisi ikkiyləngə kirdi, ular ornidin put tirəp turdi; ularoqə kərawatqanlarning üstigə qong bir kərkunq qüxti...¹² Andin ular ikkəyləngə ərxin kəlgən: — «Bu yəqkə qik!» degən yukiri bir awazni anglidi; xuning bilən ular düxmənlinirining kəz aldida bir bulut iqidə asmanoqə kətürüldi...¹³ Dəl xu saat iqidə xiddətlək yər təwrəx yüz bərdi, xəhərninq ondin biri gumran bolup, yəttə ming kixi həlak boldi. Kəloqanliri dəkə-dükigə qəmüp, ərxitiq Hudani uluqlaxti...
¹⁴ Ikkinqi «way» ətup kətti; mana, üqinqi «way» kəlixkə az kəldi...

11:1 «Baroqın, Hudaning ibadəthanisi, kurbangahı wə u yərdə ibadət kiliwatkanlarni əlqigin» — kizik yeri xuki, Yuħanna muqəddəs ibadəthanini wə uningda ibadət kıləquqılarni əlqigin dəp buyruləqini bilən u bizgə bularning əlqəmlirini eytmaydu. Bu ixning əhmiyiti toqruluk «kozumqə səz»imizdə azrak tohtilimiz. «munasiwətlək ayətlər» — «Əz.» 40:3 kətarliklər, «Zək.» 2:1-4.

11:1 Əz. 40:3-49; Əz. 41; Əz. 42; Əz. 43.

11:2 Wəh. 13:5.

11:3 «ikki guwahqım... bəz kiyim kiyip...» — kəna zamanlarda «bəz kiyim kiyix» towa kiliq yəki matəm tutuxni bildürətti. Xübhəsisziki, bu ix ularning towa kiliq həqkqidiki həwəni təkitləx üqün bolidu.

11:4 «munasiwətlək ayətlər» — «Zək.» 4:1-7.

11:4 Zək. 4:3,14.

11:6 Mis. 7; 8; 9; 10; 12; 1Pad. 17:1.

11:7 «tegi yəq hängdin qikidoqan diwə ular bilən elixidu» — grek tilida «tegi yəq hängdin qikidoqan diwə ular bilən uruxidu».

11:7 Dan. 7:21; Wəh. 13:7,11.

11:8 «rohiy jəhəttin Sodom wə Misir dəp atilidoqan xəhər» — Sodom eoqır buzuklukqə qəmgənidi, Misir bolsa Hudaning bəndilirigə nisbətən əslidə ularni əsir kiliwəloqan «bu rəzil dunya»ning simwolidur. Xəhərninq «rohiy jəhəttin» xu namlarda boluxi «Rim» yəki «Babil (Babilon)»ni kərsitixi mumkin; xəhər hərhalda ahirki zamanda bu rəzil dunyaning küq-kudritigə əng qong namayəndə boluxi kərek.

—Bəzi alimlar xəhərnini Yerusəlem dəp kəraydu.

11:8 Wəh. 7:2, 5; 18:10.

11:11 «Hudadin kəlgən həyatliq nəpisi ikkiyləngə kirdi...» — grek tilida «nəpəs» wə «roq» birlə səz bilən ipadiliniđu.

11:11 Əz. 37:5,10

11:12 «ular ikkəyləngə ərxin kəlgən: — «Bu yəqkə qik!» degən yukiri bir awazni anglidi» — bəzi kədimki kəqürmilərdə: «Mən ular ikkilisi əzlrigə ərxin kəlgən: — «Bu yəqkə qik!» degən yukiri bir awazni anglidim» deyilidu.

11:13 «yəttə ming kixi həlak boldi» — grek tilida «yəttə ming nam həlak boldi».

11:14 Wəh. 8:13; 9:12; 15:1.

Yəttinchi pərixting kanay qelixi; «üqinqi way»

¹⁵ Andin yəttinchi pərixta kaniyini qaldi; ərxta yukiri awazlar anglinip mundak deyildi: —

«Dunyaning padixahligi Pərwərdigarimiz

Wə uning Məsihiining padixahligi boldi,

U əbədil'əbədgıqə həküm süridu».

¹⁶ Hudaning aldida öz təhtliridə olturoqan yigirmə tət aqsakal yərgə yikilip bax qoyup, Hudaqə səjdə kılıp mundak deyixti: —

¹⁷ «Xükürlər eytimiz sanga,

I bar Boloquqi wə bar boləqan Həmmigə Qadir Pərwərdigar Huda,

Qünki uluq qudritingni kolungəqə elip,

Həkümüngni yürgüzüxkə baxliding..

¹⁸ Əllər qəzəpləngənidi,

Əmdi Sening qəzəping yetip kəldi!

Əlgənlərni sorəq kılıx,

Kul-hizmətkarliring boləqan pəyoqəmbərlərni,

Muqəddəs bəndilərni,

Təwən yaki katta bolsun namingdin qorqқанlarni in'amioqə igə kılıx,

Yər yüzini həlak qıləqlarni həlak kılıx waqti kəldi».

¹⁹ Andin Hudaning ərxteki ibadəthanisi eqildi wə uning əhdə sanduqi ibadəthanida kəründi; qaqmaqlar, türlik awazlar, güldürməmlər, yər təwrəx wə dəhxətlik mēldür boldi..

Ayal, oqul bala wə əjdihə

12¹ U qaoqda, ərxta əjayip bir karamət pəyda boldi — u kuyaxni yepinqəqliqə, putlirining astida ay, bexida on ikki yultuzluk taj bar bir ayal idi.² U həmilidar bolup, toloqəq yəp tuqux azabida dad-pəryad kətürdi..³ Andin ərxta yənə bir alamət kəründi — mana, yəttə baxlik, on münggüzlük, yəttə bexida yəttə taj bar boləqan qong bir kizil əjdihə turatti.⁴ U kuyruqi bilən asmandiki yultuzlarning üqtin birini süpürüp, ularni yər yüzigə qerüwətti. Əjdihə tuqay dəp qəloqan ayal yənggigən həman uning balisini yalmaq yutuwməqki bolup uning aldida turdi..

⁵ Ayal bir bala, yəni pütün əllərni təmür həsisi bilən padiqidək bəkidioqan bir oqul tuqdi. Bala bolsa Hudaning wə Uning təhtining aldioqə qəqqidə elip qikildi..⁶ Ayal qəlgə kaqti; u yərdə uning 1260 kün bəkilixi üqün uningəqə Huda tərpidin həzirləp qoyuloqan bir jay bar idi..

⁷ Andin ərxta jəng boldi. Bax pərixta Mikail wə uning pərixtiliri əjdihə bilən jəng qıləqli turdi; əjdihəmə öz pərixtiliri bilən ularəqə etildi..⁸ Lekin u üstünlük qəzəlnəmdidi, uningəqə wə

11:17 Wəh. 1:4, 8; 4:18; 16:5.

11:19 Wəh. 15:5.

12:2 «U ayal həmilidar bolup, toloqəq yəp tuqux azabida dad-pəryad kətürdi...» — ayal toqruluk üq pikir bar; u yaki (1) jamaətni; yaki (2) büwi Məryəm; yaki (3) Israilni bildüridu. Bizning uning Israilni bildüridiqanliqəqə qılqə gumanimiz yok.

—Həzriti Yüspüning Təwrat, «Yaritilix» 37-babta hatiriləngən qüxini kərüng. «Ayal» jamaət boluxi mumkin əməs, qünki «ayal» Məsihni tuqidu (5-ayət). 12:17nimu kərüng.

12:4 «U əjdihə kuyruqi bilən asmandiki yultuzlarning üqtin birini süpürüp, ularni yər yüzigə qerüwətti...» — bu wəhiy bizningəqə Xəytanning əslidə ərxta Hudaqə qarxi kətürgən isyanini kərsitidu. Bundak xərh toqra bolsa, pərixtilərnin üqtin biri isyanəqə qoxulup həzirkə jinlar bolup qikқан.

12:5 Zəb. 2:9; Wəh. 2:27.

12:6 Wəh. 11:3.

12:7 «Bax pərixta Mikail» — bax pərixta Mikailning Israil həlkini qəoqdaq üqün aləhidə məs'uliyiti bar («Dan.» 10:13, 21, 12:1 wə «Yəh.» 9ni kərüng).

pərixtilirigə ərxtə turuxka orun qalmidi...⁹ Xuning bilən zor əjdihə, yəni İblis və Xəytan dəp ataloqan, pütün jahanni azduruquqi həliqi kədimiy yilan yər yüzigə taxlandi. Uning pərixtilirimu uning bilən təng taxlandi..

¹⁰ Andin mən ərxtə yukiri bir awazning mundaq degənlikini anglidim: —

«Kəldi Hudayimizning nijatliqi, kudriti, padixahliqi və Uning Məsihinin hokukı!

Qünki kərindaxlirimizning üstidin Hudayimizning aldida keqə-kündüz xikayət kılıp turoqan xikayət kילוquqi ərxtin taxliwetildi;

¹¹ kərindaxlar uning üstidin Qozining keni və ularning guwahliq səzi bilən oqalib kəldi; Ular hətta ölümni kəzigə ilyay öz jenini əziz kərmidi.

¹² Xuning üqün, xadlininglar, əy ərxlər və ularla turuwatqalar!

Lekin həlinglaroqə way, əy yər və dengizlar!

Qünki İblis üstinglaroqə qüxti;

Waktining az qaloqanliqini bilgəq,

Oqəzəp-kəhri bilən kəldi!..»

¹³ Əjdihə əzining yər yüzigə taxlanoqanliqini kərüp, oqul balini tuoqan ayalni qoqlaxka baxlidi. ¹⁴ Ayalning yilanning yüzidin daldilinixi, qəldə əzi üqün həzirlanoqan makaniqə beripbir məzgil, ikki məzgil və yerim məzgil beqilsun dəp xu yərgə uqup ketixi üqün, uningə yooqan bir bürkütning ikki qaniti berildi... ¹⁵ Andin yilan ayalning arqışidin aozı bilən dəryadək su pürküp, uni sə bilən ekıtip yəkatmaqı bəldi. ¹⁶ Lekin zemin ayaləqə yərdəm kılıp, aozini eqip, əjdihə aozızidin pürküp qıkarəqan dəryani yutuwaı. ¹⁷ Buning bilən əjdihaning ayaləqə kəttik oqəzıpi kelip, uning qaloqan nəslı, yəni Hudaning əmrlirigə əməl kılıp, Əysaning guwahliqini tutqan pərzəntliri bilən jəng kילוili kətti; u dengiz səhili üstidə turatı..

Dengizdin qıqkan diwə

13 ¹ Andin, dengizdin on münggüzlük, yəttə baxlık bir diwining qıkiwatkanliqini kərdüm. Uning hər bir münggüzidə birdin təj bar idi, hər bir bexida kupurluk namliri yeziklik idi... ² Mən kərgən bu diwə yilpizəqə ohxaytti, putliri eyikning putliriqə, aozı bolsa xirning aozioqə ohxaytti. Əjdihə uningə öz kudriti, təhti və zor hokukini bərdi. ³ Diwining baxliridin biri əjəllik yarılanoqandək turatı. Lekin, bu əjəllik yara sakayəqanidi. Pütkül dünya diwigə həyranuhas bolup uningə əgəxti. ⁴ Əjdihə diwigə səltənətlık hokuk bərgəqkə ular əjdihəqə qokunuxti. Ular yənə diwigimu qokunup: — Diwining təngdixi barmu? Uning bilən kimmu elixalisun? — dedi..

12:8 Dan. 2:35.

12:9 Luqa 10:18; Wəh. 20:2.

12:12 Zəb. 96:11; Yax. 49:13; Wəh. 8:13.

12:14 «bir məzgil, ikki məzgil, və yerim məzgil» — 1260 kün, təhminən üç yerim yil. «Dan.» 7:25, 12:7ni, izahatlırı və «Daniyal»diki «qoxumqə sez»nimu kərting.

12:14 Wəh. 2:6.

12:17 «Əysaning guwahliqini tutqan pərzəntliri» — yaki Əysa toqruluk guwahliq beridoqanlar, yaki U Əzi bərgən guwahliqni qing tutqanlarnı kərsitidu. Bizningqə awwalkisi toqra.

13:1 «dengizdin on münggüzlük, yəttə baxlık bir diwining qıkiwatkanliqini kərdüm» — Adəm'atimiz Hudaning obrazida boləqandək (keyin gunah kילוqəqə bu obraz buzuloqan, əlwəttə), andin Məsih Əzi Hudaning mukəmməl obrazi, xundakla yər yüzidiki wəkilı boləqandək, bu «diwə» 12-babta kərūngən Xəytanning toptoqra (yəttə baxlık on münggüzlük) obrazidur. Yənə bir kızıq ix xuki, u kərūnuxta Məsihgə ohxax «ölümdin tirilgən» bolidu (3-ayət). Xuning bilən bizdə kילוə guman yokki, bu diwə Xəytanning yər yüzidiki wəkilı, yəni Məsihning rəkıbi boləqan adəm — dəjalning əzini kərsitidu.

13:1 Dan. 7:20; Wəh. 17:3.

13:2 «munasiwətlık ayətlər» — «Dan.» 7:1-8.

13:4 Wəh. 18:18.

⁵ Diwigə təkəbburluk və kupurluk kildioğan eoqiz berildi; uningəja kirik ikki ay ix kərtixkə həkuk berildi..⁶ U Hudaəja kupurluk kijoqli — Uning namioja və Uning dərgahioja, xundakla ərxni makan kijoğanlarəja kupurluk kijoqli aqzini aqti..⁷ Uning mukəddəs bəndilərgə karxi jəng kilip, ularning üstidin ojalib kelixigə yol koyuldi; hər kəbilə, hər millət, hər hil tilda səzlidxidioğan əllərgə həkümranlik kilix həkukı uningəja berildi..⁸ Yər yüzidikilərninğ həmmisi — ələm apiridə boləqandin buyan boəquzlinip boləqan Kəzining həyatlik dəptirigə nami yezilmioğanlar bolsa, uningəja səjdə kildidu..

⁹ Kəlikı barlar, buni anglisun!

¹⁰ ««Tutkun bolidu» dəp bekitilgənlər qokum tutkun bolidu, «kiliqlinidu» dəp bekitilgənlər qokum kiliqlinip əlidu».

Mukəddəs bəndilirining səwri-təkiti və etikadi mana xu ixlarda məlum bolidu..

Yərdin qikқан diwə

¹¹ Mən yərdin qikiwatқан yənə bir diwini kərdüm. Uning kəziningkidək kiqik ikki münəggüzi bar idi, ləkin awazi əjdihaningkidək qikatti..¹² U awwalkı diwigə wakalitən uning pütün həkukini yürgüzüp, yər yüzini və uningda turuwatқанlarni əjəllik yarisi səkəyoğan awwalkı diwigə qokunduridu..¹³ U zor məjizilik əlamətlərnı kərsitətti, həttə kixilərninğ kəz əldida əsmandin yər yüzigə ot yəqduratti..¹⁴ U awwalkı diwigə wakalitən kərsitixkə həkuklandıruəqan əlamətlər bilən yər yüzidə turuwatқанlarni əzdurup, ularəja «kiliq bilən yarılənoğan, ləkin tirik kəloğan» dəgən awwalkı diwigə ətap bir but-həykəl yasap tikləxnı tapilidi..¹⁵ Diwining but-həykiligə nəpəs kurgüzüp, uningəja uni səzliyələydiəqan kilix və uningəja qokunmioğanlarning həmmisini əltürgüzüx kudriti berildi..¹⁶ U təwən və katta, bay və kəmbəəjəl, hər və kullarning həmmisini əng kəli yəki pəxənisigə taməja basturuxkə məjburlidi..¹⁷ U yənə bu taməja, yəni diwining nami yəki uning namidiki rəkəm bəsilənoğənlərninğ bəxkə həqkim bir nərsə setiwaləlməydu yəki satalməydu, dəp bekitti..

¹⁸ Mana bu yərdə həkmət bar. Əkil-parasiti barlik kixilər diwining rəkimini həsəblap bəksun; qünki bu rəkəm bir ədəmninğ rəkimi bolidu. Uning rəkimi 666dur..

13:5 Wəh. 11:2.

13:6 «...Uning namioja və Uning dərgahioja... kupurluk kijoqli...» — yəki «... Uning namioja və Uning turaləju qedirioja... kupurluk kijoqli...». «Uning dərgahı» yəki ərtiki turaləju yəki yər yüzidiki ibadəthanisini kərsətkən bolsa kərek.

13:7 Dan. 7:21; Wəh. 11:7.

13:8 «ələm apiridə boləqandin buyan boəquzlinip boləqan Kəzining həyatlik dəptirigə nami yezilmioğanlar bolsa» — bəxkə birhil təjimisı: «ələm apiridə boləqandin buyan, boəquzlənəqan Kəzining həyatlik dəptirigə nami yezilmioğanlar bolsa,...»

13:8 Mis. 32:33; Fil. 4:3; Wəh. 3:5; 17:8; 20:12; 21:27.

13:10 ««kiliqlinidu» dəp bekitilgənlər qokum kiliqlinip əlidu» — bəxkə bir kəqürmidə: «Kim kiliqlap əltürsə, kiliqlinip əltürülüxi mukərrər» dəgən səzlər təpilidi. Bu səz Rəbbimizninğ «Mat.» 26:52də dəgən səzlrigə məs kəlidu.

13:10 Yar. 9:6; Mat. 26:52; Wəh. 14:12.

13:11 Wəh. 11:7.

13:12 Wəh. 19:20.

13:13 2Tes. 2:9; Wəh. 16:14.

13:14 Kan. 13:2; Mat. 24:24; Wəh. 16:14; 19:20.

13:15 Wəh. 19:20.

13:17 Wəh. 14:11.

13:18 «bu rəkəm bir ədəmninğ rəkimi bolidu» — yəki «bu rəkəm insənninğ rəkimi bolidu». «Əkil-parasiti barlik kixilər diwining rəkimini həsəblap bəksun... uning rəkimi 666dur» — «diwining rəkimini həsəblax» mürəkkəp ix əməs. Biz «kəxumqə səz»imizdə xu kəna zəmanlərdiki həsəblax tüzümini jədwəldə kərsitimiz. Bu bəbdiki bəxkə bəzi muhim ixlər toəjruluk «kəxumqə səz»imizdə tohtilimiz.

13:18 Wəh. 17:9.

Kutkuzuwelinoqlarning mādhiyə küyi

14¹ Andin mən kərdümki, mana, Koza Zion teqi üstidə turatti. Uning yenida pexanisigə Öz nami wə Atisining nami yeziloqan bir yüz kırık tət ming xixi bar idi...² Asmandin huddi xarkirap ekıwatqan nuroqun sularning awazidək wə kattik güldürməmining awazidək bir awazni anglidim. Mən angliqan awaz yənə qiltarqılar qiltarlarni qaloqan awazoqa ohxaytti;...³ helikı xixilər təhtning, tət həyat məhlukning wə aqsakallarning aldida yengi bir küyni eytixti. Bu küyni gunahlırining bədili təlinip bu dunyadin azad qılinoqan xixilərdin bir yüz kırık tət mingdin baxqa heqkim əginəlməytti...⁴ Ular ayallar tərıpidin gunahıta buloqanmioqan, qünki ular pak adəmlərdur. Koza nəgə barsa, ularmu Uningoqa əgixip xu yərgə barıdu. Ular bədəl bilən insanlar arisidin Hudaqo wə Qozioqa həsulning tunji mewisidək bolux üqün setiwelinoqan...⁵ Ular əyibsz bolup, aqızidin heq yaloqan səz qıkmaydu...

Üq pərixta elip kəlgən həwərlər

⁶ Andin mən asmanın otturısında uqup yürgən baxqa bir pərixtni kərdüm. Uningoqa yər yüzidə turuwatqanlaroqa, yəni hər bir əl, kəbilə, hər hil tilda səzlixidioqlar, hər millətlərgə elip yətküzüxi üqün mənggülik hux həwər tapxuruldi.⁷ U yukiri awaz bilən:

— Hudadin qorqunglar, Uni uluqlanglar! Qünki Uning sot qilix saiti yetip kəldi; asmanni, zeminni, dengizni wə su bulaklırini Yaratquqioqa səjdə qilinglar! — dəytti...

⁸ Uning kəynidin ikkinqi pərixta kəlip mundaq dedi: «Qulidi! Katta xəhər Babil qulidi, u öz zina-buzukluqining səwdalix xarabini pütkül əllərgə iqlüzgən»...

⁹ Aldinki ikki pərixtning kəynidin yənə bir pərixta, yəni üqinqi pərixta yukiri awaz bilən mundaq dedi: —

«Kimdikim diwigə wə uning but-həykiligə qokunsa, uning taməqisini pexanisigə yaki qolioqa qobul qılsa, ¹⁰ Hudaning kəhrining əbjəx qilinmioqan sap xarabini Uning qəzıpi bilən toloqan kədəhtə iqidu. U muqəddəs pərixtilərnəng wə Qozining aldida ot wə günggürtə kiynilidu...¹¹ Ularınəng kiynilixiridin qıqqan is-tütəklər əbədil'əbəd pırkırap turidu; diwigə wə uning but-həykiligə qokunoqlar yaki uning namining taməqisini qobul qıloqlanlaroqa keqə-kündüz aramlıx bolmaydu»...

¹² Muqəddəs bəndilirining səwri-təqiti wə etiqadi mana xu ixlarda məlum bolıdu...¹³ Mən yənə asmanda mundaq bir awazni anglidim: —

14:1 «munasiwətlik ayətlər» — «Zəb.» 48-küy, «İbr.» 12:18-29.

14:1 Wəh. 7:4; 2Tar. 23:7

14:2 Wəh. 1:15; 5:8.

14:3 Wəh. 5:9.

14:4 «qünki ular pak adəmlərdur» — «pak adəmlər» bolsa grek tilida adətə bu səz jinisıy munasiwətni ətküzmiğən kixilərnı kərsitidu. Muxu yərdə (1) əməliy xu mənıdə (2) yaki rohiy jəhəttə keqmə mənıdə (3) yaki ikki mənıdə təng boluxı mumkin. Ayəttin kəriniduki, ular həmmisi oqul balılar. «ular bədəl bilən insanlar arisidin Hudaqo wə Qozioqa həsulning tunji mewisidək bolux üqün setiwelinoqan» — «həsulning tunji mewisi»ning öz kimmiti bar, əlwəttə; Təwrat dəwridə İsaillər daim «həsulning tunji mewisi» Hudaqo (nəzir qilip) ataytti. Bu iqlar toqruluk «qoxumqə səz»imiznimu kəring.

14:4 2Kor. 11:2.

14:5 «Ular əyibsz bolup, aqızidin heq yaloqan səz qıkmaydu...» — muxu yərdə bəzi kona keqürülmilərdə «qünki ular Hudaning təhti aldida əyibsz ispatlinidu» deqən səzlər koxulidu.

14:5 Zəf. 3:13; Əf. 5:27.

14:7 Yar. 1:1; Zəb. 33:6; 124:8; 146:6; Ros. 14:15; 17:24.

14:8 «u öz zina-buzukluqining səwdalix xarabini pütkül əllərgə iqlüzgən» — «səwdalix» toqruluk; grek tilida «səwdasi» deqən səz ikki bixlik səz bolup, yənə «qəzəp» deqən mənəsimu bar; xübhəisizki, muxu yərdə buning ikkinqi mənıdə kəlgən; Babilning xarabini iqlənlər Hudaning kattik qəzıpiqə uqraydu.

14:8 Yəx. 21:9; Yər. 51:8; Wəh. 16:19; 17:5; 18:2,10,21.

14:10 Wəh. 16:19; 18:6; 19:20.

14:11 Wəh. 19:3.

14:12 Wəh. 13:10.

«Wəhiy»

«Bu sözni yaz: «Buningdin keyin Rəbdə wapət bolup əlgənlər bəhtliktur!

— Durus, dəydu Roh, — ular hazır öz ixliridin tohtap aram alalaydu. Qünki kıləjan əməlliri ularəja əgixip kelidu»..

Yər yüzidin aləjan ikki orma

¹⁴ Mən kərdümki, mana bir parqə ak bulut, bulutning üstidə bexiəja altun taj kiygən, kolidə ötkür bir orəjaq tutqan İnsan'ooqləja ohxaydiəjan birsı olturatti...¹⁵ İbadəthanidin baxkə bir pərixətə qikip, bulutning üstidə Olturoquəja yukiri awaz bilən:

— Orojikingni sal wə oruxkə baxla! Qünki orma wakti kəldi, yər yüzidiki ziraətlər pixip yetildi, dedi...

¹⁶ Bulut üstidə Olturoquəja orojikini yər yüzigə saldi wə yər yüzidiki ziraətlər oruldi.

¹⁷ Ərxtə boləjan ibadəthanidin yənə bir pərixətə qikti. Uningmu ötkür bir orojiki bar idi.

¹⁸ Arkidinla, otni baxkuridiəjan yənə bir pərixətə kurbangahdin qikip, ötkür orəjaq tutqan pərixtigə yukiri awaz bilən:

— Ötkür orojikingni selip, yər yüzidiki üzüm telining sapaklirini yiojiwal, qünki üzümliri pixip yetildi, — dedi..

¹⁹ Buning bilən pərixətə orojikini yər yüzigə saldi wə yərdiki üzüm telining mewilirini yiojip, Hudaning kəhrining qong xarab kəlkikigə taxlidi...²⁰ Xəhərning sirtidiki xarab kəlkikidiki üzümlər dəssilip, xərbətliri qan bolup, atning tizginigə qikidiəjan egizliktə üq yüz qaqirim yiraklikkə akti...

«Yəttə qinə» — ahirkı yəttə balayi'apət

15¹ Asmanda zor həm karamətlik yənə bir alamətni, yəni ahirkı yəttə balayi'apətni tutup turojan yəttə pərixətini kərdüm (ahirkı balayi'apət deyilixtiki səwəb, Hudaning oqəzipi bular bilən ahirlixidu)..

² Mən yənə ot arilax əynək dengizidək bir kərinüxnı həm əynək dengizning üstidə turojan, diwə wə uning but-həykili wə namining rəkimı üstidin oqalib kəlgənlərni kərdüm. Ularning kollirida Huda bərgən qiltarlar bolup...³ ular Hudaning kıl-hizmətkari boləjan Musaning küyini həm Qozining küyini eytixatti: —

14:13 «durus, dəydu Roh» — «Roh» bolsa Muxəddəs Roh. «kıləjan əməlliri ularəja əgixip kelidu» — demək, əməllirining in'ami bexiəja qüxidu.

14:14 «İnsan'ooqləja ohxaydiəjan birsı» — bizningqə, bu zat Məsih boluxı kerək. Qünki «Yo.» 3:11-14də «orma orioquqı»ning Hudaning Əzi ikənliki kərinidu.

14:14 Əz. 1:26; Dan. 7:13; Wəh. 1:13.

14:15 «munasiwətlik ayətlər» — «Yo.» 3:11-14.

14:15 Yo. 3:13; Mat. 13:39.

14:18 «otni baxkuridiəjan yənə bir pərixətə» — bəlkim ərxtiki ibadəthanining kurbangahidiki otkə məs'ul boləjan pərixətə. «yər yüzidiki üzüm teli...» — yəki «yər yüzidiki üzümzar...».

14:19 «yərdiki üzüm teli» — yəki «yərdiki üzümzar».

14:19 Wəh. 19:15.

14:20 «xəhərning sirtidiki xarab kəlkikidiki üzümlər dəssilip...» — «xəhər» muxu yərdə bəlkim Yerusalemnı kərsitidu. «üq yüz qaqirim» — grek tilidə «bir ming altə yüz stadiyon». Bir stadiyon 185 metr, 1600 stadiyon 290 kilometr. «munasiwətlik ayətlər» — «Yəx.» 63:1-6, «Wəh.» 13:19.

14:20 Yəx. 63:3.

15:1 Wəh. 11:14.

15:2 Wəh. 4:6; Mik. 7:18.

«Uluq wə karamət Sening qiloqanliring,
I Həmmigə Qadir Pərwədigar Huda,
Yolliring adil wə həktur,
I pütkül əllərnin Padixahil.
⁴ I Pərwədigar, kim Səndin qorkmaydioqan,
Namingni uluqlimaydioqan bolalisun?
Qünki birdinbir mukəddəs Əzüngdursən;
Barlıq əllər aldingoqə kelidu,
Sanga səjdə kılıdu;
Qünki həkkanıy qiloqanliring axkarə boldi»...

⁵ Bu ixlardin keyin, mən kərdümki, mana ərxtiki ibadəthana, yəni həküm-guwahlik qediri eqildi!... ⁶ Yəttə balayı'apətni öz ilkidə tutqan yəttə pərixətə pakiz, parkirap turidioqan libas kiygən, kəksigə altun kəmər baqlioqan həlda ibadəthanidin qıkti... ⁷ Tət həyat məhlukning biri yəttə pərixtigə əbədil'əbəd yaxaydioqan Hudaning kəhri bilən toloqan yəttə altun qinini bərdi. ⁸ İbadəthana Hudaning xan-xəripi wə kudritidin tütün bilən liq toldi. Yəttə pərixting yəttə balayiapiti ayaqlaxmioquqə, heqkim ibadəthanioqə kirəlmidi.....

Hudaning kəhri toloqan yəttə qinə

16 ¹ Xuningdin keyin, ibadəthanidin kətürülgən yukiri bir awazning yəttə pərixtigə: «Beringlar, Hudaning kəhri toloqan yəttə qinini yər yüzigə təkünglar!» degənlikini anglidim.

² Birinqisi berip qenidikini yər-zeminoqə təkti. Buning bilən diwining tamojisi besiloqan wə uning but-həykiligə qokunoqanlarda birhil yirginlik həm azablik qəqə-jaharət pəyda boldi..

³ İkkinqisi qinidikini dengizoqə təkti; dengiz süyi əlükning kənoqə ohxax qənoqə aylandi wə iqidiki pütün janliklər əldi..

⁴ Üqinqisi qinidikini dərya wə bulaklarınin sulirioqə təkti; ularning süyimu qənoqə aylandi. ⁵ Andin mən sularning pərixtisining mundak degənlikini anglidim: —

«Muxundak həkümləni qikirixingda adil bolqansən,
I hazır bar Boləquqi, bar boləqan Mukəddəs Boləquqi!.

⁶ Muxu adəmlər mukəddəs bəndilər wə pəyoqəmbərlərnin qəninini təkənlik wəjdin, Sən ularoqə iqliki qan bərdin. Ular xuningoqə layıktur»..

⁷ Andin kurbangahning jawabən: —

15:3 Zəb. 111:2; 139:14; 145:17.

15:4 «Qünki həkkanıy qiloqanliring axkarə boldi» — «həkkanıy qiloqanliring» yəni «qünki həkkanıy həkümliring axkarə boldi». «munasiwətlilik ayətlər» — «Yər.» 7:10, «Zəb.» 86:9-10.

15:4 Yər. 10:7.

15:5 «həküm-guwahlik qediri» — Təwrat dəwridə ibadət qediri «əhdə sanduqi» həm uning iqidiki «on pərman»ning makani boləjanidi. Bu «on pərman» Hudaning harakteri wə pəzilətlirini kərsitidioqan boləq, qədir bəzidə «həküm-guwahlik qediri» yəni «əhdə-guwahlik qediri» dəp ataləjanidi. Ərxtiki «mukəddəs qədir» uningə ohxaxla Hudaning təbiiti toqruluk əlahidə guwahlik bərsə kərək.

15:5 Wəh. 11:19.

15:6 Wəh. 1:13.

15:8 «munasiwətlilik ayətlər» — «Mis.» 40:34-36, «1Pad.» 8:11-12.

15:8 Mis. 40:34; 1Pad. 8:10; Yəx. 6:4.

16:2 Mis. 9:9,10,11; Wəh. 13:14, 16,17.

16:3 Mis. 7:20.

16:5 Wəh. 1:4, 8; 4:8; 11:17.

16:6 Mat. 23:34.

«Xundak, i Həmmigə Qadir Pərwərdigar Huda,
Həkülmlirig hək wə adildur»
— degənlikini anglidim..

⁸ Tətinqisi qinidikini kuyaxning üstigə təkti; buning bilən kuyaxka insanlarni ot bilən ertigili kudrat berildi..

⁹ Xuning bilən insanlar dəhxətlik kizikta ertəldi; birak ular heq towa kilmidi wə bu balayi'apətlərnin Iğisi boləjan Hudani uluqlaxning orniəja Uning namini qarəjxti..

¹⁰ Bəxinqisi qinidikini diwining təhtigə təkti; diwining padixahlıqini qarəngəjuluk basti, kixilər azabtın tillirini qixləxti ¹¹ wə aqrıq-azabi wə qaka-jarahətlirining dəstidin ərtiki Hudani kupurluk kılıp qarəjixip, kilmixlirioja heq towa kılıxmidi.

¹² Altinqisi qinidikini uluq əfrat dəryasioja təkti; xu haman künqikixtin kelidiojan padixahlarning yolini hazirlaxka dəryaning süyi kuridi. ¹³ Andin mən əjdihaning, diwining wə sahta pəyojəmbərnin eojizliridin qikқан pakioja ohxaydiojan üq napak rohni kərdüm.. ¹⁴ Bular mejiilik alamətlərnin kərsitidiojan jinlarning rohliri bolup, pütkül yər yüzidiki padixahlarni Həmmigə Qadir Hudaning dəhxətlik künidiki jənggə jəm kılıxka ularning yenioja qikqip keti-watatti. ¹⁵ («mana, Mən oqrıdək kelimən! Yalingaq mangmaslik, nomusi kərünməslıki üqün, kiyimlirini qing saklap, səgək turəjanlar bəhtliktur!»)..

¹⁶ Əmdi napak rohlar padixahlarni ibraniyqə «Hərmageddon» deyilidiojan yərgə jəm kildi..

¹⁷ Yəttinqisi qinidikini hawəja təkti; ərtiki ibadəthanidin, təhtin yukiri bir awaz kətürülüp: «İx tamam boldi!» deyildi..

¹⁸ Xuan qakmaklar qeqildi, türlük awazlar wə güldürmamlar anglandi wə dəhxətlik bir yər təwrəx yüz bərdi; insanlar yər yüzidə apiridə boləjandin beri bunqilik dəhxətlik yər təwrəx heq bolup bakmiojanidi. ¹⁹ Katta xəhər üqkə bəlündi; hərəkaysi əllərdiki xəhərlərmu oqulitildi. Xuning bilən katta xəhər Babil Hudaning yadioja keqip uning əxəddiy kəhrlik xarabi bilən toləjan kədəh uningəja berildi. ²⁰ Barlik arallar əzini qəqurup oqayib boldi, təqlərmu yok bol-di; ²¹ İnsanların üstigə hər bir danisi bir talant eojirlikta kelidiojan məldür asmandin yəqdi. Məldür apiti xundak dəhxətlik boldiki, adəmlər apətnin dəstidin Hudani kupurluk kılıp qarəjxti..

16:7 Wəh. 15:3.

16:8 «buning bilən kuyaxka insanlarni ot bilən ertigili kudrat berildi» — «ot bilən» — demək, ottək kiziklik bilən. 9-ayətni kərüng.

16:9 Wəh. 16:11,21.

16:12 «künqikixtin kelidiojan padixahlarning yolini hazirlaxka dəryaning süyi kuridi» — «künqikixtin kelidiojan padixahlar» — Hərmageddonda boləjan jənggə katnixıxka kelidiojan padixahlar (16-ayətni kərüng). «munasiwətlik ayətlər» — «Yər.» 10:46, 36:51, «Wəh.» 14:9.

16:13 «sahta pəyojəmbər» — qəzining kiyapitidə boləjan diwə (13:11-17).

16:14 2Tes. 2:9; Wəh. 13:13; 17:14; 19:19,20; 20:8.

16:15 «mana, Mən oqrıdək kelimən!» — «oqrıning kelixi» bəlkim kütülmigən wəqıttə, tuyuksiz kelixini kərsətsə kerək. «mana, Mən oqrıdək kelimən! Yalingaq mangmaslik, nomusi kərünməslıki üqün, kiyimlirini qing saklap, səgək turəjanlar bəhtliktur!» — muxu səzlərnin degüqi Məsih Əzi. «munasiwətlik ayətlər» — «Yo.» 3:14, «Həox.» 1:5, 11.

16:15 Mat. 24:43; Luğa 12:39; 1Tes. 5:2; 2Pet. 3:10; Wəh. 3:3,18.

16:16 «Əmdi napak rohlar padixahlarni... jəm kildi» — grek tilida «Ular ularni... jəm kildi». «Hərmageddon» — «Məgiddo teqji» degən mənida. İbraniy tilida toptəqra «Hər-Məgiddo» deyilidu.

16:17 Wəh. 21:6.

16:18 Wəh. 4:5; 8:5.

16:19 «Katta xəhər üqkə bəlündi» — «Katta xəhər» Babilur (14:8, 18:10 katarliklarni kərüng).

16:19 Yər. 25:15; Wəh. 14:8,10; 18:5.

16:21 «İnsanların üstigə hər bir danisi bir talant eojirlikta kelidiojan məldür asmandin yəqdi» — «bir talant» 45 kilo.

16:21 Wəh. 11:19; 16:9,11.

Qong pahixə ayal «Babil»

17¹ Yəttə qinisi bar yəttə pərixəning biri kelip, manga sözləp:
— Bu yərgə kəl, nurojun sular üstidə olturojan qong pahixə ayalning tartidiojan jazasini sanga kərsitip qoyay.² Yər yüzidiki padixahlar uning bilən buzukluklук өtküzdi, yər yüzidikilər uning buzukluklugining xarabidin məst boluxti, — dedi.

³ Xuning bilən u pərixəni Rəhning ilkidiki hələttə bir qəlgə elip bardı. U yərdə yəttə baxlıq, on münggüzlük, pütün əzayini kupurluk namliri kaplıojan bir tok kizil diwining üstidə olturojan bir ayalni kərdüm.⁴ Ayal səsün wə tok kizil kiyim kiygən bolup, altun, kimmətlik yaqut wə mərwəyitlər bilən pərdazlanəjanıdı. Qolida yirginlik nomussizliklər wə öz buzukluklugining nijasətliri bilən tolojan bir altun kədəh bar idi.⁵ Pəxanisiğə bir sir — «Katta Babil, pahixilərnəning wə dunyadiki pütkül yirginlik nomussizliklərnəning anisi» degən nam pütüklük idi.⁶ Mən ayalning mukəddəs bəndilərnəning kəni wə Əysəoğa guwahlik bərgüqilərnəning kəni bilən məst boləjanlikini kərdüm. Uni kərup tolimu təəjjüp kılıp intayin həyran qaldım.⁷ Pərixə manga mundaq dedi: —

«Nemiğə həyran qalding? Ayalning wə uni kətürüp turojan yəttə baxlıq, on münggüzlük diwining sirini sanga eytip bəyə.⁸ Sən kərgən diwə bir zamanlarda bar idi, hazır yok; uzun etməy tegi yok hangdin qikip, həlakətkə qarap mangidu. Yər yüzidə turuwatqanlar — dunya apiridə boləjanın buyan isimliri həyatlıq dəptirigə pütülmigən kixilər diwini kərup intayin həyran qalidu. Qünki u bir zamanlarda bar idi, hazır yok, ləkin yənə pəyda bolidu.⁹ Mana buni qüxinixkə lazim boləjan həkmət: — yəttə bax bolsa u ayal olturojan yəttə təoqqa, xundakla yəttə padixahqa wəkillik kildü.¹⁰ Bularning bəxi yikiləjan, birsı bar, yənə biri tehi kəlmidi. U kəlgəndə pəkət azla wakit turalaydu.¹¹ Burun bar boləjan, əmdi hazır yok boləjan diwining əzi səkkizinqi padixahdur, xundakla u həm yəttisidin biri bolup həlakətkə qarap mangidu..

¹² Sən kərgən on münggüz on padixahdur. Ularning padixahlıqliri tehi yok, əmdi ularəğa diwə bilən billə bir səatlik padixahlıq həküqi berilidu.¹³ Bu padixahlar bir oy, bir niyəttə bolup öz kudriti wə həküqlirini diwigə bərixidu.¹⁴ Diwə wə padixahlar birlixip Qəzioğa qarxi jəng kildü. Qəza ularning üstidin əyalib keldü, qünki U rəblərnəning Rəbbi, padixahlarning Padixahıdır. Uning bilən birgə turojanlar bolsa qakiriləjan, tallanəjan wə Uningə sadıq boləjanlardur»..

¹⁵ Pərixə manga yənə:

— Pahixə ayal üstidə olturojan, sən kərgən sular bolsa millətlər, əzara toplaqxan nurojun

17:3 «Xuning bilən u pərixəni Rəhning ilkidiki hələttəbir qəlgə elip bardı» — muxu jümlidiki «Rəh» yaki öz rəhini yaki Mukəddəs Rəhnimü kərsitixi kərək.

17:3 Wəh. 13:1; 17:8.

17:4 Wəh. 18:16.

17:5 «Pəxanisiğə bir sir — «Katta Babil, pahixilərnəning wə dunyadiki pütkül yirginlik nomussizliklərnəning anisi» degən nam pütüklük idi» — «sir» bolsa İnjildə əslidə yoxurun, Huda Əz bəndilrigə axkarə qıləjan bir əjayib həkikətni kərsitidu.

17:5 2Tes. 2:7.

17:6 «Əysəoğa guwahlik bərgüqilər» — yaki «Əysəning guwahqiliri». Birinqi əsirning ahırqi yilliridin tartip «guwahqi» degən səz «Hudaning yolida kurban boləuqi» degən mənimimü bildürətti. Səwəbi, nurojunlıojan etikadqılar guwahlik bərix yolida əlümgə məhkum kılınattı.

17:6 Wəh. 18:24.

17:8 «Sən kərgən diwə bir zamanlarda bar idi, hazır yok; uzun etməy tegi yok hangdin qikip, həlakətkə qarap mangidu... u bir zamanlarda bar idi, hazır yok, ləkin yənə pəyda bolidu» — bu sirlik ayət üstidə «qoxumqə səz»imizdə tohtilimiz, əlwəttə. İxlar üstidə «qoxumqə səz»imizdə tohtilimiz.

17:8 Mis. 32:32; Fil. 4:3; Wəh. 13:8.

17:9 Wəh. 13:1,18.

17:11 «burun bar boləjan, əmdi hazır yok boləjan diwining əzi səkkizinqi padixahdur, xundakla u həm yəttisidin biri bolup həlakətkə qarap mangidu» — biz bu sirlik ayət üstidə «qoxumqə səz»imizdə tohtilimiz, əlwəttə.

17:12 «Sən kərgən on münggüz on padixahdur. Ularning padixahlıqliri tehi yok, əmdi ularəğa diwə bilən billə bir səatlik padixahlıq həküqi berilidu» — «Dan.» 2:39–43, 7:23–26ni kərüng.

17:12 Dan. 7:20; Wəh. 13:1.

17:14 1Tim. 6:15; Wəh. 16:14; 19:16.

kixilər, əllər və hər hil tillarda səzləşidən kixilərdur...¹⁶ Sən kərgən on münggüz və diwə bu pəhixə ayaldın nəprətlidü, uni talan-taraj kılıp yalinqaqlap qoyidu, uning gəxini yəp, özini otta köydüridu...¹⁷ Qünki Huda Öz söz-kalamlırı əməlgə axkuqə, axu on padixahning kəngligə Öz iradisini ijra kılıp, bir qərada tohtixip padixahlik həkukini diwigə berix niyitini saldi.

¹⁸ Sən kərgən ayal yər yüzidiki padixahlar üstidin həkümranlik kildioqan katta xəhərdur, — dedi....

Babilning gumran boluxi

18¹ U ixlardin keyin mən qong həkukluk yənə bir pərixtning asmandin qüxüwatkanlikini kərdüm. Yər yüzi uning julalilikidin yorup kətti.

² Pərixta yukiri awaz bilən mundaq warkiridi: —

«Qulidi! Katta xəhər Babil qulidi!

Əmdu u jinlarning makani, hər bir napak rohlarning solaxhanisi,

Hər bir məkrüh və yirginlik kuxlarning solax-qanggisi boldi!..

³ Qünki barlik əllər uning zina-buzuklukning səwdalik xarabidin ixti;

Yər yüzidiki barlik padixahlar uning bilən buzukluk ötküzüxti,

Yər yüzidiki sodigərlər uning əyx-ixritining əlwəqilikidin beyixti..

⁴ Asmandin yənə bir awazni anglidim: —

«I Mening həlkim, uning gunahlırioqə xerik bolmasliqlinglar üqün,

Həm uning bexioqə qüxidioqan balayı'apətlərgə uqrimasliqlinglar üqün, uning iqidin qiqinglar!..

⁵ Qünki uning gunahlırı pələkkə yətküdək dəwəlinip kətkən,

Huda uning həkkanıyəsizliklərini esigə aldi..

⁶ U baxkilaroqə yanduroqinidək uning kılöjini özigə yandurunglar;

Uning kilmixlırioqə muwapiq ikki həssə qoxlap kayturunglar;

U baxkilaroqə əbjəx kılıp bərgən kədəhtə uningə ikki həssə qoyuk əbjəx kilinglar..

⁷ U özini qanqilik uluqlıoqan bolsa,

Qanqilik əyx-ixrəttə yaxioqan bolsa,

Uningə xunqilik kiynilix və dərd beringlar;

U kənglidə: «Mən tul əməs, bəlkə təhtə olturoqan hanixməni;

Mən dərd-ələmni əslə kərməymən» degini tūpəylidin..

⁸ Bu wəjidin bir kün iqidila uningə qüxidioqan balayı'apətlər,

17:15 «əzara toplaşqan nuroqun kixilər...» — muxu ibarə bolsa bəlkim ahırkı zamanlarda (1) nuroqun kixilər igə-qəşisiz sərsən yüridioqanlıq; yəki (2) nuroqun kixilər öz dəliqi iqidə bir-birigə uyuxup siyasiy məqsəttə guruhlaşqanlıqini kərsitixi mumkin.

17:15 Yəx. 8:7.

17:16 Wəh. 18:8.

17:18 «... yər yüzidiki padixahlar üstidin həkümranlik kildioqan katta xəhər..» — «katta xəhər» — oqurmənlərnin esidə boluxi kərəkki, u Babilni kərsitidu (1-ayət).

17:18 Wəh. 16:19.

18:2 «Hər bir məkrüh və yirginlik kuxlarning solax-qanggisi boldi..» — bəzi qədimki kəqürmilərdə bu səzlərdin keyin: «wə hər bir haram və yirginlik həywaning solax-uwisi boldi» — dəgən səzlər qoxulidu. «munasiwətlük ayətlər» — «Yəx.» 13:19-22, 14:22-23, 21:9, «Yər.» 50:34-40, 51:36-37.

18:2 Yəx. 13:21; 21:9; 34:11,14; Yər. 50:39; 51:8; Wəh. 14:8.

18:3 Wəh. 14:8; 17:2.

18:4 «munasiwətlük ayətlər» — «Yəx.» 52:11, «Yər.» 50:8, 51:6-8, 45 kətarlıqlar.

18:4 Yər. 19:12; Yəx. 48:20; 52:11; Yər. 51:6,45; 2Kor. 6:17.

18:5 «munasiwətlük ayət» — «Zəb.» 36:5.

18:5 Wəh. 16:19.

18:6 Wəh. 14:10.

18:7 «munasiwətlük ayət» — «Yəx.» 47:8.

18:7 Yəx. 47:8.

«Wəhiy»

Yəni ölüm, dərd-ələm wə aqarqılıq kelidu,

U ot bilən köydürüldü;

Qünki uni soraq kiloquqi Pərwərdigar Huda qüdrətlıktur!»..

⁹ Uning bilən buzukluq kılöjan wə uning bilən əyx-ıxırətə yaxıöjan yər yüzidiki padıxahlar uni ertıgən otning is-tütəklirini kərgəndə, uning həlıöja qarap yıöja-zar kətürüxidu..¹⁰ Ular uning tartıwatқан azabidin kərqup, yırakta turup dəyduki:

— «Way isit, way isit, i katta xəhər!

Ah Babil, küqlük xəhər!

Qünki bir saət ıqıdila jazaying bexıöja qüxti!».

¹¹ Yər yüzidiki sodıgərlərnu uning üstidə yıöja-zar kılıxidu. Qünki əmdi ularning kemidiki yük-mallirini, ¹² yəni altun-kümüş, kimmətlik yaqutlar, ünqə-mərwayit, nəpis libas rəht, səsün rəht, yipək, tok kizil rənglik gəzmal, hərhil huxbuy turunj yaöjaqlar, pil qixi buyumliri, əng esil yaöjaq, tuq, təmür wə mərmərlərdin ixləngən hilmuhil buyumlar, ¹³ xuningdək qowzaqdarqin, tetitkular, huxbuy, murməkki, məstiki, xarab, zəytun meyi, aq un, buöday, kala, qoy, at, hərwa wə insanlarning tənliri wə janliri degən mallirini setiwalıdıöjan kixi yəktur..

¹⁴ (I Babil, jening məstanə bolöjan esil mewilər səndin kətti,

Barlıq həxəmətlık wə həywətlık mal-dunyaliring səndin yəkdı.

Ular bularni əmdi hərgiz tapalmaydu!).

¹⁵ Bu mallarni setip beyıöjan sodıgərlər bolsa xəhərning tartıwatқан azabidin kərqup, yırakta turup uning üstidə yıöja-zar kılıxıp deyıxıduki: —

¹⁶ «Way isit, way isit, i katta xəhər!

Nəpis libas rəhtlərgə, səsün wə tok kizil rənglik gəzməlləröja orılıp,

Altun, kimmətlik yaqutlar wə ünqə-mərwayitlar bilən bezəlgənsən!.

¹⁷ Bir saət ıqıdila xunqə katta baylıqlar wəyran boldi!»

Barlıq kemə həjayınliri, kemidiki barlıq yoluqılar, kemiqilər wə dengizöja tayınıp jan bəkıdıöjanlarning həmmisi yırakta turup, ¹⁸ Uni ertıgən otning is-tütəklirini kərüp:

— Bu katta xəhərgə kaysi xəhər təng kələisun? — dəp pəryad kətürüxti..¹⁹ Ular baxlırıöja topa qeqıp, pəryad kətürüxüp, yıöja-zar kılıxıp:

— Way isit, way isit, u katta xəhər!

U arkılik, uning dəlitidin, dengizdə kemisi barlar beyıöjanıdı!

Bir saət ıqıdila wəyran boldi bu xəhər! — deyıxıdu.

²⁰ — «Uning bexıöja kəlgənlərdin xadlıninglar,

Əy ərş, əy muqəddəs bəndilər, rosullar wə pəyöqəmbərlər!

Qünki Huda silərləning dəwayınglardiki həkümni uning üstidin qıkaröjan!»..

18:8 2Tes. 2:8; Wəh. 17:16.

18:9 Wəh. 17:2; 18:3,18.

18:10 Yəx. 21:9; Yər. 51:1; Wəh. 14:8.

18:12 «tok kizil rənglik gəzmal» — yaki «tok kizil boyaq».

18:13 «insanlarning tənliri wə janliri degən malliri» — «insanlarning tənliri wə janliri» degən ibarə bəlkim kullarning həlitini yaki bu baylarning mal-mülkining kəp kixilərləning janlırlarına bədiligə kəlgənlikini kərsitiximu mumkin. Kulluq adəmlərləning tənlirini həlak kılıpla kəlməy, bəki ularning jan-həyatining hərəkəndə əhmiyyətidin məhrum kılıdu, əlwəttə.

18:13 Əz. 27:13.

18:14 «jening məstanə bolöjan esil mewilər səndin kətti» — «esil (pixқан) mewilər» muxu yərdə bəlkim kəqmə mənədə bolup, hərhil esil nərsilərləni bıldürıdu.

18:16 Wəh. 17:4.

18:18 Yəx. 34:10; Wəh. 13:4; 18:9.

18:20 Wəh. 19:2.

²¹ Andin, küçlük bir pərixətə tügmən texioğa ohxax yooqan bir taxni kətürüp, dengizoğa taxlap mundak dedi: —

«Mana xundak xiddət bilən,
Katta xəhər Babil oqulitilidu,
U qaytidin kərünməydu!..»

²² Qiltarqilarning, sazqilarning,

Nəyqilər wə sunayqilarning awazi seningdə kaytidin hərgiz anglanmaydu,
Hərhil hünərnə kildioqan hünərwən seningdə kaytidin hərgiz tepilmaydu,
Tügməningmu awazi seningdə kaytidin hərgiz anglanmaydu,...

²³ Hətta qıraoqning yorukı seningdə kaytidin hərgiz yorumaydu,
Toy boluwatqan yigit-kızning awazi seningdə kaytidin hərgiz anglanmaydu;
Qünki sening sodigərliring yər yüzidiki ərbablar bolup qikti,
Barlik əllər sening sehir-əpsunliringoğa aldandi;»

²⁴ Pəyoqəmbərlərnin, muqəddəs bəndilərnin təkülgən qanliri,
Xundakla yər yüzidə barlik kiroqin boləqanlarning qanlirimu uningda tepildi»..

Ərxtiki həmdusanalar

19¹ Bu ixlardin keyin, ərxtə zor bir top adəmlərnin warkırxaliridək bir awazni anglidim.
Ular: —

— Həmdusana! Nijat, xan-xərap wə kudrət Hodayimizə mənsuptur!.

² Qünki Uning həkümliri hək wə adildur;

U yər yüzini öz buzukluqı bilən buzoqan qong pəhixining üstidin həküm qikirip,
Öz kul-hizmətkarlırining kəninin intikamini uningdin aldi,
— deyixətti...»

³ Ular ikkinqi kətim: — «Həmdusana!» deyixti. Uningdin qikqan is-tütəklər əbədil'əbədgigə pur kiraydu!.. ⁴ Yigirmə tət aqsakal wə tət həyat məhluk yərgə yikilip: — «Amin! Həmdusana!» dəp, təhtə olturoqan Hudaəğa səjdə kilixti.

Kəzining toy ziyapiti

⁵ Andin təhtin kətürülgən bir awaz mundak dedi: —

«Əy uning barlik kul-hizmətkarliri,
Uningdin kərkidioqan kattılar bolsun, təwənlər bolsun,
Həmminglar Hodayimizni mədhıylənglar!»

18:21 «munasiwətlük ayətlər» — «Mis.» 5:15, «Yər.» 51:-63-64.

18:21 Yər. 51:64.

18:22 «munasiwətlük ayətlər» — «Yəx.» 24:8-9, «Yər.» 7:34, 16:9-10, 25:10, «Əz.» 26:13.

18:22 Yər. 25:10; Əz. 26:13.

18:23 Yər. 7:34; 16:9; 25:10.

18:24 Wəh. 17:6.

19:1 «Həmdusana» — grek til wə ibraniy tilida «Halleluyah!» degən səz bilən ipadilidü. Mənisi ««Yah»ka mədhıya boləyay!». Oqurmənlərnin esidə barki, «Yah» «Yahwəh» (Pərwədigar)ning kışkartiloqan xəklidur.

19:2 «Əz kul-hizmətkarlırining kəninin intikamini uningdin aldi» — grek tilida «Əz kul-hizmətkarlırining kəninin intikamini uning qəlidin aldi». «munasiwətlük ayətlər» — «Zəb.» 19:9, «Qan.» 32:43.

19:2 Qan. 32:43; Wəh. 15:3; 16:7; 18:20.

19:3 «munasiwətlük ayətlər» — «Yəx.» 34:10.

19:3 Yəx. 34:10; Wəh. 14:11; 18:18.

⁶ Andin zor bir top adəmlərnin awazioja, nurojun sularning xarkirixioja, kattik güldürmənilarning güldürlixigə ohxax bir awazning mundaq degənlikini anglidim: —

«Həmdusana! Həmmigə Qadir Pərwərdigar Hudaymiz səltənət kildi!.

⁷ Xadlinayli, təntənə qılayli wə uni mədhiyiləp uluqlayli!

Qünki Kəzining toy-mərikə küni yetip kəldi,

Kiz özini təyyar kildi!».

⁸ Kizəja qiyix üçün pakiz, parkirap turidiojan nəpis libas berildi (nəpis libas bolsa mükəddəs bəndilərnin həkkəniyə əməlliridur).

⁹ Andin, pərixte manga:

— Munu sözləni hatiriliwal: —

«Kəzining toy ziyapitigə qakirilojanlar bəhtliktur!» — dedi.

U manga yənə: — Bular Hudaning həkkəniyə sözliridur, — dedi...

¹⁰ Mən uningəja səjdə kıləjili ayioja yikildim. Ləkin u:

— Hərgiz unda qılma! Mənmə Hudaning sən wə Əysəja guwahlik bərgüqi kərinəxlirə bilən ohxax kıl-hizmətkarmən. Hudaqla ibadət kıl! Qünki wəhiy-bexarətnin roh-məhiyiti bolsa Əysə həkkədə guwahlik bərixtur, — dedi...

Ak atka Mingüqi

¹¹ Andin kərdümki, asman eqildi wə mana, bir ak at turatti; üstigə mingüqining bolsa nami «Sadik» wə «Həkkəniyə» bolup, U həkkəniyəlik bilən həküm qikridu wə jəng kildu...¹² Uning kəzliri ot yalkunioja ohxaytti, bexida nurojun taji bolup, tenidə Əzidin baxqa həqkim bilməyidiojan bir nam pütüklük idi...¹³ U uqisioja kənoja miləngən bir ton kiygənidi, Uning nami «Hudaning Kalami» dəp atilidu...¹⁴ Uning kəynidin əgixip keliwatkan ərtiki qoxunlar bolsa, ak atlarəja mingən, ap'ak, pak nəpis kanap libas bilən kiydürülgənidi...¹⁵ Uning əqzidin ötkür bir kiliq qikip turatti; U buning bilən barlik əlləni uridu; U ularni təmür kaltək bilən padqidək bakidu; U Həmmigə Qadir Hudaning dəhxətlik qəzəpining «xarab kəlkiki»ning qəyliqüqisidur...

¹⁶ Uning toni wə yotisi üstigə «Padixəhlərnin Padixəhi wə rəblərnin Rəbbi» degən nam yezilojanidi...

¹⁷ Andin mən kuyaxning iqidə turəjan bir pərixtni kərdüm. U asmanın otturisiə uquwatkan barlik kuxlarəja yuxiri awaz bilən:

19:6 Wəh. 11:17.

19:7 Mat. 22:2; Lük. 14:16.

19:9 «Andin, pərixte manga...dedi» — grek tilidə «Andin, u manga...dedi» deyilidu. Səzligüqi qoqum pərixte bolidu; 10-ayətni kəring.

19:9 Wəh. 21:5.

19:10 «Əysəja guwahlik bərgüqi kərinəxlirə...» — grek tilidə «Əysənin guwahlikini tutkanə kərinəxlirə...». «wəhiy-bexarətnin roh-məhiyiti bolsa Əysə həkkədə guwahlik bərixtur» — bu, intayin muhim bir prinsiptur. Demək, pütükl Təwrat-Injildiki wəhiy-bexarətlər wə Hudaning gəhi wəqitlərdə ulardın baxqa jamaətlərdə yürüzgən wəhiy-bexarətlərnin meqizi wə jəwhiri bolsa «Əysə həkkədə guwahlik (bərix)»tur. Məlum bir «wəhiy-bexarət»tə xundaq əmil yaki nətiyə bolmisa, uning həkkəniyə bir «wəhiy-bexarət» ikənlikidin gumanlinixioja toqrə kelidu.

19:10 Ros. 10:26; 14:14; Wəh. 22:9.

19:11 Wəh. 6:2.

19:12 Wəh. 1:14.

19:13 Yəx. 63:1; Yh. 1:1.

19:14 Mat. 28:3; Wəh. 4:4; 7:9.

19:15 «munasiwətlilik ayətlər» — «Yəx.» 63-bab.

19:15 Zəb. 2:9; Yəx. 63:3; Wəh. 2:16,27; 14:19,20; 19:21.

19:16 1Tim. 6:15; Wəh. 17:14.

—Kelinglar, Hudaning katta ziyapitigə yioqilinglar!¹⁸ Padixahların, sərdarlarning wə palwanlarning, atlarning wə ularoqə mingənlərnin, xundakla barlıq ət igilirining, kullarning həm hərlərnin, kattılarning həm təwənlərnin gəxlirini yənglar! — dedi..

¹⁹ Xuning bilən mən diwə, yər yüzidiki padixahlar wə ularning qoxunlirining atqə Mingüqi həm Uning qoxuni bilən jəng kilix üqün toplanəanlignin kərdüm.²⁰ Əmdi diwə wə uningə wə wakalitən məjizilik alamətlərnin kərsətkən sahta pəyqəmbərnin hər ikkisi tutuwelindi (sahta pəyqəmbər xu alamətlər bilən diwining taməjisini qəbul kiləan həmdə uning but-həykiligə qəqunəanlarnin azdurup yürgənidi). Ular ikkisi güngürt yəniwatqan ot kəligə tirik taxlandi..

²¹ Qələqini bolsa atqə Mingüqining aqzidin qıqqan kiliq bilən kirlidi. Barlıq pütün uqar-qanatlar bularning gəxi bilən yəp toyundi.

Məsihning yər yüzidiki ming yillik səltənit

20¹ Uningdin keyin, qolida tegi yok hənqning aqquqi wə yooqan zənqir tutqan bir pərixtnin asmandin qüxüwatqanlignin kərdüm..² Pərixte əjdihani, yəni İblis yaki Xəytan deyilidəan həlikə kədimiy yilanni tutup, ming yillik zənqirləp qoydi..³ Uning ming yil toxquqə əllərnin azdurmaslignin üqün, uni tegi yok hənqə taxlap hənqning aqzini etip pəqətləwətti. Bu waqitlardin keyin, u waqtnə qoyup berilixi muqərrər..

⁴ Andin mən təhtlərnin wə ularda olturəanlarnin kərdüm. Ularoqə həküm kilix həküqi berilgənidi. Mən yənə, Əysəqə bərgən guwahlıqı wəjədin wə Hudaning səz-kalami wəjədin kallisi elinəanlarning janlirininimü kərdüm. Ular diwigə wə uning but-həykiligə qəqunmıqan, uning taməjisi pəxənisigə wə qolıqə urulmıqanlar idi. Ular tirilip, Məsih bilən birliktə ming yil həküm sürdi..

⁵ (əlgənlərnin qələqlirini ming yil toxmioquqə tirilməydu). Bu dəsləpki tirilix idi.⁶ Dəsləpki tirilixtin nəsivə boləanlar bəhtlik wə muqəddəstur; ikkinqi əlümning bularnin ilqigə elix həküqi yoktur. Ular Hudaning wə Məsihning kəhnlirini bolidu wə Uning bilən birliktə ming yil həküm süridu..

Xəytanning ahirki məqlubiyiti

⁷ Ming yil toxqanda, Xəytan zindandin boxitilip,⁸ yər yüzining tət bulungidiki əllərnin, yəni Gog wə Magogni azdurux wə ularni jəng kilixqə bir yərgə toplaşqə qıqıdu. Toplanəanlarning sani dengiz səhilidiki kumdək sanəksiz bolidu..⁹ Ular yər yüzidiki kəng tüzlənqlikkə qıqip, muqəddəs bəndilərnin bargəhəni, yəni Huda səyidəan xəhərnin muhasirigə alidu. Ləkin as-

19:17 Yər. 12:9; Əz. 39:17.

19:18 «palwanlarning..» — yaki «qüdrətləklərnin..».

19:20 Kan. 13:2; Dan. 7:11; Mat. 24:24; Wəh. 13:12,13,15,16; 16:14; 20:10.

20:1 Wəh. 1:18.

20:2 2Pet. 2:4; Wəh. 12:9.

20:3 Wəh. 16:14,16; 20:8.

20:4 «munasiwətləklə ayətlər» — «Zəb.» 149:4-9, «1Kor.» 6:2-3.

20:4 Wəh. 6:9,11; 13:12,15,16.

20:6 Yəx. 61:6; 1Pet. 2:9; Wəh. 1:6; 5:10.

20:8 «... yər yüzining tət bulungidiki əllərnin, yəni Gog wə Magogni azdurux wə ularni jəng kilixqə bir yərgə toplaşqə qıqıdu» — «Gog wə Magog» toqruluk; Gog bəlkim «Magog»ning bəxi boluxi mumkin («Əz.» 38:2-3ni kəring). Xubşisizki, uyoqur tilidiki «yəjüj-məjüj» dəgən isim ibrəniy tilidiki bu isimlərdin qıqqanidi; ləkin «Gog wə Magog» yalmawuzdəklə birhəl məhluk əməs, bəlkə türülük əllərnin kərsitidu. «Əz.» 38:1-39:29də, Hudaning «Gog wə Magog» bilən boləan uruxi bəxərat kilinəan. Biraq bizninqə u urux «dəhşətləklə azab-oqubət» bilən bəqləklə bolidu; ming yilning ahirida bolidəan, muxu ayətlərdə ayan kilinəan «ahirki urux» uningə oħxaydəan boluxi mumkin bolsimu, u əməs.

20:8 Əz. 38:2; 39:1; Wəh. 16:14.

mandin ot yeqip, ularni yutuwetidu..¹⁰ Ular ni azduruqan Iblis bolsa diwə bilən sahta pəyoqəmbər keyüwatқан ot wə günggürt kəligə taxlinip, u yərdə keqə-kündüz əbədil'əbədgigə kiyinilidu..

Qong aq təht — ahırkı həküm

¹¹ Uningdin keyin, qong bir aq təht wə uningda Olturoquqini kərdüm. Asman bilən zemin Uning yüzidin ezini qaqurip, ular turoqan jay hərgiz tepilmaydu. ¹² Mən yənə katta bolsun, yaki təwən bolsun, əlgənlərnin həmmisining təhtning aldida turoqanlıqini kərdüm. Kitablər eqildi; andin yənə bir kitab — «Hayatlık dəptiri» dəp ataloqan kitab eqildi. Əlgənlərgə kitablarda hatiriləngini boyiqə öz əməliyyitigə qarap həküm kılindi. ¹³ Dengiz əzidə əlgənlərnə tapxurup bərdi, əlüm wə təhtisaramu əzlidiridiki əlgənlərnə tapxurup berixti. Hərkimning üstigə öz əməliyyitigə qarap həküm kılindi. ¹⁴ Andin əlüm wə təhtisara ot kəligə taxlandi. Mana ikkinqi əlüm — ot kəlidur. ¹⁵ Kimning ismining «Hayatlık dəptiri»də yezilmioqanlıqı baykalsa, ot kəligə taxlandi.

Yengi asman, yengi zemin

21 ¹ Andin, yengi asman wə yengi zeminni kərdüm; qünki burunqı asman wə zemin ətüp kətkənidi, dengizmu məwjut bolmidi. ² Muxəddəs xəhərning, yəni Hudadin qıkkən, huddi öz yigitigə toy pərdazlırini kılıp həzirlənoqan kizdək yengi Yerusalemining ərxtin quxüwatқанlıqni kərdüm. ³ Ərxtin yukiri kətürülğan bir awazning mundaq deganlığını anglidim: «Mana, Hudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilən billə makanlixip turidu, ular Uning həlki bolidu. Huda Əzimu ular bilən billə turup, ularning Hudasi bolidu.» ⁴ U ularning kəzlıridiki hər tamqə yaxni sürtidu; əmdi əlüm əsla bolmaydu, nə matəm, nə yioqazar, nə qayoqu-ələm bolmaydu, qünki burunqı ixlar ətüp kətti»..

⁵ Təhtə Olturoquqi:

— Mana, həmmi ni yengi kılımən! — dedi. U manga yənə:

Bularni hatiriliwal! Qünki bu səzlər həkikiy wə ixənqliktur, — dedi. ⁶ U yənə manga mundaq dedi: —

«Ix tamam boldi! Mən «Alfa» wə «Omega»durmən, Muxəddimə wə Hatimə Əzümdurmən. Ussioqan hərkimgə hayatlık süyining bulikidin həkşiz berimən..»

⁷ Ələlibə kılouquqı hərkim bularoqə mirashorluk kılidu; Mən uning Hudasi bolimən, umu Mening oqlum bolidu. ⁸ Lekin kərkunqaklar, etikədsizlar, yirginqliklər, qatillar, buzukluk kılouqilar, sehırgərlər, butpərəslər wə barlık yaloqanqilaroqə bolsa, ularning kismiti ot bilən günggürt yə-nip turuwatқан kəldur — bu bolsa ikkinqi əlümdur»..

20:9 «Ular yər yüzidiki kəng tüzənglikkə qikip...» — yaki «ular zemin (dəmək Qanaan, Pələstin)diki kəng tüzənglikkə qikip...» yaki «ular pütün yər yüzini kezip...».

20:10 Dan. 7:11; Wəh. 14:10; 19:20.

20:12 Mis. 32:32; Zəb. 62:12; 69:28; Yər. 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Rim. 2:6; 14:12; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Fil. 4:3; Wəh. 2:23; 3:5.

21:1 Yəx. 65:17; 66:22; 2Pet. 3:13.

21:2 Wəh. 3:12; 21:10.

21:3 «Ərxtin yukiri kətürülğan bir awaz» — bəzi kona keqürülmilərdə: «təhtin yukiri kətürülğan bir awaz» deyilidu. «munasiwətlik ayətlər» — «Yəx.» 7:14, «Yər.» 24:7, 31:33, «Zək.» 8:8.

21:3 Əz. 43:7.

21:4 «munasiwətlik ayət» — «Yəx.» 25:8.

21:4 Yəx. 25:8; Wəh. 7:17.

21:5 Yəx. 43:19; 2Kor. 5:17; Wəh. 4:2; 19:9; 20:11.

21:6 «Mən «Alfa» wə «Omega»durmən» — grek tilida «Alfa» birinqi hərəp, «Omega» ahırkı hərəptur — dəmək, Huda bax wə ahırdur.

21:6 Yəx. 41:4; 44:6; 55:1; Wəh. 1:8; 16:17; 22:13.

21:7 Zək. 8:8; İbr. 8:10.

21:8 Wəh. 20:14,15; 22:15.

Yengi Yerusalem

⁹ Ahirki yettə balayi'apət bilən tolojan yettə qinini tutkan yettə pərixtidin biri kelip, manga sözləp:

— Kəl! Sanga Qozining jorisi bolidojan kizni kərsitip qoyay, — dedi..

¹⁰ Andin u meni Rohning ilkidə boləjan həlde yoojan wə egiz bir taqqa elip koydi. U yərdin manga Hudadin qikkan muqəddəs xəhər Yerusalemning ərtin qüxüwatkanlığını kərsətti..

¹¹ Uningda Hudaning xan-xəripi bar idi, uning julasi intayin kimmətlik gəhərnin, yexil yaquttək yaltırojan hrustalning julasioja ohxaytti. ¹² Uning qong həm egiz sepili bar idi; sepilning on ikki dərwasisi bolup, dərwasılarda on ikki pərixte turatti. Hər bir dərwasining üstigə İsaillarning on ikki kəbilisidin birining ismi yezilojanidi. ¹³ Məxrək tərripidə üq dərwa, ximal tərripidə üq dərwa, jənob tərripidə üq dərwa wə məşrip tərripidə üq dərwa bar idi. ¹⁴ Xəhərnin sepilining on ikki ul texi bolup, ularning üstigə on ikki isim, yəni Qozining rosulining isimliri pütüklüktür..

¹⁵ Manga sız kıləjan pərixtinin kılıda xəhərnı, uning dərwasiliri wə uning sepilini əlqəydojan altun kəmux əlqigüq həsa bar idi. ¹⁶ Xəhər tət qasa bolup, uzunluğu bilən kənglikli ohxax idi. Pərixte xəhərnı həsa bilən əlqidi — on ikki ming stadiyon kəldi (uzunluğu, kənglikli wə egizlikli təngdur). ¹⁷ U sepilnimu əlqidi. Sepilning kəlinlikli insanlarning əlqəm birliki boyiqə, yəni xu pərixtinin əlqimi boyiqə bir yüz kırık tət jəynək kəldi. ¹⁸ Sepilning kuraluxi bolsa yexil yaquttin, xəhər əynəktək süzük sap altundin bina kılənojanidi. ¹⁹ Xəhər sepilining ulliri hər hil kimmətlik yaqutlar bilən bezəlgənidi. Birinji ul tax yexil yaqut, ikkinjisi kək yaqut, üçinçisi həkik, tətinqisi zürət, ²⁰ bəxinçisi kizil həkik, altinqisi kizil xətax, yəttinqisi serik kwarts, səkkizinçisi sus yexil yaqut, tokkuzinçisi topaz, oninçisi yexil kwarts, on birinçisi səsün yaqut wə on ikkinçisi piroza idi. ²¹ On ikki dərwa on ikki mərwayit idi, demək dərwasılarning hər biri birdin mərwayittin yasalojanidi. Xəhərnin əşl yoli əynəktək süzük sap altundin idi.

²² Xəhərdə həqkəndək ibadəthana kərmidim, qünki Həmmigə Kadir Pərwərdigar Huda wə Kəza uning ibadəthanisidir. ²³ Xəhərnin yorutuluxi üçün kuyaxkə ya ki ayəja məhtaj əməs, qünki Hudaning xan-xəripi uni yorutkanidi, uning qırıqı bolsa Kəzidir. ²⁴ Əllər xəhərdiki yoruklukta yüridu; yər yüzidiki padixahlar xanuxəwkitini uning iqiğə elip kelidu. ²⁵ Uning dərwasiliri kündüzdə hərgiz takalmaydu (əməliyəttə u yərdə kəqə zadi bolmaydu). ²⁶ Hər kəysi əllərnin xanuxəwkiti wə hərmət-izziti uning iqiğə elip kelinidu. ²⁷ Hər kəndək haram nərsə wə hər kəndək yirginlik ixlarnı kıləquqi ya ki yəlojanqilik kıləquqi uningəja kirləməydu; pəkət nani Kəzinin həyatlik dəptiridə yezilojanlarla kirləydu..

21:9 Wəh. 15:6, 7.

21:10 «Andin u meni Rohning ilkidə boləjan həlde yoojan wə egiz bir taqqa elip koydi» — «Roh» muxu yərdə Hudaning Muqəddəs Rohini kərsitidu.

21:10 İbr. 12:22; Wəh. 1:10; 21:2.

21:14 «munasiwətlik ayətlər» — «Əz.» 48:31-34.

21:14 Əf. 2:20.

21:15 Əz. 40:3; Zək. 1:18.

21:16 «on ikki ming stadiyon» — bir stadiyon 185 metr bolup, bu 2200 kilometrdir.

21:17 «sepilning kəlinlikli insanlarning əlqəm birliki boyiqə, yəni xu pərixtinin əlqimi boyiqə bir yüz kırık tət jəynək kəldi» — «jəynək» bolsa (yaki «gəz») jəynəktin kəlinin uqioqə boləjan arilik, yəni yerim metr; demək, sepilning kəlinlikli 65 metrəq idi.

21:20 «kizil həkik» — ya ki «sardoniks». «kizil xətax» — ya ki «sardius», ya ki «parkırək kizil xətaxi». «serik kwarts» — ya ki «hrizolit», «peridot». «sus yexil yaqut» — ya ki «beril». «topaz» — «topaz» bolsa serik rənglik bir yaqut. «yexil kwarts» — ya ki «hrizopras». «piroza» — ya ki «ametist».

21:23 Yəx. 60:19; Zək. 14:7.

21:24 «munasiwətlik ayətlər» — «Yəx.» 60:19-20, «Zək.» 8:22.

21:24 Yəx. 60:3.

21:25 Yəx. 60:11; Wəh. 22:5.

21:26 «munasiwətlik ayətlər» — «Yəx.» 60:5-7, «Həg.» 2:7.

21:27 Mis. 32:32; Zəb. 69:28; Fil. 4:3; Wəh. 3:5; 20:12.

22¹ Andin pərixətə manga hrustaldək parkirək həyatlik süyi eqiwaṭṭan dəryani kərsətti. Dərya Hudaning wə Qozining təhtidin qikḱan bolup,² xəhərning oṭol yolining otturisida eqiwaṭṭanidi. Dəryaning bu təripidə wə u təripidimu on ikki hil mewə beridioṭan, hər ayda mewiləyṭioṭan həyatlik dərihi bar idi; dərəhning yopurmaḱliri əllərning xipasi üqün idi.³ Lənət dəgən əmdi bolmaydu; Hudaning wə Qozining təhti xəhərning iqidə bolup, Uning ḱul-hizməṭḱarliri Uning hizməṭ-ibaditidə bolidu.⁴ Ular Uning jamalini kəridu; Uning nami ularning pexanilirigə pütüḱlük bolidu.⁵ U yərdə əsla keqə bolmaydu, nə qıraṭ nuriṭə, nə ḱuyax nuriṭə moḱṭaj bolmaydu. Qünḱi Pərwərdigar Huda ularning üstidə yoridu, ular əbədil'əbədigiṭə ḱəḱüm süridu...

Ahirkı agah-guwaḱ

⁶ Pərixətə manga:

— Bu səzlər ḱəḱikıy wə ixənqlıktur; pəyṭəmbərlərnıng roḱlirining Rəb Hudasi yeḱin ḱəḱüsida yüz berixi muḱərrər bolṭan ixlarnı Əz ḱul-hizməṭḱarliriṭə kərsitix üqün, pərixṭisini əwətti, — dedi...

⁷ («Mana, pat yeḱinda ḱelimən! Bu kitabṭiki bexarəṭning səzlrini tutḱuṭi ḱixi bəḱṭlıktur!»)

⁸ Bularnı angliṭuṭı wə kərgüṭi mən Yuhannamən. Bu ixlarnı angliṭiniṭda wə kərginiṭda, bularnı manga kərsəṭḱən pərixṭigə səjdə ḱiloṭili ayiṭiṭ aldioṭa yikildim.⁹ Lekin u manga:

— Hərgiz undaḱ ḱılma! Mənmü Hudaning sən wə ḱerindaxliring bolṭan pəyṭəmbərlər bilən oḱxax ḱul-hizməṭḱarimən. Hudaṭila ibadət ḱıl! — dedi...

¹⁰ U manga yənə:

— Bu kitabṭiki bexarəṭning səzlrini peṭəṭlimə; qünḱi bularnıng waḱṭi yeḱin ḱəḱdi...

¹¹ ḱəbiḱlik ḱiloṭuṭi ḱixi ḱəbiḱlikni ḱiliwərsun; pəskəx ḱixi bolsa pəskəxlikṭə turiwərsun; ḱəḱḱaniy ḱixi bolsa ḱəḱḱaniylikini yürgüziwərsun; pak-muḱəddəs ḱixi bolsa pak-muḱəddəslikṭə turiwərsun, — dedi.

Əysa Məsiḱ biwasitə Yuhannaṭa səzləydu

¹² «Mana, pat yeḱinda ḱelimən! Hərḱimning əməliṭiyigə ḱarap beridioṭiniṭni Əzüm bilən billə elip ḱelimən...¹³ Mən «Alfa» wə «Omega», Birinṭi wə Ahirkı, Muḱəddimə wə Hatimə Əzümdurmən»...

22:1 «munasiwəṭlik ayəṭlər» — «Zəb.» 36:38, 46:4, «Əz.» 47:1-9, «Zəḱ.» 14:8.

22:1 Əz. 47:1; Zəḱ. 14:8.

22:2 «on ikki hil mewə beridioṭan, hər ayda mewiləyṭioṭan həyatlik dərihi» — yaḱi «on ikki ḱəṭim mewigə kiridioṭan, hər ayda mewiləyṭioṭan həyatlik dərihi».

22:2 Wəḱ. 2:7.

22:4 Wəḱ. 3:12.

22:5 Yəx. 60:19; Zəḱ. 14:7; Wəḱ. 21:23.

22:6 «yeḱin ḱəḱüsida yüz berixi muḱərrər bolṭan ixlər» — yaḱi «tuyuḱsız yüz berixi muḱərrər bolṭan ixlər». «bu səzlər ḱəḱikıy wə ixənqlıktur» — bu səzlər 19:9 wə 21:5dimu tepilidu, xu yərdə aldınḱi ixlarnı (21:1-5) təstikḱax üqün eytiləṭan. Əmma muxu yərdə, xübhisiḱzi, pütḱül kitabning məzmunini yaḱi ḱəṭṭə yaḱi pütḱül İnṭilning məzmunini yaḱi pütḱül Tawrat-Inṭilning məzmunini kərsitiximu mumḱin. «pəyṭəmbərlərnıng roḱlirining Rəb Hudasi» — muxu yərdə Rəb Əysani kərsəṭsə ḱerək (1:1ni kəriṭing).

22:6 Wəḱ. 1:1; 19:9; 21:5.

22:7 «Mana, pat yeḱinda ḱelimən! Bu kitabṭiki bexarəṭning səzlrini tutḱuṭi ḱixi bəḱṭlıktur!» — bu səzlər Rəb Əysanın, əlwəṭṭə.

22:7 Wəḱ. 1:3.

22:9 Ros. 10:26; 14:14; Wəḱ. 19:10.

22:10 «Bu kitabṭiki bexarəṭning səzlrini peṭəṭlimə» — mənisi bəḱḱim, oḱurmənlərgə oṭuḱ bolsun, məḱpiy bolmisun.

22:10 Dan. 8:26; 12:4; Wəḱ. 1:3.

22:12 «munasiwəṭlik ayəṭlər» — «Yəx.» 40:10, 62:11.

22:12 Zəb. 62:12; Yər. 17:10; 32:19; Mat. 16:27; Rim. 2:6; 14:12; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Gal. 6:5; Wəḱ. 2:23.

22:13 «Mən «Alfa» wə «Omega»...» — greḱ tilida «alfa» birinṭi ḱərp, «omega» ahirkı ḱərpṭur. Deməḱ, Əysa Məsiḱ bax wə ahirdur.

22:13 Yəx. 41:4; 44:6; 48:12; Wəḱ. 1:8; 21:6.

¹⁴ Ҳаятлик дэриҳининг мewisidin nesip bolux wə dərwasiliridin xəhərgə kirixkə muyəssər bolux üqün tonlirini yuqanlar bəhtliktur! ¹⁵ Xəhərning sirtidikilər — itlar, sehırgərlər, buzukluk kılouqılar, kətillar, butpərsələr, yaloqanqilikka huxtar bolqanlar wə əməl kılouqılardur..

¹⁶ Mənki Əysa jamaətlərni dəp silərgə bu ixlarning guwahlikini yətküzüx üqün pərixətmni əwəttim. Dawutning Yiltizi həm Nəslı, Parlak Tang Yultuzidurmən!».

¹⁷ Roh wə toyi bolidioqan kiz: «Kəl!» dəydu.

Anglıquqi: «Kəl!» desun.

Ussıquqi hərkim kəlsun, halioqan hərkim həyatlik süyidin həksiz iqsun...

Hatimə

¹⁸ Mənki bu kitabtiki bexarətnıng səzlırını anglıqanlaroqa guwahlik berip agahlandurımənki: kimdikim bu səzlərgə bırnemini koxsa, Huda uningqo bu kitabta yeziloqan balayi'apətlərni kox idu..¹⁹ Kimdikim bu bexarətnıng səzlıridin birər səzni elip taxlısa, Hudamu uningdin bu kitabta yeziloqan həyatlik dərıhidin wə mukəddəs xəhərdin bolidioqan nesiwisini elip taxlaydu..

²⁰ — Mana, bularoqa agah-guwaḥ Bərgüqi bolsa mundaḥ dəydu:

— «Xundak, pat yekında kelimən!»

— «Amin! Kəl, ya Rəb Əysa!»

²¹ Rəb Əysa Məsiḥning meḥır-xəpḳiti barlıḥ mukəddəs bəndilər bilən billə bolqay, amin!

22:15 1Kor. 6:10; Əf. 5:5; Kol. 3:5, 6.

22:16 Yəx. 11:10; Rim. 15:12; 2Pet. 1:19; Wəḥ. 1:1; 5:5.

22:17 «Roh wə toyi bolidioqan kiz: «Kəl!» dəydu» — «Roh» — Mukəddəs Roḥtur. «Toy bolidioqan kiz» dəḡenlik jamaətnı kərsitidu. 19-bab 7-, 8-ayətlərgə kəralısun.

22:17 Yəx. 55:1; Yḥ. 7:37.

22:18 Mənki bu kitabtiki bexarətnıng səzlırını anglıqanlaroqa guwahlik berip agahlandurımənki — «Mənki» dəḡən səz bəzi alimlar, 18-19-ayəttiki səzlərni rosul Yuhannaningki dəp kəraydu. Bırak Yuhanna əzini biwasitə kərsətmigəqkə (1:9ni kərüḡ), xundakla 20-ayəttə Rəb Əzi enik kərsitilgəqkə biz səzlərni Rəbningki, dəḡən pikirgə mayilmiz.

22:19 Kan. 4:2; 12:32; Pənd. 30:6; Wəḥ. 13:8; 17:8.

Қоxumқа сөз

Bu səl uzunraq «қоxumқа сөз»имиздә биз оқурмәнләрнi kitabни толукқақ қўхәнқә билән елхәтүрсун дәп, унинг омумий бир тезисини ҳам бexарәтлiridin бәзилirining тәpsilatлirини тәминлимәққимиз. Kirix сөзимиздә eytkinimizдәк, Тәwrattiki wә Injildiki ilğiriki baxқа бexарәтләр оқурмәнләрғә singğәnseri, «Wəhiy»ning sirlirimu uningқа xunқә axkarilинidu.

Mәsiһning Yuhannaқа ayan boluxi (1-bab, 9-20)

Kitabning bexida, Mәsiһ Өzi қўl-hizmәtkari rosul Yuhannaқа көrүnidu, andin Yuhanna kitabning wәhiylirini қобul қilixқа тәyyar turidu. Mәsiһning uluqluқi Yuhanna һәмдә bizgimu, yәni rohimizқа xundақ qongқur тәsir yәtkүzmigән bolsa, һәрқандақ бexарәтнi, xundақla һәрқандақ тарihnimu оқup қўxinixкә intilixlirimiz tolimu paydisiz, bikar bir ix bolup qıqıdu, әlwәттә. Qünki 19:10dә hatirilәngәndәk: «**wәhiy-bexarәtning roh-mәhiyiti bolsa Әysa һәққidә guwahlıq berixtur**». Demәk, һәқıqiy бexарәтләрning омумий temisi wә asasiy һәwiri Әysa Mәsiһning Өzidur. Xunga bizning мәyli бexарәтләрнi өginiximiz, мәyli тарihnı өginiximiz bolsun, uningda birinқi nıxanimiz Mәsiһni tehimu tonux bolmisa (mәsilән, mәksitimiz pәkәt kәlgüsi ixlarқа kizixıla bolsa, halas), u һalda u bizğә tuyuқ yol bolupla қalmay, bәlki bizni тәкәbburluққа wә түrlүk rohıy ziyanқа elip барidu. Tolimu әpsuski, ixәngүqilәrdin бәzilәр «Wəhiy»diki nuroқun бexарәтләрning тәpsilatлirini eniklax үqün sәwdayi bolup kәtkini билән tolimu meһir-muһәbbәtsiz bolup kәtti, bilğәnliridin тәкәbburlaxti, һәттә әhlәksizliққа azduruldi. Ular rosul Pawlus Hudaning mәksiti tooqruluқ өgәtkән: «**U (Mәsiһ) һәр jәһәttin pүtkүl mәwjudatlar iқidә әng үstүн orunda turuxi kerәk**» («Kol.» 1:18) dегән uluq prinsipnimu untuqan.

Xunga bularnı көzdә tutқan һalda, Hudaning қорқunқida bolup бexарәтләрнi қўxinixкә бәzi аққuqlarnı, xundақla бexарәтләрғә munasiwәtlik paydilik yaki ilһam beridioqan tarihiy mәlumatlarnimu һazir оқурмәнләр aldıқа қoymаққимиз. Daim deginimizдәк, оқурмәнләрning әzliri eytkanlirimizni muқәddәs yazmılardin тәхxүрүp тәstiklixini өtünimiz. Muқәddәs yazmılar һәқıqәтнi eniklap ispatlaxtiki birdinbir әlqәmdur.

Kitabtiki бexарәтләрning омумий тезisi

Mәlum bir тарixunas murәkkәp bir urux (eytayluқ, Ikkinқi Dunya Uruxi)ning тарihnı yazmaqı bolıdu, дәyli. U оқurmәngә enik uқumni bildүrүx үqün awwal uruxning muһim nuқtilirini yioqınақlap gәwdilәndүrүp, тәrtipi boyıqә bablarқа belүp yezixi mumkin. Andin jay-jaylarda bolоqan бәzi muһim һалқilik jәnglәrni sүrәtlixi mumkin; uning yәnә bәlkim uruxқа qetixlik бәzi muһim әлләр (Rusiya, Әngliya, Fransiya, Germaniya)ni yaki personazlar (Gitler, Qerqıl, Mussolini, Stalin қатарlıqlar)ni тәswirlәydioqan bablarnı қoxuximu mumkin. Xүbhisizki, ahırki оqәlibigә elip барidioqan jәnglәrni wә оqәlibә nәtijisini intayın tәpsiliy тәswirlәydu. «Omumiy тезis»tin baxқа көp қisimliri xundақ bir тарihning waқtining тәrtipigә asalanоqan bolmaydu, әlwәттә.

«Wəhiy»ni bolsa дәl xundақ uslubta дәp ixinimiz. U «boloqan тарih» әmәs, bәlki «aldin'ala eytilоqan тарih»tur. Uning «omumiy тезis»i bolsa «yәттә peqәt»tә tәminlinidu. Kitabning barlıq baxқа тәpsilatlıri bu «yәттә peqәt»ning қurulmisi iқigә mas һalda kirixtүrүlgән, дәp ixinimiz.

«Wəhiy»

Muxu yərdə xuni dəp etümüzki, alimlar «Wəhiy» toʻqiruluk ʻuq hil kəzkaraxta bolidu: —

- (1) Etikadqi jamaətlərninɡ tarihini (pəket «ahirki zamanlarnila əməs) kərsitidioqan bexarət;
- (2) Asasiy jəhəttin ahirki zamanlarni kərsitidioqan bexarət;
- (3) Pəket Məsihininɡ wə bəndilirininɡ karangəquluk ʻusitidin qiləqan əqəlibisi kərsitilidioqan simwolluk kitab.

Bu ahirki 3-kəzkaraxni Hudaning həqiqətləlikini həqarətləqlənlək dəp qaraymiz. Kitabniki nuroqun ixlarəqə «simwol harakterlik xərə berix» mumkin əməs.

1-kəzkarax boyiqə, kitabniki bəzi wəqələrini jamaətninɡ tarihining bir qismi dəp xərə berixmu muwapiq əməs. Məsilən alayluk, 20-babta Məsih yər yuzidə həküm sürginidə Xəytanning («**əllərni qaytidin azdurmasliqi ʻuqun**») ming yiləqə baqlinixi kərunidu. Bu ix zadi qaysi jəhəttin «jamaəttə əməlgə axuruldu»? Hərbirimiz kərginimizdək, pütkül tarihta bəgünqə kədər Xəytan tehi həqkəndə bir məhləttə «baqlanəqan» əməs; bizninɡ dəwrimizdə u tehimu küqluk təsiri bar bolidioqan əhəydu.

Xunga biz kitabninɡ kəp qismilirininɡ dərwəqə «ahirki zamanlar»ni kərsitidioqanliqəqə ixinimiz. Xundəktimu, bəlkim «Wəhiy»diki bexarətlər tarihta bəzidə «kismən əməlgə axuruloqan» wəqələr boləqan boluxi mumkin. Məsilən, tarihtiki bəzi xəhslərdə həqiqəttən «dəjjal»ninɡ ələmətləri kərilidu; ələyli, dəjjələqə əhəxə rohtə boləqan — Antiokus əpifənis (miladiyədin ilgiri 165-yili), Xarləmayin, «Büyük Otto», Gitler, Stalin qatarliqlər.

Bizninɡqə, xərə berixtə (pəket «Wəhiy»də əməs, bəlkə barliq mukəddəs yazmilarda) muhim əmma əddiy bir prinsip mundaq: — tekstiki səz-jümlilərini səzmusəz yəki jümlimujümlə biwasitə qüxinix mumkin bolsila, bularni biwasitə qüxinix; tekstiki **səz-jümlilər enik simwolluk mənida ixlitilən yəki enik kəqmə mənida bolsa, bularni simwolluk mənida yəki kəqmə mənida qüxinix.**

Məsilən, 7-bab wə 14-babta biz «**on ikki kəbilininɡ hərberidin boləqan**» «**144000 nəpər Israil**» toʻqiruluk oquymiz. Birinqidin, biz bu rəqəmnə səzninɡ əyni mənisi boyiqə qüxinimiz. Qünki mukəddəs yazmilarda bəxə qaysi yərdə məlum bir rəqəm «simwolluk» mənida kərilən? Xübhəsisziki, bəzi rəqəmlərninɡ simwolluk əhmiyiti bardur; məsilən «12» dəqən rəqəm həman Hudaning mukəmməl həküm sürüxi bilən **baqlilik** bolidu — əmma əhir berip u yənila on ikki bolidu. Məsihininɡ «on ikki rosul»i yənila on ikki həqiqiy ədəm idi. Xuningəqə əhsəx 144000 dəqən rəqəmnə əyni xu mənida qüxinimiz. Rəqəm «12x12»ninɡ **ikkinqi** əhmiyiti bəlkim bu kixilərninɡ Hudaning mukəmməl idarə qilixi əstida daim turidioqanliqini purətkən boluxi mumkin.

Ikkinqidin, bu kixilərninɡ həqiqəttən Israilninɡ «**on ikki kəbilisi**»din kəlgənliqəqə ixinimiz. Ular həqiqiy Israilar bolmioqan bolsa, ularninɡ «**Naftali kəbilisidin 12000 kixi, Manassəh kəbilisidin 12000 kixi, Xime'on kəbilisidin 12000 kixi...**» dəyixi zadi nemini kərsitidu? Bu əyətiki isimlarni simwolluk dəp xərə bərgüqilərdin həqəbiri bu isimlarning «simwolluk mənə»sidin həttə birmu misəlnə təminləp bərləməydu. Əmdi Hudaning Əz həlkigə həttə «alimlar»dinmu həqkim qüxinəlməydioqan simwollarni ixlitip, ularninɡ bəxini kayməkturoqədək nəmə məqsiti bolsun?

«Wəhiy»

Əmma baxka jəhəttin «**yər yüzidiki padixahlar uning bilən buzukluk kıləjan**» «**nurojun sular üstidə olturojan, qong pahixə ayal**»ni (17-bab) rohiy yaki simwolluk jəhəttin qüxinix kerəkliki roxən; dərwəkə bu simwolluk qüxəngə keyinki ayətlərdə bizgə təminlinidu.

Biz hazır kitabning hər bir qismi üstidə azrak tohtilimiz: —

«Yəttə jamaət»kə yezilojan yəttə hət

Bu hətləning birinqi wə əng muhim əhimiyyiti ularning muxu jamaətlərgə yətküzgən addiy həwiridə bolidu. Hər bir həttə karitilojan jamaəttikilərgə alahidə əhimiyyiti boləjan məlum ix tilə qə elinidu. Huddi Rəb bügün Həndəndiki jamaətkə hət yəzojan bolsa, ohxitixliridə qaxtaxni, Turpandiki jamaətkə yəzojan bolsa, üzümləni tilə qə elix mumkinqiliki boləjanə qə ohxax, u xu jamaəttikilərgə həwəni təkitləx üqün ularə qə intayin tonux ixləni tilə qə alidu. Məsilən, U Laodikiyadikilərgə səz kıləqanda ularning ilman su məsilisini tilə qə alidu. Əmma barlik hətlər pəkət munasiwətlilik jamaətlərgilə əməs, bəlki həmmimizning jamaətləning artuq qılıqliridin wə əyib yərliridinmu sawək eliximiz üqün «oquq» turidu. Məzkur hətləni qəbul kıləjan xu jamaətlərdiki sadik kərindaxlarning baxka kərindaxlirimizmu bulardin paydilansun dəp, hətləni xundakla «Wəhiy»ning əzini əstayidillik bilən kəqürux wəzipisini zimmisigə aləjanliki üqün Hudaə qə xükür eytximizə qə toə qə kelidu!

Hətləning bəxarətlilik əhimiyyiti

Bu yəttə hət yənə dunyawı jamaətning tarihidiki yəttə «dəwr»gə wəkillik kılidu, degən kəzkaraxni heli nopuzluk dəp karaymiz. Demək, hətlər rosul Yuhanna dəwridiki yəttə həkikiy jamaətkə yezilojan həmdə həttə tərtipi boyiqə dunyawı jamaətning, bolupmu qərbtki jamaətning tarihini kərsitidojan «bəxarətlilik simwol» kərsitilgən (xərkətki, yəni Ottura Asiyadiki wə Hındistandiki jamaətning tarihi baxqıqə bolsa kerək). Bu təhlilimiz toə qə boləqanda, məlum həttə təswirləngən ixlar əməldə kərsitilgəndin keyin, keyinki həttiki ixlar əməldə kərsitilixi bilən yəqalmaydu, bəlki ular bilən təng dawam kılidu. Xunga «Əfəsustiki ixlar», «Smirnadiki ixlar»..... «Laodikiyadiki ixlar»ning həmmisi Rəb Əysa kaytip kəlgəndimu dunyawı jamaəttə kərülidu. Əgər u kaytip kəlgəndə barlik jamaətləning həli «Laodikiyadiki ixlar»dikidək bolidojan bolsa, tolimu eqinarlik bolidu, ləkin pütkül jamaətning undak bolmaydojanliqə qə ixinimiz.

Əmdi bu «bəxarətlilik ix»lar mundaq dəwrləni kərsitixi mumkin: —

(1) Əfəsustiki jamaət. «Rosulluk dəwr»diki, yəni birinqi əsirdiki jamaətkə wəkillik kılixi mumkin. Əfəsustiki jamaət tapxuruwəlojan wəhiylər intayin kəp idi (rosul Pawlus andin rosul Yuhanna bilən ziq munasiwəttə boləjan) (miladiyə 33-100-yıllar).

(2) Smirna (Izmir)diki jamaət. Kəp xərhqilər ularni 2- wə 3-əsirdiki, kəp ziyankəxlikkə uqriojan jamaətkə wəkillik kılidu, dəp karaydu. Yuhannaning dəwridə həküm sürgən Domitiyan imperatori (81-96)din tartip Dioklitiyan imperatori (284-305)ə qə boləjan dəwrlərdə jamaətlər on kətim əxəddiy ziyankəxlikgə uqriojan («**silər on kün kıynilisilər...**») (miladiyə 100-313-yıllar).

(3) Pərgamumdiki jamaət. Uningda «Balaamning təlimi»ni əgətidiojanlar wə «Nikolas təpərdarlırı» tepilidu («Nikolas» «həlkning üstidin əqəlibə kıləquqi» degənni bildüridu). 4-əsirdə

kəp jamaətlərdə həkuk wə pul talixix məsililiri pəyda bolup, qong bir «həkuk sistemisi» wujudkə kelidu. Imperator Konstantin «Mən hristiyandurmən» dəp jamaəttin paydilinip, yetəqilərgə həkuməttiki mənsəplərnı təkşim kılıx arkilik əzi jamaəttiki ixlarnı baxquruxkə baxlaydu.

Qərbtki jamaətlərnıng əzidimu etiķad toqruluk bəzi həkilik muzakirilər imperator bekitkən xu «aqsakallar» arisida ətküzilgən. Xu qaşda həkikət tərpidə turidiqan pəkət aqsakal Atanasius isimlik bir adəmlə bar idi. Birsı uningə: «Atanasius, pütkül dunya sanga karxi» desə, u kərkmay: «Əmdi Atanasius pütkül dunyaşə karxidur» dəp jawab bərgən (həttə «Antipas» isimlik kixi bar, uning ismi «həmmigə karxi» degən mənida) (miladiyə 313-606-yıllar).

(4) Tiyatiradiki jamaət. «Yizəbəl» degən sahta «ayal pəyqəmbər» jamaəttin orun alidu. 7-əsirdə «Rim papası» pəyda bolup, atalmix «jamaətnıng mərkizi» dəp ataloqan Rimdiki «Papa»ning «orda»sida (yəni «Watikan»da) hər türlik buzukluk, bəqqiwazlik, oqrilik, qatillik wə kupurluk kərulidu. «Papa» Məsihnıng anisi Məryəmgə qəkunux kərək dəp təlim beridu. Tarihşunaslar bu dəwrni «zulmət dəwri» yaki «qəplət dəwri» dəp atixidu (miladiyə 606-yilidin 1000-yıllarqıqə).

(5) Sardisdiki jamaət. «**Sening əməllirıngni wə xundaklə «hayat» degən nam-abruyıngning barlikini biliman, lekin əməliyətə əlüksən**». Pütkül Yawropa boyiqə pəkət birnəqqə etiķad uqkunliri («Pawlikiylar», «Bogomilar», «Katarlar», «Albigənslər», «Wallonlar» «Lollarlar» katarlik həkikətən «layik boləqan» ər-ayallar tepilidu. Xu waqitlarda Ottura Asiyadiki jamaətlər («xərktiki jamaət») guwahliktin məhrum bolup yəqaloqan boluxi mumkin (miladiyə 1000-1517-yıllar).

(6) Filadəliyədiki jamaət. «**Ixik eqiloqan**» jamaət. 1500-yıllardin baxlinip Təwrat-Injilning addiy puqralar üçün təjrimə kılınix ixi Hus, Lutter, Tindal, Wiklif katarlik batur kixilər tərpidin baxlanoqan. Bu təjrimilər hux həwərnı qaytidin ayan kılıp, dunya boyiqə bəgüngə kədər dawamlaxturuloqan kəp «Hux həwər tərkitix hərəkətliri»ning baxlamqisi boləqan (miladiyə 1517-1918-yıllar).

(7) Laodikiyadiki jamaət. Baylik, mal-mülük wə təkəbburluk jamaətnı kor kılıp əz-əzidin razi boluxkə azduridu. Həttə bəzi «Injil institutliri»da nomussiz etiķadsizlik pəyda bolidu. «**Itaətsizlik-rəzilliklərnıng kəpiyixi tūpəylidin, nuroqun kixilərdiki mehir-muhəbbət sowup ketidu**» («Mat.» 24:12) (miladiyə 1918-bəgünci yillər). «Laodikiya» degən səz «həlkning pikirli» degən mənida bolidu; xūbhışizki, bəgünci kəp jamaətlər dərwəqə Hudaning səz-kalami bilən əməs, bəlki «həlkning pikirli» bilən yol tapidu wə baxqurulidu.

4-bab — Ərx iqigə karax

Yuħannanın ərxə birinci kərgini «təht» bolidu. Adəm Hudaning təhtining həkukıni kərmigən bolsa baxkə wəhiylərnı qəbul kılıxkə layik əməs bolidu.

Bizning «kirix səz»də «**Rəbning küni**» toqruluk tohtalojinimizni kərüng. Məlum bir insan (imperator) dunyani əzigə qəqundurmakqı boləqan dəl xundak bir kündə Hudaning Əz küni, yəni «Pərwədigarning küni»diki wəhiylərnı əz qul-hizmətkari Yuħannaşə yətküzgənliki xūbhışiz intayin kinayilik, həjwi yixtur. Təwratiki bəxərətlik kişimlarda «Pərwədigarning küni» toqruluk izahətlər wə «qəxumqə səz»lərnimu kərüng.

«Wəhiy»

Təht qerisidiki «**toluk həsən-hüsən**»gə diqqət qiling. Nuh pəyoqəmbərgə Hudaning Əz əhdisini kərsətkən bəlgisi kilinoqan həsən-hüsən hərdaim «yerim həsən-hüsən» bolidu; əmma hazır biz toluk bolqanni kərimiz; Hudaning mehir-xəpkitini yətküzidoqan «yengi əhdə»si toluk, kəm-kütisiz əhdidur.

«**Yigirmə tət aqsakal**» (4-ayət) — bular kim bolidu? 24 degən rəqəm Təwrattiki kahinlik tüzümidiki bir tərtip bilən munasiwətlilik («1Tar.» 24-, 25-bablarni kəring). Undakta bu aqsakallar Təwrat dəwri bilən baqlıqmu? Ular «İbraniylaroqə»diki 11-babta kərsitilgən, etiqadning yol baxlamqiliri bolqan «etiqadlıq baturlar»mu? Ular xu babta «**aqsakallar**» deyilidu (2-ayət). Ular «**Məsihninğ tirilixi bilən tənğ tirilgən muqəddəs bəndilər**»mu? («Mat.» 27:51-53). Bəzi xərhqilər ularni jamaətkə wəkillik kilidu, dəp qaraydu; ləkin undaq bolsa rosul Yuhannamu ularning arisida boluxi kərək idi! 5:8-10-ayətlərdə ularning jamaəttin ayrim turqanliqi kərinidu.

«**Həyat məhluklar**» toqruluk bolsa «Əzakiyal»diki «qoxumqə səz»imizni kəring.

«**Yəttə roh**» (5-ayət) Hudaning Rohining yəttə tərəplikini yaki yəttə wəzipisini bildürüxi mumkin («Yəx.» 11:2ni kəring).

5-bab — Ərxtə kərinüxning dawami

Yuhanna hazır intayin xərəplik bir sorunni kərüxkə muyəssər bolidu. Sorunda heqkəndə qunahning ipadisi kərinməydu — barlıq jan igiliri Hudaqə ibadət kilmaқта (13-ayət). Xuning bilən biz bu sorun bəlkim «dəhxətlik azab-oqubət»tin keyin, «ming yillik səltənət»ning bexi boluxi mumkin, dəp qaraymiz («**Ular** (muqəddəs bəndilər) **yər yüzidə həküm süridu**» (10-ayət)). Yuhanna bəxarət qiləqan wəqələrninğ, bolupmu oram kitabning «yəttə peqət»ning eqilixning ahirki nətijisini, yəni ming yillik səltənətning bəxini kəridu. Hudaning uninqə xundə kərsitixitiki məqsiti xübhəsiszki, biz hazır kərüx aldida turuwatqan, peqətlərgə munasiwətlilik qorkunqluk wəqələrninğ ahirki qəlibiyətlilik nətijisi nətijisini ayan kilix bilən bizni hatirjəm kilixtin ibarət bolidu.

13-ayətni kəring: «**Təhtə Olturoquqioqə wə Qozioqə Mədhijə, hərmət, xan-xərəp wə həqıuk-qudrət Əbədil'əbədgıqə mənəsup boləqay!**»

İbadəttə eytiləqan bu səzlərgə kəriqəndə heli roxənki, Qəza, yəni Rəb Əysa Məsih Hudaning təbiitidə boləqan xəstür. «**Mən Pərwərdigardurmən,... Mən Əzümninğ xan-xəhritimni baxqə birsigə etküzüp bərməymən**» («Yəx.» 48:11) degüqi muxu yərdə Uning xan-xəhritini baxqə birsini bilən ortəq kilidu; əməliyəttə Huda «**Məninğ xerikim boləqan adəm**» degən bu zat Rəb Əysadur («Zək.» 13:7).

«Wəhiy»

(Hudaning yürgüzgən jazalirini bildüridiqan) «yəttə peqət»

Hudaning jazalirini yər yüzigə yətküzüx (yəttə peqətni eqix)tin ibarət qorğunqluq wəzipini ada qılquqi pəkət Əzi gunahlarning bu qorğunqluq jazalirini insanlarning bexioqa qūxmisun dəp Əz üstigə aloqan Hudaning Qozisidur. Bu oram yazmini aqidiqan, uningdiki dəhxətlik jazalarni qoyuwətküqi bolsa mulayim, küqlük səwr-təkət wə qəksiz muhəbbətning mujəssimi bolqan Qozining qolidur.

Yənə diqqət kılsingiz, «**Yəhuda xəbilisidin bolqan xir**» dəl «**Hudaning qozisi**»dur. Təwrattiki «Xir» Injilda «Qoza» bolidu. Təwrattiki baxqa həq mətiwərlər oram yazmini eqixqa layiq əməstur.

6-bab «yəttə peqət»

Tolux ixənqimiz barki, Hudaning jazalirini yətküzüx jəryanining asasiy tərtip-kurulmisi oram yazmidiki «yəttə peqət»tin tərkib tapidu. Bu peqətlərni Rəbning ahirki zamanlar toqrisidiki, «Matta» 24-bab wə «Luqa» 21-babta hatiriləngən ilgiriki təlimi bilən selixtursaq təwəndiki əjayib nushini bayqaymiz. Xuning bilən «Wəhiy» degən kitabni Rəb Əysaning rosullirioqa bərgən («Matta» 24-də hatiriləngən) ilgiriki təlimining kengəytilixi deyiximizgə bolidu. «Matta» 24-də hatiriləngən təlimlər «Wəhiy»ning aqquqidur; «Wəhiy»ning əzi Təwrattiki nuroqun baxqa-baxqa bexarətlər maslaxturulup patkuzuloqan ramkidur.

Oram yazmining hər bir peqiti eqiloqanda, uning yənə bir qismi boxitilip, uningda pütüklük jazalar qoyuwetilidu.

«Wəhiy» 6-babtiki atliklər wə peqətlərlərlə «Matta» 24-bab bilən selixturmisi

«Matta» 24-bab	«Wəhiy» 6-bab
5-ayət «Sahta Məsihlər»	«1-peqət» Aq at — «sahta Məsihlər» «oqəlibə qılquqi» süpitidə zəpər ququx üqün jənggə atlandi (19:11nimu kərüng). Sahta pəyoqəmbərning məqsiti oqəlibə qilix, zəpər ququx, ləkin pəkət birsiningla muxu həkuki bardur.
6-ayət «uruxlar» wə «uruxlarning xəpiliri» «Ahirət tehi kəlmidi»	«2-peqət» «Qizil at» əllər arisidiki uruxlar

«Wəhiy»

7-ayət «a qarqilik» «yər təwrəxlər»	«3-peqət» «Kara at» — a qarqilik (adəmnin terisi kəriyidu) Asaslik axlik-yeməklik intayin kimmət, lekin həxəmətlik turmuxqa «kerəkliklər»ni aloqili bolidu
«Luqa» 11:21 «wabalar»	«4-peqət» «tatirang at» — elüm «wabalar» (dunyadikilərnin təttn biri kiliq, waba, a qarqilik wə yirtkuq haywanlar arqilik elidu).
8-ayət «Mana bu ixlarning yüz berixi huddi hamilidar ayalning toloqikining baxlanoqiniqa ohxaydu»	Atlar tohtaydu «Dəhxətlik azab-oqubət» baxlinidu
9-14-ayətlər — ziyankəxlik «Andin kixilər silərnin tutup, azab-oqubətka selip eltüridu...» «Hudaning padixahliki həkqidiki bu hux həwər pütkül dunyaqa jakarlinidu»	«5-peqət» «Kurbangah astidiki janlar» (ziyankəxlik bilən eltürülgən) Hudadin kisasini soraydu; lekin ularqa ahirkı ziyankəxlik tügigüqə kütüxünglar kerək, deyilidu
14-ayət «Andin zamaning ahiri bolidu»	
15-28-ayətlər «Daniyal pəyoqəmbər eytkən «wəyran kiloquqi yirginqlik nomussizlik»	(Bu iqlar «peqətlər» arisida ayan kilinoqan əməs, bəlkı «Wəhiy»də keyinrək ayan kilinidu)
29-ayət «U azab-oqubətlik künlər ötüp kətkən haman, kuyax kəriyidu, ay yorukluk bərməydu, yultuzlar asmandin təkülüp quxidu, asmandiki küqlər lərzigə kelidu. Andin asmandin İnsan'oqlining kəlgənlikining alamiti kərilidu; yər yüzidiki pütkül kəbililər yioqa-zar kətürüxidu. Ular İnsan'oqlining küq-kudrət wə uluq xan-xəripi bilən kəktiki bulutlar üstidə keliwatkanlikini kəridu»	«6-peqət» « Kuyax bəz kiyimdək kəriyidu... ay kəndək bolidu yultuzlar asmandin təkülüp quxidu. asman yokaq ketidu Barlik padixahlar, sədarlar, baylar, kullar taxlarqa: — «Üstimizgə quxünglar! Hudaning siymasidin wə kəzining qəzipidin yoxurunglar! Qünki Ularınin qəzipi tutkan dəhxətlik kün kəldi» — dəydu.

Biz təwəndə nəkil kəltürgən ayətlərmu «zamanlarınin ahiri»ni, xundakla uning bilən baqlanoqan ohxax wəqələrnin kərsitidu, dəp ixinimiz. Bu ayətlərdə, «Mat.» 24:29diki wəqələrdə wə «Wəhiy»də 6-peqətka yətkəndə ahirkı basquqning kelixi enik kərsitilgən: —

«Wəhiy»

«Mat.» 24:31 «U pərixtilirini zor jaranglik bir kanay sadasi bilən əwətidu, ular Uning tallioqanlirini asmannin bir qetidin yənə bir qetigiqə, dunyaning tət bulungidin yiojip bir yərgə jəm qilidu»

«Wəh.» 11:15 «Andin yəttinqi pərixte kaniyini qaldi; ərxtə yukiri awazlar anglinip mundak deyildi: «dunyaning padixahlıki Pərwədigarimiz wə uning Məsihinin padixahlıki boldi, u əbədil'əbədgigə həküm süridu»

«1Kor.» 15:51-52 «Biz həmmimiz ölumdə uhlaydioqan əməs; bəlkı həmmimiz əzgərtilidioqan bolimiz! bir dəqiqidila... əng ahırkı kanay qelinioqanda əzgərtilimiz; qünki kanay qelinsa, əlgənlər qiriməs həyatka tirildürilidu....»

«1Tes.» 4:16 «Qünki Rəb Əzi bir pərman towlıxi bilən, bax pərixtingin awazi wə Hudaning yangratkan kanay sadasi iqidə asmandin qüxidu wə Məsihdə bolioqan əlgənlər awwal tirilidu; andin tirik qaloqan bizlər ular bilən birgə, Rəb bilən həwada kərüxüx üqün, bulutlar arisiyoqə elinip kətürülimiz; wə xuning bilən biz Rəb bilən mənggü birgə bolimiz»

«Zək.» 14:3-6 «..wə Pərwədigar qikip xu yat əllər bilən uruxidu... Uning putliri xu küni Zəytun teoqida turidu.. silər Yəhuda padixahi Uzziyaning künliridə bolioqan yər təwrəxtə kaqqninglardedək qaqsilə... Xu küni nur tohtap qalidu..»

Xu waqıtlarda: —

- (1) Hudaning tallioqanliri yiojilidu; kanay qelinidu («Wəhiy»diki «yəttinqi kanay» «1Kor.» 15:51də «ahırkı kanay» dəp atilidu).
- (2) Huda Əz səltənitidə həküm sürüxkə baxlaydu.
- (3) İnsanların omumiy soraq ixliri təyyarlinidu.

Altinqi peqət əmdi Rəbning dunyoqə qayıtip kelixigə munasiwətlik ixlarnı kərsitidu. Yəttinqi peqət bolsa (8:1) asmanda yerim saatlik sükütnı kərsitidu — buni soraq aldidiki ix dəp karaymiz. Yər yüzi xu qaoqda kərünməydu. Bırək 8-babta hatiriləngən sorundiki ixlər «yəttinqi peqət»tin keyin əməs, bəlkim yəttinqi peqəttiki ixlərdin ilgiri bolidu («..wə mən qarısam, mana....»). İnqikilik bilən qarısak, sorun altinqi peqəttin ilgiriki məzgildə (bəlkim ilgiriki üq yerim yilda) bolidu. U 5- wə 6-peqət arilikidiki waqıtnı, xundakla 6-peqəttiki bəzi ixlarnı əz iqigə alidu.

Əgər birinji tət peqət wə Rəbbimizning «Matta» 24-babtiki tət wəqə («sahta pəyoqəmbərlər wə sahta Məsiqlər», «uruxlar» «aqarqılıqlar wə yər təwrəxlər» wə «wabalar») toqruluk bayanı dərwekə ohxax ixlarnı kərsətkən bolsa, («Bu ixlər tuqutning bexidiki toloqak azablırı, halas») əmdi bu jazalar yər yüzidə allıkaqan baxlanoqan həm hazır ularnı kərməktimiz. Dərwekə əz dəwrimizdə bu ixlarning eoqırlıx wə tezlıx wəziyiti kərünməktə; sahta pəyoqəmbərlər, əzini Məsih dəwaloquqlarning sani, dunya boyiqə bolioqan uruxların sani, aqarqılıq wə (zamaniwiyy tibabətqilikning tərəqqiyati bolioqini bilən) wabalərdin əlidioqanların sanining yekinqi yüz yilda ilgiriki barlıq tarihta hatiriləngən sanlardin keptur. Yekinqi yüz yilda bolioqan yər təwrəxlər ilgiridə hatiriləngən həmmə yər təwrəxlərdin kəp bolioqan. Xunga hazır pütün dunyadiki etikaqıləroqə qüxidioqan intayin zor ziyankəxlik waqıtnı aldida turimiz: «**Kixilər silərnı tutup, azab-okuəbətə selip ɵltüridu, mening namim wəjədin pütkül əllər silərdin**

nəprətlinidu». Lekin xuning bilən təng: «**Barlik əllərgə agah-guwahlik bolsun üqün, Hudaning padixahliki həkkidiki bu hux həwər pütkül dunyaoqa jakarlinidu**» («Mat.» 24:9, 14)..

7-bab — Kəynigə karax — «dəhxətlik azab-oqubət»tin qıqқан mewə (hösul)

Awwal Yuhanna Israilning on ikki kəbilisidin bolojan «144000» kixini kəridu. Ular Huda tərpidin alahidə tallanojan wə alahidə qoqdilidiojanlardan bolsa kerək. Ular Hudaning alahidə iltipatioja erixkən wə **«tunji hösulning mewisi»** dəp atalojaqqa (14:1-5), biz ularni dəsəptiki jamaəttikilərnı kərsitidu, deyixkə mayilmiz. Qünki əslidə əzlrini Hudaning məksət-muddialirioja xərtsiz beoqxiojanliki üqün, biz bügünki kündimu Hudaning səz-kalamini anglaxkə nesip boldukqu? Həlbuki, bəzi alimlar ular yəttə yillik «dəhxətlik azab-oqubət»ning qorğunqluk wəqitlirida hux həwərnı əllərgə yatküzgüqi alahidə bir guruppa bolidu, dəp karaydu. Undək bolsa, nemixkə ular **«tunji hösulning mewisi»** dəp atilidu? Təwəndə mumkinqiliki bolojan bir jawabni tiloja alimiz, lekin bizning pikrimiz yənıla yukiridikidək bolidu.

U ixtin keyin Yuhanna mundək bir sorunni kəridu: **«Hər əl, hər kəbilə, hər milləttin bolojan, hər tillarda səzləxidojan san-sanəksiz zor bir top halayik təhtning wə kəzining aldida turatti; ularning həmmisigə aq ton kiydürülgən ....»**. U ularning saləhiyitini soriojanda: **«Bular dəhxətlik azab-oqubətni bexidin ətküzüp kəlgənlərdur. Ular tonlirini kəzining kənida yuyup, ap'ak kəlojan»** jawabən eytilidu.

«Dəhxətlik azab-oqubət» pəkət «ahirki yəttə yıl»lik bolsa nemixkə Yuhannaqja («dəhxətlik azab-oqubəttin qıqқан») bu bir top kixilərlə kərsitilidu? Ularning aldida etikəd kəlojuqilar yəkmidi? Oylirimizqə, bu zor bir top kixilərnı kərsitilixining səwəbi, hux həwərnıng dəhxətlik kəyinqilikkə yüzlinixi bilən xularda, yəni xu «mol hösul»də ahirki əng qong nətijisi wə qəlibisi ayan kəlinidu. Muhlislarning san-sanəksiz kəp boluxi ilgiri kəwrlərdiki məmin bəndilərnı (xundəklə bizlərnimu) hux həwərnıng hizmitidə qing turuxkə rioqətləndüridu. Gərqə «uruk qeqix»kə yər kəttik wə həwə soojuq bolsimu, ahirki hösul «san-sanəksiz» bolidu. Bu kixilərnıng eoqr azab tartқанliki **«Huda ularning kəzlridikiki hər tamqə yaxni sürtidu»** degən ixtin kərünidu. **«Bular dəhxətlik azab-oqubətni bexidin ətküzüp kəlgənlər»** degən jümlidinmu kərüniduki, uların kəp kismi u wəqitdə Hudaning yolida əltürülgən. Muxu sorunda ular «tirilgən yengi tənliri»də bolup, «təhtning aldida turidu» — xunga biz muxu sorunni «dəhxətlik azab-oqubət»tin keyin bolidu, xu məzgilning bir nətijisi (Huda aldidiki əng muhim nətijə)ni kərsitidu, dəp karaymiz.

«Dəhxətlik azab-oqubət»ning bu ikkinqi yerimi zor ziyankəxlik wə etikədqilar kurban bolojan məzgil ikənliki təwəndiki səwəblərdin kərünidu, yəni: —

- (1) Yukiridikiki 6:11-ayəttiki səzlərnıng mənisidin;
- (2) Rəbbimizning «Mat.» 24:9-13də hatiriləngən, xu qəqdiki ziyankəxlikning ilgiri kərülp bəqmiojan dərijidə bolojanliki toqruluk səzlrinin;
- (3) «Wəhiy»də keyin kərüngen diwining insanlarqja əz bəlgisini qəbul kilixkə ixlətkən besimidin (adəmlər qəbul kilmisa barlik insaniy həquqliridin məhrum bolidu);
- (4) 12:27də, «Ədihə»ning Israidiki «qəldi»qja təgəlməydidəjanliqini baykəjoandin keyinki qəzipining nətijisidin;
- (5) «Dan.» 7:21-22də wə keyinki ayətlərdə hatiriləngən, «Dəjjal» toqruluk wəhiylərdin kərgili bolidu.

8-9-bablar — «Yəttə kanay»

8:3 Yəttə kanayning qelinixi bolsa «altun huxbuydan»ni tutqan pərixtning huxbuyini «**mukəddəs bəndilərnin dualiri**»qa qoxup sunuxi bilən baqlıq bolidu. Bu dualar bəlkim 6:10da kərsitilgən «**kurbangah astidiki mukəddəs bəndilər**»ning dualiriqa ohxax boluxi mumkin — ikki jayda kərsitilgən dualarning nətijisi ohxaxla Hudaning jazalirining təküluxi bolidu. Hudaning jazasi qıxsun, degən bir dua «yengi əhdə»gə muwapıq duamu? Bizgə «**Düxmənlirinni səygin, ular üçün dua qıl**» dəp əmr qılınqan əməsmu? Biraq Hudaning «qong səwri» bolsa «qəksiz səwr» əməs. Hudaning asiylıq qılquqi insaniyətkə kərsətkən uzun səwr-taqiti bir kün bolmisa baxqa bir kün qekigə yetidu. Axu waqıtlarda Hudaning iradisigə muwapıq bolqan dua bolsa ahirda insanlardiki asiylıqlarning jazalirini tiləydiqan dua bolidu.

Həqbolmioqanda pərixtilərnin kanayni qelixliri wə munasiwətlık təkülgən jazalar (bu jazalar «mənggülik jazalar» əməs, bəli yənla «tərbiiyləx jazaliri hesablinidu) kurbangahdiki dualar tərpidin baxlanqan bolsa kerək. 6:9-11diki «5-peqət» waqtida, məmin bəndilərgə, qısa waqti kəlmidi, kütüx kerək deyilidu. Muxu ayətlərgə qarinqanda, bu kütüx waqti hazır toxtı — demək, Hudaning öltürilidigən məmin bəndilirining sani toxqan bolup, eqir ziyankəxlik waqti ahirlaxtı, əmdi Hudaning jazaliri barqanserı eqirlaxqan həlda qüxidu. Xunga biz bu «yəttə kanay»ning waqti «dəhxətlik azab-ökubət»ning yəttə yilining ahırkı yerimida kelidu, dəp ixinimiz. Muxu yərdə «kanaylar»ni təpsiliy təhlil qılmay, pəkət munasiwətlık wəqələr toqruluk qüxəngimizni təwəndikidək bayan qilimiz: —

(1) «Kanaylar» huxbuydandiki qoqlar yər yüzigə taxlinixi bilən baxlinidu — nətijidə «**awazlar, güldürməmlar, qakmaqlar wə yər təwrəx**» bolidu. Bu ixlar bəlkim kanaylardiki wəqələrnin baxlinixi, xundakla «dəhxətlik azab-ökubət»ning ikkinqi yerimining baxliniximu boluxi mumkin («Dan.» 9:24-27diki izahatlarnı wə ««Danıyal»din aloqan sawaqlar»da «yətmix yəttə» toqruluk izahlırimiznimu kərüng). «Yəttə kanay»ning «yəttə peqət»ning waqit tərtpi boyiqə əgixip kəlməydiqanlıqıqa ispat kəltürüx üçün biz pəkət üqinqi kanayning nətijisi «**Asmandin qüxidigən, sularnı aqqıq qilidigən «kəkrə» isimlik yultuz**» bolidu, dəp kərsitimiz. Bu ix qoqum altninqi peqəttin **ilgiri** bolidu, qünki xu peqət eqiloqanda «**Asmandin barlıq yultuzlar qüxidu**».

Qızıq bir ix xuki, sabıq Sowet İttipakidiki etiqadqılar «Qernobil yadro istansisidiki wəqə»ni «kəkrə» degən yultuz bilən munasiwətlık bolqan bu bexarətnin bir əməlgə axuruluxı» dəp qarayttı. Ukrain tilida «Qernobil»ning mənisi «kəkrə» degən mənida. Yukirida bayqıqinimizdək, nuroqun bexarətlərnin «toluk əməlgə axurulux»idin burun daim «kikiq əməlgə axurulux»liri bolidu.

Tətninqi kanaymu (kün, ay wə yultuzlarning üqtin bir qismi qarangoqluxidu) altninqi peqəttin **ilgiri** boluxi kerək. Qünki altninqi peqəttə «**Kün toluk qarangoqluxidu, ay qanoqaylinidu, yultuzlar asmandin qüxidu**».

Mukəddəs Kitabta 7 nərsə yaki wəqə bəzidə «4+3» (tə qoxuloqan üq) xəklidə bəlinip bayan qilinidu. Məsılən, «peqətlər»ning aldinqi tətida «tət atlıq», keyinki üqidə «dəhxətlik azab-ökubət» bayan qilinidu. Kanaylarmu xundak. Ahırkı üq kanay «üq way»mu dəp jakarlinidu. Keyinki azablar tehimu eqir dərijidə bolidu (ibraniy tilida «way»ning asasiy mənisi «lənət okuloqan» yaki «qarqaloqan» bolidu).

Bəxinqi kanay —birinchi «way». Baxka bir yultuz asmandin yergə qūxidu. Yultuzning məlum xəhs ikənliki kərūnıdu (12:4, «Zəb.» 147:3, «Ayup» 38:7də yultuzlar pərixtilər yaki pərixtilik kūqkə baolıq kərūnıdu). «Həlakət» isimlik pərixta pəyda bolıdu, u bəlkim karangoşulıqkə təwə pərixtidur. Qekətkidək janiwarlar həngdin qıkidu, ular həxarət xəklidiki jinlarmu? Ularoşa hərəkəndək yexil nərsigə ziyan yətküzüx qəklinıdu. 1-kanayda barlıq yexillik kəyidu; xunga muxu yərdə yexillik qaytidin əsüxkə baxlıdi, degən hulasigə kelix kerək.

Xu ayətlərdin yənə bayqaymızki, barlıq jinlar yaki napak rohlar hazır yər yüzidə yürməydu; bəziliri hazırqə solanojan həlda turıdu.

Altinqi kanay — ikinci «way». 12-ayəttə yənə təkıtlıdu.

200 milyon kixilik qoxun. Ular kimlər? Bəzilər ularni Jonggu yaki Hındıstanın qoxuni dəp karaydu; biraq ularning qiyapitidin qarışanda, ular insanlarning qoxuni əməs, bəli xərkətin qıqқан birhil «jinlik waba» boluxi kerək. Ular elip kelıdın wabadın kərimızki, insaniyətin kəpi «barsa kəlməs» həloşa, yəni towa kılmaydın dərıjigə yətkən; gərqə wabaning Hudadin kəlgənlikini bilən bolsımu, ular yənıla towa kılmaydu (9:20-21).

Xuni dəp ətımızki, Təwrat wə Wəhiydiki kəp bəxarətlərdə tiləşə elinən korallar zamanıy korallar əməs, bəli qədimki korallardur. Biz jəm kılalmısakmu, ahırki zamandiki wabaların biri «pən-tehniki» uruxni qəklıyəlxi mumkin dəp oylaymız (əməliyəttə matorlardək türük addiy elektr yollari, jümlidin barlıq komputerlar birlə magnetlik zərbə dolqunıda asanla kardin qıqırılıdu. Undək zərbə dolquni yadro partıxtın, quyaxning «partıx yalquni»din pəyda boluxi mumkin).

Muxu ayətlərdinmu insaniyətin qəlojan kışmining yənıla jinlaroşa yaki altun, tuq yaki taxtın yasəlojan butlaroşa qəkunuxkə baqlənojanlıqı enik kərūnıdu. Rosul Pawlusning deginədə «**Kixilər Hudani bilixni rət kılşa, Huda ularni türük əhməklıkkə tapxurıdu**» («Rim.» 1:19-32, wə «2Tes.» 2:7-12ni kərūng). Əgər bu məzgıl «dəxətlik azab-oqubət»ning ikinci yerimi boləşanda, bundək butpərəslik (bəlkim Babilning təsiri bilən, 17-18-babları kərūng) diwəg boləşan qəkunux bilən tənq boluxi mumkin.

Altinqi kanaydiki Əfrat dəryasıda baqlənojan «tət pərixta»ning boxtılıxi (keyin 16-babtimu təswirləngəndək) xərkətin kelip Əfrat dəryasidin ətıdın qoxun bilən baqlıktur.

10-bab — Yəttinqi kanayning qelinıxkə həzirlinixi — Yuhənaoşa tapxurulıdın «kıkıq oram yazma»

«**Hudaning siri tamamləp əməlgə exixi**»ning alıdıda, yəttinqi kanayning tonuxturuluxıoşa (7-ayət) az qəloşanda Yuhənaoşa kıkıq bir oram yazma tapxurulıdu; u buni yeyixi kerək idi (11-ayət). Xuning bilən unınoşa «**Sən yənə kəp millətlər, əllər wə hər hil tillarda səzlıxıdınlar wə padıxəhlər toqırısıdiki wəhiy-bəxarətləri yənə jakarlıxıng lazımlı**» deyılıdu. Bu bəxarətlər (11-18-bablar) ətımüxtiki bəzi ıxlar wə 19-babqıqə boləşan arılıqtiki wəqıtlar toqırulıq jamaətkə zərür boləşan baxkə wəhiyləri öz ıqıgə alıdu. Pəqət 19-babtıla «**Hudaning siri əməlgə axurulıdın**» ahırki əwjiqə qıqқан sorun bizgə ayan kılınıdu.

11-bab, 1-ayət

Yuhanna o'q o'lgem hasisi tapxuruxining maqsiti (Əzakiyal pəyojəmbərgə tapxuruloqandək, «Əzakiyal» 40-bab): «**Baroqin, Hudaning ibadəthanisi, qurbangahı wə u yərdə ibadət kiliwatqanlarni olqigin**». Muxu səzlərgə karioqanda «dəhəxtlik azab-oqubət» waqtida Yerusalemda yənə bir jismani ibadəthana wə qurbangah quruxi mumkin (Wəhiy berilgən waqtida Yerusalemdiki ibadəthana allikaqan Rim imperiyəsi tərpidin miladiyə 70-yili asasen wəyran kilinojanidi). Yənə kelip kəzdə tutuloqan bexarəttiki ibadəthanining iqi bəlümigə kirgənlər Huda o'qə sadik bolidioqanlardin bolsa kerək. Yuhanna ularni olqidimu? Olqidi, dəp oylaymiz, lekin uzunluq-kəngliki bizgə eytilmaydu. Nemixka? Wə nemixka «**Ibadəthanining taxkiriği hoylisini**» (buləoqanoqanlıği tūpəylidin) **olqiməy koy**» deyilidu? Bu ix bəlkim Hudaning Yerusalemda yengidin kurulidioqan xu ibadəthanining iqi kişimlirini dəslepə kooqdaydioqanlığini kərsitixi mumkin. Həqbolmioqanda rohiy dūxminimiz bizning Huda o'qə ibadət kilixitiki sirtki ipadilirimizni bəzi waqitlarda qəkliyəlisimu, Huda iqi dunyayimizda Əzigə otküzüliwatqan ibaditimizgə həqqaqan həqkimning qək koyuxioqə yol koymaydu.

Bu yengi ibadəthana tooqrulux «Əzakiyal»diki «koxumqə səz»imizdin nəkil kəltürimiz: —

«İsrailiyədə turuwatqan Yəhudiylar həlqining az degəndə 1950-yillardin beri yengi bir ibadəthanini kaytidin kurux qertyozi wə ibadəthanining əslidiki yeridə kaytidin qurbanlikni kilix pilani bolup kəlgən. Angliximizqə ular kurmakqi boləqan ibadəthanining qertyozi Əzakiyalning 40-44-bablirioqə asalanəqan. Lekin Zion teoqining (taoqning bəgünki tüzülüxiqə karioqanda) Əzakiyal kərgən ibadəthanini kuroqudək yeri yok, wə kuruluxka baxka tosaləqular bar. Lekin ixinimizki, ular bir ibadəthanini kuridu. Qünki Təwrat wə İnqildə, dəjəjalning ahirki zamanda «ibadəthanini igiliwelixi» wə xu yərdə əz yirginqlik məbudini tiklixi tooqrulux bexarətlər bar («Dan.» 9:27, 12:11, «Mat.» 24:15, «2Tes.» 2:1-11ni kəring).

Bu ibadəthana bəlkim dəjəjalning kəli bilən wəyran bolidu; Əysə Məsih dunyaoqə kaytip kəlgəndə yər yüzi üstigə ming yil həküm sürüxi («Wəh.» 20:1-7)ning dəslipidə Əzakiyal kərgən bu yengi ibadəthanini kuridu dəp ixinimiz.

Birək muxu yərdə: «Yerusalemda üqinqi bir «ibadəthana» kuruxning nemə həjiti bar? Nemə əhmiyiti bolsun? Uning kuruluxi Hudaning iradisigə muwapikmu?» degəndək muhim soallarni koyuxka tooqra kelixi mumkin. Qünki İnqildə bizgə tapxuruloqan enik təlimlər boyiqə, Huda «insan kolliri bilən yasioqan ibadəthanilar»ni taxlap, Əzigə etiqad kiləqan insanalardin tərki b tapqan dunyawı jamaətni «tirik, həkikiy ibadəthana»si kilip, Əz xan-xəripini uningə amanət kiləqan. Həlbuki, Uning qədimki həlki boləqan Yəhudiylar (Hudani bilmigən həlde) Uningə yengi bir ibadəthana kurup, u yərdə kaytidin qurbanliklarni sunuxka baxlisa ix kəndək bolidu? Esimizdə barki, Məsih yər yüzidə hizməttə boləqan waqitda Yerusalemda bir ibadəthana bar idi. Bu ibadəthana həm butpərəs boləqan, qiriklixip kətkən rəzil padixah Hərod tərpidin kuruloqan, xundakla əz hiyalı boyiqə iqad kiləqan bəzi nərsilərnə koqқан bolsimu, Əysə yənə uni «Hudaning ibadəthanisi» degən nam bilən etirap kildi. Məsələn, U: «**Huda, «Mening əyüm barliq əllər üqün duahana bolidu**», dedi» dəp, hanini əz pulpərəsliki bilən buləqanlarni əyibildi («Mar.» 11:17). Ixinimizki, Yəhudiylar həlki kəlgüsində ohxax yolda, yəni Hudani tonumioqan wə Uning əmrısiz həlde xu üqinqi ibadəthanini kuridu. Xuning bilən ibadəthana Uning nami bilən qetixlik bolidu wə dəl xu səwəbtin «dəjəjal» (diwə, «Məsihning rəkibi») uni əzining ibadəthanisi kilmakqi bolup, uningə «yirginqlik nomussizlik»ni (adəmlərnə əzigə

qoқunduroқudək naməlum bir nərsə yaki ixni) salidu. Xundək bir yol bilən diwə əzini Hudaning ornioğa qoymaqçı bolidu («Dan.» 9:27, 12:11, «Mat.» 24:15, «2Tes.» 2:1-11). Bizningqə dəl muxu ixlər tüpəylidin, bolupmu Əz nami dunyadikilərnin nəziridə ibadəthana bilən baqlıq boloaqqa, Huda bu hanini «Meningki» dəydu wə ahir berip uni buloqioqlarni kəttik jazalaydu.

2-ayəttə hanining sirtki həyli «yat əllərgə 42 ayoqıqə tapxuruloqan» deyilidu. Bu səzlər yənə Rəbbimizning: ««Wəyran kıləuqı yirginqlıq nomussızlıq» «mukəddəs bir jay»da turidu» dəgən səzlrini bizgə əslitidu («Matta» 24-babta). Muxu yərgiqə bu «wəyranqlıq» pəkət «sirtki həylida» bolidu; ləkin rosul Pawlus bizgə: ««Gunahiy adəm» (dəjgal, diwə) ... Huda dəp ataloqanoğa yaki kixilər qoқunidiqan hərəkəndək nərsilərgə qarxi qikip, əzini həmmisidin üstün kılıp kərsitidu; u xundək kılıp Hudaning ibadəthanisida (Uning «mukəddəs jayı»da) olturuwelip, əzini Huda dəp kərsitip jakarlaydu» dəp təlim beridu. Bu səzlərgə kəriqanda, dəjgal «nomussızlıq»ini awwal «sirtki həyla»ğa, andin ahirida iqlı «mukəddəs jay»ğa selixi mumkin. Dəjgalning baxqa nəqqə ixliri 12-13-bablardimu kərulidu.

3-6-ayəttə, towa kılıx kərəklikini jakarlaydiqan bu ikki guwahqining kabiliyətliri Musa wə Ilyas pəyoqəmbərlərnin bilən ohxidiqan boloaqqa, bəzi alimlar ularni dəl xu ikki pəyoqəmbər dəp karaydu. Təwrattiki bexarətlərgə wə Rəbbimizning səzigə asaslanoqanda («Mat.» 17:11-12, «Mar.» 9:11-12) Ilyas pəyoqəmbər kaytip kelixi mukərrər. Ular «Pütkül yər yüzining Rəbbi» aldida turidiqan «ikki zəytun dərihi» bolidu. Həgəy wə Zəkəriyə pəyoqəmbərlər əz dəwriddə xundək idi («Zək.» 4:1-7) (muxu yərdə eytip ətimizki, Təwratta, «Pütkül yər yüzining Rəbbi» deyilgən bolsa, Hudaning guwahliki Israil zeminida bar bolidu. Əsliqə, Huda «ərxetiki Huda» deyilgəndə, Hudaning guwahliki Israil zeminidin yokaп kətkənlikini, zeminidin sirtida turoqlanliqini kərsitidu. 13-ayətni kərüng).

Bu ikki guwahqining sularni boysunduridiqan kudriti bar, xunga ular yürgüzidiqan jazalar dengizə ziyan yətküzidiqan «ikkinqi kanay» bilən munasiwətlilik boluxi mumkin; «sular» dəgən səz 8:10də dengizni əməs, bəlki dərya-bulaqlarni kürsitidu; ləkin «sular» buloqanoqan bolsa, ular dengizə ekip qüxup unimu buloqixi mumkin.

13-ayəttə kərsitlgən yər təwrəx «yəttinqi kanay» yaki «yəttiniqi qinə»gə baqlıq «kəttik yər təwrəx» əməs (16:18).

15-ayəttə «yəttinqi kanay qelinidu» — kaytilaymizki, «yəttinqi kanay» zamanning ahirini kərsitidu. Buningə 15-19-ayətlər ispat beridu, qünki «Dunyaning padixahlıki Pərwədigarimiz wə uning Məsihinin padixahlıki boldi, u əbədil'əbədgıqə həküm süridu» (19:6nimu kərüng).

19-ayəttə Hudaning ibadəthanisi eqilidu (u ibadəthana ərxətə, yərdə əməs, 7:5, 14:15-17, 15:5-6, 16:1, 17nimu kərüng); «əhdisinin sanduqi», yəni Əz huzuri olturoqan jayı kərünidu. Bu ixlarni dəl Rəb Əzi yər yüzigə kaytip kəlay dəgən waқittiki alamətlər, dəp karaymiz. «Yəttinqi qinə» bilən baqlıq ixlər bularəğa ohxaxtur (16:17-21).

Xunga «yəttinqi kanay»diki ahirki ixlardiki waқit dəl «altinqi pəqət»tiki ahirki ixlardiki waқittur, yəni «Ularınin (Hudaning wə Kozining) dəhxətlik oqəzipi kəlgən küni»gə ohxax waқittur. «Yəttinqi qinə»diki ixlarning ahirimu ohxax xu waқit bolsa kərək (16:17-21).

12-14-bablar

Muxu bablarda aləmnıng apiridə boləqandın baxlap Məsihning dunyaoğa qayıtip kelixigiqə ariliqtiki tarihning bəzi sirlirini bizgə axkarə kılınıdu. Bu sirlar «Wəhiy»də allıkaqan kərsitilgən bolup, ahırkı zamandiki muhım wəqələr bilən ziq munasiwiti bar. Bu bablardımu Daniyal pəyoqəmbər wə Rəbbimiz Əzi eytkən axu «wəyran kıləuqi yirginqlik nomussizlik»ning nemə ikənliki toqrululq heli kəp məlumatlar təminlinidu.

1-ayət — ərxətə kərüngən ayal — bizningqə bu ayal «həkiqiy Israil» — yəni «qaldi»ni bildüridu. U «oşul bala»ni tuşidu. Keyin «oşul bala» toqrululq «**Əllərnı təmür həsa bilən baxquridu**» deyilgəqkə, u qoqum Əysa Məsihning Əzidur. Xunga ayal Məsihni tuşqəqkə, «jamaət» bolalmaydu, bəlki Israil bolsa kərək.

2-6-ayətlər — bu ayətlədə aləm apiridə boləqan waqtidiki bir wəqə — Xəytanning əslidiki ərxətə Hudağa qarxi kətürgən isyani kərsitilidu. Ayətlərgə kəriqəanda u qaoqda u əzi bilən pərixtilərnıng üqtin birini yər yüzigə tartip əkiliwəloqanıdi. Bu ayətlərdin yənə, Əysa Məsihning tuşuluxining «arqa kərünüxi»nimu kərimiz. Hərod padixah Əysani əltürməkqi boləqan qaoqlarda əslidə Xəytanning qorali idi. Keyin, «oşul bala» Hudaning yenioğa kətürülidu — buni Əysaning asmanoğa kətürülüxi, dəp qaraymiz. Buningdin keyin «ayal» «qəl-bayawan»oğa kaqıdu, xu yərdə 1260 kün (üq yerim yıl) alahidə kuwwətlinidu. Bu waqıt «dəhxətlik azab-okubət»ning birinqi yerimimu? — təwəndiki səhbitimizni kərüng. Bu kıyas toqra bolsa əmdi Rəbbimizning asmanoğa kətürülüxi (Israil tərıpıdin qətkə kəqiləqandın keyin) wə «dəhxətlik azab-okubət»ning baxlinixi (Israildiki «qaldi» qayıtidin Hudaning alahidə baxpanahı astioğa kiridioğan waqıt) arilikidiki waqıt «məwjut bolmioqandək» ətüp kətkəndək kılıdu. Daniyal pəyoqəmbər aldin'ala eytkən «yətmix həssə yəttə waqıt» iqidiki «69 yəttə waqıt» Rəbbimizning azab-okubətliri bilən tığəp, «dəhxətlik azab-okubət» («yətmix həssə yəttə» iqidiki ahırkı «yəttə waqıt») bilən qayıtidin baxlinidioğan bolsa, bu dəl kütkünimizdək bolmamdu? Həzir biz qayıtidin Daniyalning xu bəxaritigə qarayli: — «**Bu atmix ikki «yəttə waqıt»** (62+7=69) **məzgili ətəkəndin keyin Məsih üzüp taxlinidu, Uningdə həqnərsə qalmaydu. Kəlgüsidə bolidioğan əmirning** (Rimning əmirining) **həlki bu xəhər bilən muqəddəs ibadəthanini gumran kılıdu. Bu aqiwət kəlkündək besip kelidu; ahiriqıqə jənglər dawamlıxidu; u yərdə bolidioğan wəyranqılıqlar bekitilgəndur**» («Dan.» 9:26)

Muxu yərdə Yerusalemnıng wəyran kılınıxi wə Yerusalemlə xəhriqə, xundakla Yəhudiylə həlkining bəxiqə keyin qıxıdiqan nuroqun kıyinqılıqlar aldin'ala eytilidu. Andin biz birakla səkrəp «yətmixinqi yəttə waqıt»kə ətimiz. Xu waqıtta «**kəlgüsidə bolidioğan əmir**» yənə pəyda bolup Yəhudiylə həlki bilən bir əhdə tüzidu. Bu əhdə ularning bihətərlıqıqə, xundakla yengidin kuroqan ibadəthanida ibadət kılıx ərkinliqıqə kapalət bərxı mumkin, dəp oylaymiz: —

«U əmir Hudaning həlkining kəp kısmi bilən ahırkı bir «yəttə waqıt»ta dostluk əhdinamisi tüzidu, ləkin bu «yəttə waqıt»ning yerimioğa kəlgəndə u ibadəthanidiki kurbənlıq wə ax hədiyələrnı sunuxni əməldin kalduridu. U qaoqda wəyran kıləuqi «yirginqlik nomussizlik» muqəddəs ibadəthanining əng egiz jayıoğa qoyulidu. Taki balayı'apət, yəni Huda bekitkən külpət wəyran kıləuqıning bəxiqə yaqduruluqə xu yərdə turidu» (9:27)

Təhlilimiz toqra bolsa «dəhxətlik azab-okubət»ning yəttə yılı dəl muxu əhdining tüzülüxi bilən baxlinidu. Bu əhdə «həlkining kəp kısmi» bilən tüzülidu demək, uningə qəxulmaydıoğan az bir kısmi bardur. Xuning bilən «ayal» bəlkim muxu qəl-bayawanoğa kəqip 1260 kün turoqan,

dəjjalning əhdisigə əsla qoxulmioqan «qaldi» boluxi mumkin. Bu ixka wə 13-16-ayətlərdiki bexarətlərgə karioqanda, Israildin boləqan «qaldi» wətinidin qeqixka məjbur bolidu, lekin xundak kilsa, Hudaning baxpanahlikı astida kalalaydu. Dəjjalning əhdisidə yoxurun bir xərt boluxi mumkinki, Məsihkə əgəxkən Yəhudiylərnıng Israil zeminida turuxioqa ruhsət bolmaydu. Kizik bir ix xuki, hazır Israiliyə həkümiti öz zeminioqa olturaklxmakqi boləqanlarəqa dəl muxundak xərt koyidu. Düxmənnıng məksiti ularni yokitix bolsimu, ular Huda tərıpidin alahidə koşqıdılıdu. Qaqkənlarning məhsus bir jayəqa qaqıdıoqanlıkı (miladiyə 70-yılı Yəhudiyy etıqadqılar İordaniyədiki «Pəllə» xəhırıgə qaqti wə xuningdək bihətər boldi) yaki Yəhudiyy əməs etıqadqılar bilən yoxurunıdıoqanlıkı tehi enik əməs.

Əmdi 7:14 wə 14:1də eytiləqan 144000 muxu «Hudaning qaldisi» yaki unıng bir qışmimu? Buningəqa biz tehi jawab tapalmıduq.

Xəytan «ayal»əqa tēgəlməy kəlip dəroəzəp boldi wə «**uning** (ayalning) **qaloqan nəslı, yəni Hudaning əmrlirigə əməl kılıp, Əysaning guwahlikını tutqan pərzəntlırı bilən jəng kıləqili kətti**». «**Uning qaloqan nəslı**» bolsa dəl Yəhudiyy əməs boləqan jamaətlər, dəp karaymız. Xuning bilən «dəlxətlik azab-əqubət»ning birinqi yeriminıng bexıdimu jamaətkə qarxi zor bir ziyankəxlik kətürölüdu.

7-9-ayətlərdə yukiridiki ixlar bilən munasiwətlık boləqan «ərxniki urux» təswirlinidu. Mikail wə pərixtiliri əjdıha bilən jəng kılıdu, Xəytan yərgə taxlinidu. Gərqə Xəytan əqəzıpi tūpəylidin yər yüzıdıkılərgə «way» degən bolsimu, ərxning nəziridə bu huxallık ix boldi; qünki kışka wəqıttin keyin Hudaning məmin bəndiliri mirasiəqa erixidu.

Bu ixlarning yənə Daniyal pəyoqəmbərnıng bexarətliri bilən enik munasiwətlık ikənlikini kərimiz: — «**U qaoqda, kərındaxlırınıgı «koşdıoquı uluq əmir» Mikail məydanəqa qikıdu. Bir azablık məzgıl bolıdu; yurt-dələt barlıkqa kəlgəndin buyan, xundak qong balayı apətlık wəqıt bolup bəkmioqan. Bırək xu qaoqda həlqıng kütquzulıdu; ularning ıqıdiki nami həyatlık dəptirigə pütölənlərnıng həmmisi nıjatlıkqa erixıdu**» («Dan.» 12:1-2).

13-bab, 1-7-ayətlər

13-babtiki izahatimizda kərsətkinimizdək, Əysa Məsih Hudaning dəl «obrazi wə ohxaxlıkı» boləqandək diwə dəl Xəytan («əjdıha»)ning «obrazi wə ohxaxlıkı»dur.

17:1- wə 15-din wə «Yəx.» 57:20din okuqınıımızdək, «sular» yaki «dengiz» əzduruluq kəymakturuloqan yər yüzıdiki əllərgə daim wəkillik kılıdu. Dewə Məsihni dorap unıng salahıyitigə erixix üqün, hətta «ölümdin tiriləndək» kərinidu. Diwigə «**kupurluk səzləyđioqan bir əqiz**» berilidu, xundakla yənə «42 ay»əjiqə «dawamlıxix»ka həkuk berilidu. Xuning bilən biz xundak karaymızki: — «Dan.» 9:27də eytiləqandək diwə Israil bilən əhdisini buzup, əzining həkikiy salahıytini axkarılaydu. Xu qaoqda u Yerusalemdiki ibadəthanidin paydilinip, əzigə ibadət kəltürüx üqün xu yərdə «yirginqlik nomussızlık»ni bərpə kılıdu. «**Uning mukəddəs bəndilərgə qarxi jəng kılıp, ularning üstidin əqalib kəlixigə yol qoyuldi. Hər kəbilə, hər millət, hər hil tilda səzlıxıdıoqan əllərgə həkümranlık kılıx həkukı berildi**» (13:7). Xuning bilən diwə pütkül dunyanıng degüdək imperatori bolidu, wə ohxax wəqıtta jamaətkə tehimu küqlük ziyankəxlik kılıxka baxlaydu. Etıqadqılarning kəp qışmi xu qaoqda əltürölüxi mumkin.

Bundak ixlar «Dan.» 7:23-26-ayətlərdə ayan kılinoqinioqa ohxax: — «**Tətinqi məhluk kəlgüsü dunyada bax kətürıdıoqan tətinqi padıxahlık bolup, u baxka hərəkəndək padıxahlıklarəqa**

ohximaydu. U pütün dunyani yutup, pütün yər yüzini ayak asti kılıp, kukum-talkan kılıdu. On münggüz bolsa, bu padixahlıktın qikip həkümranlıq kıldioğan on padixahdur. Keyin yənə bir padixah məydanə qıqıdu u ilgiriki padixahlarə qaxı ohximaydu; u üq padixahni aqdurup taxlaydu. U Həmmidin Aliy Boləuqioğa qarxi kupurluq səzlərni kılıdu həmdə Həmmidin Aliy Boləuqining muqəddəs bəndilərinə həlsizlanduridu. U kalendarni wə həyt-ayəmlərni wə muqəddəs qanunlarni əzgərtiwetixni qəstləydu. Hudaning muqəddəs bəndiləri «üq yerim wəqit» (üq yerim yıl) uning həkümranlıqioğa tapxurulidu.

Andin keyin Hudaning soti eqilidu, buning bilən uning idarə kılıx hokukı tartiwelinip, mənəgürlük üzül-kesil yokitilidu.»

Bu ayətlərgə qarioğanda «diwə imperiyəsi»ning on padixahlıqı «dəhətlik azab-ökubət»lik məzgilning däl otturidə «bərək uridu», wə xu wəqittin baxlap oquq kupurluqı baxlinidu.

11-17-ayətlərdə Qəzioğa ohxaydioğan ikkinqi diwə pəyda bolidu. Bu diwining wəzipisi «**birinqi diwining hokukioğa igə**» bolup, «sahta pəyoğəmbər» bolup, türlük məjizilik aləmtələr arqılıq barlıq insanlarni birinqi diwigə ibadət kılduruxtin ibarət bolidu. Xuning bilən sahta bir «üq bir gəwdə» pəyda bolidu — Hudaning ornini almaqı boləğan əjdihə, Oqulning ornini almaqı boləğan, əjdihəning «obrazi» boləğan diwə wə ularəğa ibadət kəltürməkqi boləğan, Muqəddəs Rəhning rolini doraydioğan «sahta pəyoğəmbər» bar bolidu.

«**Diwining but-həykili**» — bizningqə däl Daniyal kərsətkən «yirginqlik nomussizlik». «**Əkil-parasiti barlıq kixilər diwining rəkimini həsəblap bəqsun**» — əmdi buni kılıx üqün qandək «həkmət» kerək bolidu?

«Wəhiy»ning əng dəsəlpki oqurmənliəri üqün bu həqkandək qiyin ix bolmaydu. Qünki həm Greklər həm İbraniylarning həqkandək ayrim rəqəm sistemisi bolmioqəqə, məlum sanni bildürüx üqün hərplərni ixlitətti. Bundək sistemida Grekqə elipbəning birinqi hərpi «alfa» bolsa 1ni bildürətti, ikkinqi hərpi «beta» bolsa 2ni bildürətti....

«**Uning ismining rəkimini**» addiy puqrələr kəp yərlərdə öz ismidiki hərplər bildürgən «san»ni bir-birigə qoxup, yiqindisini öz dostlırioğa eytip bərətti; bu rəqəm «məhpiy xifir» süpitidə dostlar arisida öz ismioğa wəkillik qilətti. Məsilən, arhe'ologlar kolap qıqqan qədimki xəhər Pompaydiki əylərning tamlirida mundək pütüklər tepilidu: «132 513ni səyidu». Öz ismining rəkimini 513 ikənlikini bilgən qiz bundək pütükni kərsə, dərhal barlıq yigıt tonuxlirining ismiliərni qəzioğın həsəblaxqə kixirətti!

Dəjjal pəyda boləğanda ixinimizki, uning ismi ibraniy yaki grek tilida ipadiləngən bolsa, 666 dēgən rəqəm qıqıdu. Təwəndiki jəd wəl bilən oqurmən buni əzi həsəbliyalaydu.

Yunan (grek) yezikidiki hərplər

α	(alfa)	alpha	1
β	(beta)	beta	2
γ	(gamma)	gamma	3
δ	(dəlta)	delta	4
ε	(əpsilon)	epsilon	5
(kona hərplər)	(digamma)	digamma	6
ζ	(zeta)	zeta	7
η	(eta)	eta	8
θ	(feta)	theta	9
ι	(iota)	iota	10
κ	(kappa)	kappa	20
λ	(lamda)	lamda	30
μ	(myu)	mu	40
ν	(nyu)	nu	50
ξ	(ksay)	xi	60
ο	(omikron)	omicron	70
π	(pay)	pi	80
(kona hərplər)			90
ρ	(ro)	rho	100
σ , ς	(sigma)	sigma	200
τ	(taw)	tau	300
υ	(upsilon)	upsilon	400
φ	(fay)	phi	500
χ	(kay)	chi	600
ψ	(psay)	psi	700
ω	(omega)	omega	800

Ibraniy tilidiki hərplər

א	(aləf)	aleph	1
ב	(bət)	beth	2
ג	(giməl)	gimel	3
ד	(dalət)	daleth	4
ה	(he)	heh	5
ו	(waw)	waw	6
ז	(zayin)	zayin	7
ח	(hət)	cheth	8
ט	(tət)	teth	9
י	(yod)	yod	10
כ	(kaf)	kaph	20
ל	(laməd)	lamedh	30
מ	(məm)	mem	40
נ ו ן	(nun)	nun	50
ס	(samək)	samech	60
ע	(ayin)	ayin	70
פ	(pəh)	peh	80
צ	(tsaddə)	tsadde	90
ק	(qof)	qoph	100
ר	(rəx)	resh	200
ש	(xen)	sheen	300
ת	(taw)	tau	400

Okurmən Əysaning namini hesablap baksun! Grek tilida uning ismi «Ἰησοῦς» (Yesus) bolup, uningdiki hərblər mundaq rəqəmlərni bildüridu: Iota = 10, eta = 8, sigma = 200, omikron = 70, upsilon = 400, sigma (baxqa xəkildə) = 200. Yiqindisi? (dikkət kılsingiz, Muxəddəs Kitabta «8» degən rəqəm kəp yərlərdə «molqılıq» yaki «tirilix» bilən munasiwətlik bolidu).

Muxəddəs yazmilarda «7» bolsa həman Hudaning mukəmməllikini bildüridioğan yaki Uning mukəmməllikini kərsətkən ixlarəja baəqlinidu.

«6» degən rəqəm bolsa həman «insan» bilən baqlıq bolıdu. Adəm'atimiz 6-künıde yaritılqan; yənə kelip «6» Hudaning mukəmməllikini bildürıdıqan «7»din kəm bolup, daim insanning özıgə tayınıdıqanlıkı yaki insanlarning öz-özını kətürgənlıki (təkəbburluqı)ni bildürıdu. Xunga «666» dərwaqə özını Huda kılmakqı bolqan məlum bir insanning ismining əng muwapıq rəkımi bolıdu.

Xunımu eytip ətımızkı, hazırkı zamandıki «tor» (Internet)ning ipadısi «www» bolıdu. İbranıy tilıde «w» «waw», yəni 6-hərph bolup, «www» ıbranıy tilıdıki ipadısi «666» bolıdu. Kəlgüsıde «tor» dəjjalning qoralı bolup qalamdu kəndəq? İxkılıp bu rəqəmgə qarap etıqadqılarning ızlırını «tor»qə bək urup ketıxtın səl pəhəs boluxıqə toqra kelıdu, dəp qaraymız.

14:1-5

— 144000 İsrail həlki yənə pəyda bolıdu. Yüqırıda, 7:4 üstıde tohtaloqanlirimızni kərug. Əgər «tunji həsulning mewisi» degən ıbarə «dunyawı jamaətning dəsəpkı əzalırı»ni kərsətmısə, undakta bəlkim, rosul Yaqup hetıde: **«Bizlər (etıqadqılar) Uning (Hudaning) yaratqan kainattiki həsulıning birhlı tunji mewısidurmız»** («Yaq.» 1:18) degən omumiy həkikətni kərsitixi mumkin (Təwrat dəwridə həsulning tunji mewisi daim Hudaqə atılıxi kərək idi). Biz kayıtdın tuqulqan bolsak, əmdı yengi həyatımız **«yengi asman, yengi zemin»**gə keliximizdin ilğiri yər yüzıde **«tunji mewə»**dək ularning wəkili wə ıspatı bolıdu.

Yənə bir imkanıyət barkı, bu 144,000 nəpər etıqadqılar 7:1də kərsitilgən kixilərgə ohximaydıqan bir türküm, yəni «İsrail otturısıdin qıkkən dəsəptiki jamaət»ni kərsitıdu. Ular Rəbgə bolqan sap dillik sadıqlıqı wə səyğisi «hux həwər»ning pütkül dunyaqə tarkitililixining kəm bolsa bolmaydıqan həlkilik türtkə idi. Xu tərəptə dəwrdin-dəwrgıqə, biz pütkül dunyadıki barlıq etıqadqılar ularqə kərzdarlarmız («Rim.» 15:27ni kərug). Ularıning bizgə bolqan təhpisi tüpəylidin ularqə «pak adəmlər» wə **«Hudaqə wə Kozıqə həsulning tunji mewisi»** dəp atılıxi layıq əməs?

8-ayəttə, ikkinqi pərixta: **«Qulıdıl! Katta xəhər Babil qulıdıl!»** dəp jakarlaydu. Bu ix «yəttinqi qına»ning ahırkı nətijisigə ohxax bolıdu (16:17-19). Biz 17-bab toqırluq bayanımızda buning üstıde tohtilimiz.

9-ayəttə, üçinqi pərixta kim diwigə yaki but-həykiligə qokunsa yaki uning bəlgisini qobul kılsa mənggü kıynılıdu, dəp jakarlaydu. Bu həwər «dəhxətlik azab-okubət»ning ahırıda kelıdu (Babil allıkaqan gumran bolqan bolsa, uxbu həwər xu wəkıtta boluxı kərək). Muxu həwər bəzi adəmlərnıng tehi «diwining bəlgisi»ni qobul kılmıqanlıqıqə ıspat bolıdu. Hətta bu ıxlarnı kıloqan bolsımu, bu agah ular üçün diwining ibaditini taxlap towa kılix yoli tehi barlıqıqə imkanıyət berəmdı? Agah «hazırkı zaman»da bildürülıdu — **«Kimdikim diwigə wə uning but-həykiligə qokunuwatsa, uning tamqısın pexanısıgə yaki kıloqə qobul kıliwatsa...»**. Bu «ətkən zaman»da əməs ipadənmıgəqkə, eytkən kixilər üçün towa kılix pırsiti barmıdu? Muqəddəs Kitabta Hudaning həqqəndəq muxundəq agahı bıkar bolmaydu — demək, gərqə kəqürüm kılix pırsiti tilqə elinmioqan bolsımu, hərdaim bar bolıdu (məsilən, Yünüs pəyqəmbər Ninəwə xəhıridikilərgə bərgən agah). Biz pəkət jənnətkə yətkəndila jazm bilələymız.

«Wəhiy»

14:14-20də Rəb Əysanın qayıt kəlgən yənə bir kərünüxini kərimiz. Bumu bizgə xuni ispatlayduki, wəkit «yəttingi qinə»ning wəktidin keyin bolidu. Yuhanna «İnsan'oolioğa ohxaydioğan» birsining bulut üstidə olturoğanlıqini kəridu. U orojiki bilən oruxkə baxlaydu. Bu orma yahxi orma, İnsan'ooli Məsih Əzi xəhsən alidioğan, yəni nijatkə erixkənlərdin boləğan orma dəp kəraymiz («Mat.» 24:31ni kərüng — bu wəkit dərwəqə **«zamanning ahiri»**).

Keyinki orma pərixətə tərripidin elinoğan — Hudaning jazasini tartixkə boləğan orma. Kəanning kəplikigə kərioqanda, undək kiroqinqilik yər yüzidə bolup bəkmioğan.

Bizgə həzir Hudaning «dəhxətlik azab-okubət»ning ikkinqi yerimidiki ahirki jazalirining kəprək təpsilatlıri məlum kəlinidu. Bu jazalar «yəttə qinə» yəki «yəttə balayi'apət» dəp atilidu.

15-16-bablar «Yəttə qinə»din qikqan «Yəttə balayi'apət»

Yuhannağa yənə bir wəhiy tapxuruloğan, bu kətim «dəhxətlik azab-okubət»ning ikkinqi yerimining ahirida, Rəb Əysanın qayıt kəlixkə az kəloğan kışkə məzgildiki jazaliri toqıruluk bolidu: —

«Asmanda zor həm karamətlik yənə bir alamətni, yəni ahirki yəttə balayi'apətni tutup turoğan yəttə pərixətini kərdüm (ahirki balayi'apət deyilixtiki səwəb, Hudaning oqəzipi bular bilən ahirlixidu)»

Omumiy jəhəttin eytkənda, «yəttə qinə»diki jazalar «yəttə kanay»diki jazalarni ətkürləxtürxidü.

15:2-4 Məmin bəndilirining bu küyining məzmuniəğa kərioqanda wəkit «dəhxətlik azab-okubət»tin keyin bolidu, qünki bu wəqəttə küy eytkuqılar diwə üstidin oqəlibə kəloğan wə Hudaning həkəmliri yər yüzidə namayan kəlinəğan bolidu.

15:5-8 Bu «yəttə qinə» biwasitə ərxтики ibadəthanidin qikidu — demək, jazalar Hudaning Əzining jazaliri bolidu. Ilgirikə quxürülgən balayi'apətlərdin bəziliri Xəytanning öz rəzil küqini koyuwetixini öz iqigə elixi mumkin idi.

16:2 **«Birinqi qinə»** — diwigə qokunoğanlar üstidə əxəddiy yara pəyda bolidu — diwə allikağan ayan boləqəqkə, bu wəqə ikkinqi «1260 kün» iqidə bolidu.

16:3 — **«İkkinqi pərixəting qinisi»** — dengiz kənoğa aylinip, dengizdə barlıq janiwarlar əlidu. Bu wəqə «2-kanay» (dengizning üqtin biri kənoğa aylinidu)din keyin bolsa kərək.

16:4-7 **«Üqinqi pərixəting qinisi»** — dəryalar wə buləqlər üstigə təkülüp, ularmu kənoğa aylinidu. Bu wəqə yənə «3-kanay» (dengizning üqtin biri aqqıq bolup, kəp adəm əlidu)din keyin bolsa kərək.

16:8-9 **«Tətinqi pərixəting qinisi»** — kuyax üstigə təkülüp, kuyax təpti adəmlərnə keydüridu. Bəzilər bu qinə «4-kanay» (kuyax wəqətning üqtin biridə kərangəqulixidu) bilən bəqlik, dəp kəraydu. Əmma bizningqə ««qinə»lərdiki jazalar «kanay»larni ətkürləxtürxidü» degən prinsip toqra bolsa, «bəxinqi qinə» bəlkim «4-kanay»da boləğan apətni təhimu bəttər kəlidu.

16:10-11 **«Bəxinqi pərixəting qinisi»** — «diwining padixəhlik» (yər yüzidiki kəpinqi

jaylar) qarangoʻulixidu. Insanıyetning koʻpinqisi yanıla bu ixlarni Huda tərıpidin kəlgən dəp bilip turup, towa kılmaydu, hətta tehımu kupurluk kılıdu.

16:12-16 **«Altinqi pərixtnıng qınısı»** — Əfrat dəryası qurutuwetılıdu. Bu ix «altinqi kanay»diki wəkgə ohxax; xərktiki padıxahlar hazır «Hərmageddon»da boləqan jənggə katnıxıxkə kələydu (Əfrat dəryasining qurutuwetılıxi kerək boləqanlıki bizgə bu dəwrđiki uruxlar wə katnax korallrining «zamaniwiy» əməslıkını ispatlaydu, bolmisa ayrupılanlar asanla ətüp ketəttil).

(«Yərəmiya»diki koxumqə səzimıdiki «Əfrat dəryasining qurutuwetılıxi»oqa dair burunkı bir wəkgə toqırısıdiki izahatimızni kərüng. Xu qaođımu «qurutulux» «Babil xəhırı»ning yokıtılıxiə «xərktin kelıdıəqan bir padıxahning yoli»ni təyyarlarx üqün idi. Wəkgə «Yər.» 50:38, 51:30-32, 36də bexarət kılinıdu; «Yəx.» 45:1nmu kərüng).

16:17-21 ayətlər **«yəttingi pərixtnıng qınısı»** — hawaoqa təkılıdu. **«Ix tamam boldil»** degən awaz anglınıdu. «Yəttingi kanay» qelinojınida ohxax awaz anglınıdu. Yüz berıdıəqan yər təwrəx ilğırıki hərəkandıkıdin eoır bolıdu. Bu ayətlərgə kəriəqanda Babil üstigə qıqırıləqan həküm-jazani (on padıxahning kəlida — 17:16ni kərüng) «yəttingi qınə»diki wəkgələr öz iqigə alıdu. Biz hazır Rəb Əysa Məsılhning kaytıp kelıdıəqan «bosuqısı»oqa kəlduk. Həmmə ix buningə təyyar turıdu. Uning kaytıp kelıxining əyni təpsilatlırı pəkət 19:11-19də təswirlınıdu. Əmma awwal 17- wə 18-babtiki «kısturma səz»gə karax kerək. Bu bablarda ahırkı zamanlarda, xundakla hazırkı dəwrımızgə küqlük təsir kərsitiwatқан «Babil» bizgə «pax kılınoqan haldə» tonuxturulıdu.

(17-18-bablar) «Büyük pahıxə ayal» — Babil

Mukəddəs yazmılar iqidə «Babil» muhım bir temıdur. «Babil» həm xəhərnıng əzi wə bu xəhərnıng kəynidə turoqan birhil rohiy küqigə wəkildur. «Yər.» 10:10də Nimrodning Hudaəqa karxılık bildürüp, insanning xan-xəhritini kətürüx məksitidə «Babil»ni quroqanlıki kərünüdu. Hazır «Wəhiy»də Babil pahıxə ayalning süpitidə kərünüdu; u **«Kəziəqə yatlık boləqan kız»** (21:9), yəni jamaətnıng dəl əksi bolıdu; Babil kızil kıyım kıyıdu, «sular üstidə» olturıdu; jamaət, yəni «yengi Yerusalemlə» asmandin qüxıdu, ap'ak kıyım kıyıp, huddi öz eri üqün təyyarlanəqan toy kılıdıəqan kızoqa ohxax bolıdu. Pahıxə ayal diwining üstigə minıdu (siyasiy wə Xəytanning küqigə tayınıdu), buzukluk kılıdu (kimki uningə payda yətküzsə, Babil əzini uningə satıdu). U az degəndımu (1) «sahta bir jamaət» yaki diniy tüzüm; (2) həkikiy bir xəhər — «kaytıdin quruloqan Babil» boluxı mumkin.

«Yerusalemlə» wə «Babil» xəhərlirining birsi asmandin, birsi asiylə Nimroddin kelıdu. 9-ayətkə kəriəqanda uning Rim xəhırı bilən munasiwiti barlıkıdin kimmu gumanlansun? Həlbuki, «pahıxə ayal» — «Rimđiki «Katolik jamaət»ni kərsitıdu» deyix 18-babtiki təpsilatlarəqa kəriəqanda yüzəki bir qüxənəqə bolıdu. Barlık bayanlarəqa inqikilik bilən kəriəqandin keyin, bəlkim bir hulasigə keliximiz mumkin: —

Yuhanna muxu yərdə kərgən diwə 13-babta kərüngən diwigə ohxax bolsa kerək, lekin hazır **«bədinini kupurluk namlırı kəpləqan bir tok kızil diwə»** kərünüdu — uning həkikiy əpt-bəxırısı kərünüdu.

«Wəhiy»

Tapxuruloqan həkmət boyiqə «pahixə» yəttə bax üstidə olturidu, bu baxlar: —

(1) Yəttə taoq. Qədimki zamanlarda həmmigə ayanki, «Rim xəhəri əslidə Tiber dəryasining sol kirojıqıdiki yəttə taoq üstigə bərpa kılinoqan».

(2) Yəttə padixah («**Bularning bəxi yikiloqan, birsi bar, yənə biri tehi kəlmidi. U kəlgəndə pəkət azla wəqit turalaydu**»). Muxəddəs yazmilarda bayan kılinoqan, Hudaning həlki Israiloqa qarxi turoqan, xundakla Hudaning Israil arkilik Qutquzuquqi-Məsihni əwətidioqan pılanini yoxatmaqqi boləqan (Məsihning əjdadi boləqanlarni yokitix arkilik) alahidə altə imperiyə bar idi. Ular: —

(1) Misir (əslı İbrahımdin Sarahni tartiwalməqqi idi, keyin Israilda barlıq oqul bowəklarni ɵltɵrɵxkə tirixqan;

(2) Asuriyə imperiyəsi (pɵtkɵl Israilni yoxatmaqqi),

(3) Babil imperiyəsi (Yəhudadiki barlıq xahzadilərnı aqwat kiliwətməqqi idi, keyin Babilning baylıqliri kɵp Israilaroqa wətangə kəytmaslıkka ezitku boldi),

(4) Media-Pars imperiyəsi (Əstər ayal padixahning kɵnliridə bax wəzir Həman pɵtkɵl Israilni yoxatmaqqi boləqan),

(5) Grek imperiyəsi («Antioqus Əpifanis» imperator boləqanda Israildiki ibadətəni pɵtɵnləy buzup, xundakla ɵlarning Hudaning həlki boləqan saləhiyitini yoxatmaqqi boləqan),

(6) Rim imperiyəsi (Məsihni ɵltɵrgən, Yerusəlemni wəyran kıləqan, jəmətkə əxəddiy ziyənkəxlik kılıxkə baxlıəqan). Xuning bilən **«bəxi yikiloqan** (Misir, Asuriyə, Babil, Pars, Gretsiyə), **birsi bar** (Rim) **yənə biri tehi kəlmidi. U kəlgəndə pəkət azla wəqit turalaydu**» (Daniyal pəyğəmbərnıng bəxəratlirigə wə təwəndiki 11-ayətkə əsaslanəqanda wə xundakla Babil Rim xəhərigə baqlənoqan boləqəqkə, bu yəttinqisini biz birhil «kəytidin janlanəqan Rim» dəp oyləymiz).

«Burun bar boləqan, əmdi həzir yok boləqan diwining ɵzi səkkizinqi padixahdur, xundakla u həm yəttisidin biri bolup hələkətkə qarap mangidu» — xunga «diwə» «əsligə kəltɵrɵlgən Rim»din qikixi mumkim. Uning qikixi bilən təng on padixahnımu hɵkɵkka erixtɵridu. Andin («Dan.» 7:8, 20-21gə əsaslanəqanda) diwə ɵndin ɵqisini təhtidin quxuruwetip ɵlarning ɵrnini igiləydu.

«On padixah» bolsa pəkət «bir saət»la hɵkɵklɵk bolidu. Əgər «Wəhiy»də «bir həptə» 7x360 kɵnni bildɵrsə, undəktə «bir saət» = 360/24 kɵn, yəni 15 kɵn bolidu — ixkılıp intayin kışkə bir wəqit bolidu.

17:15-18-ayəttə Xəytanning ahirkı məksitini kɵrimiz. Gərqə u muxu «pahixə ayal»ni əllərnı butpərəslik wə hərhil buzuklɵkka əzduruxkə ixlətkən bolsımu, u insanlarning pəkət tax-yəoaqtin yasəqan butlarəqa ibadət kılıxidin razi əməs — u ɵlarning ibaditining «əz ɵbrazi boləqan diwə» arkilik biwasitə ɵzigilə boluxini halaydu. Xuning bilən «ayal Babil»ni ɵzining wəqitlik məksitidə ixlətkəndin keyin Xəytan on padixahning wasitisi bilən uni yokitidu (Xəytanning barlıq wasitiqlirining ahirkı əkiwiti ohxax bolidu).

Yuhannağa pahixə tooqroluk; «**Yər yüzidiki padixahlarning üstidin həkümranlik kildioğan katta xəhərdur**» dəp eytilidu. Ətkən zamanlarda (səkkizinçi əsirdin on altınçı əsirgə) «Rim papası» əslidə Rim imperatorliri arkilik, imperiyə yokałoqandin keyin əzlikidin Yawropadiki kəp padixahlarning üstidin kəp jəhətlərdə həküm sürətti. Ayətkə karioqanda ahırkı zamanda bundak ix qaytidin pəyda bolidu. Muxu yərdə səhipə qəklilik bilən munasiwətlük təpsilatları təminliməymiz, ləkin Babilning kona alahidə butpərəslik bilən hazırkı Rimdiki «Katolik dini» ziq munasiwətlük, deyiximiz kerək. Bularning alakisi hətta Pərgamum xəhiri («Xəytanning təhti boləjan jay», 2:13) arkilik baolənoqan.

Tarihtiki rəddiyə kiloşusiz pakit xuki, ottura əsirlərdiki Rim papaliri oquq-axkarə katillik, əhləksizlik, jinsiy buzukluk wə bəqqiwazlikliri bilən hətta butpərəsləri səskəndürətti. Rim papilik boləqandin tartip muxu papilar «Məsihnin namida» Hudaning məmin bəndiliridin, məyli ərlər bolsun, ayal bolsun yaki hətta balılar bolsun, qanqilioqan adəmləri kiyin-qistakqə aloqan, kəydürgən, paləq kiloqan wə əltürgən, buni pəkət bir Huda bilidu. Ular əltürgən məmin bəndilər Rim imperiyəsi əslə əltürgən bəndilərdin ziyadə kəp idi. Rim papası Yawropadiki kixiləri Yəhudiy həlqigə nəprətlinixkə kətritixliri Ikkinçi Dunya Uruxida Gitlarning altə milyon Yəhudiyi kətl kilixioqə muhim türtkə boləjanidi.

Yənə eytixkə muwapikki, dunyadiki əng rəzil jinayəti təxkilat («Mafiya», qara qol jəmiyiti) Rim xəhiri jaylaxqan dələttə yiltiz tartqan wə «Rimning Katolik jəməiti» bilən ziq munasiwiti bar.

18-babta Yuhanna Babilning tehimu kəprək jəhətlirini kəridu. Muxu babta u qong soda xəhiri süpitidə kərinidu. Yəxaya wə Yəramiya pəyoqəmbərlərlə Babil xəhiri tooqroluk bəxərtliri tehi toluk əməlgə axurulmioaqkə, kəlgüsüdə Babil xəhirining qaytidin quruluşini, andin qaytidin wəyran boluxini muqərrər, dəp qaraymiz.

18-babta «Babil»ning «soda» alakisi intayin enik kərinidu. Babilning muhim alahidilikini təwəndikidək kərsitimiz: —

(1) Babil etiqadqılardin boləjan həkəkiy jəmətning birhil əksi, sahtisidur.

(2) U daim həkəkiy jəmətkə ziyankəxlik kildu wə hətta «**barlik yər yüzidə kiroqin boləjanlar**»oqimu birhil məs'uliyiti bar (18:24)

(3) Yər yüzidiki barlik padixahlar uning bilən sodilixix wə uningdin paydilix üqün əzlrini əhləq jəhəttə buləjaydu.

(4) Babil barlik sən'ətlər wə ilim-pənlərdin paydilinidu wə ular arkilik kixiləri əzige tartidu.

(5) U səhigərlük kildu.

(6) Babil bolmisa həlq'ara soda yaki kəng dairilik soda mumkin bolmay kəlip, dərhal tügixidu.

(7) Uning Rim xəhiri bilən muqim munasiwiti bar; ahırkı zamandiki Rimda yiltiz tartqan diwining kəllixioqə erixidu, ləkin ahirdə diwə uni yəkitidu.

(8) Babilning tügixixi intayin kışkə wakıt iqidə bolidu; bu ix «on padixah»ning kəlida bolidu.

Dərwəqə u «bir sir» bolidu!

Bolupmu yekinqi zamanlarda Babilning salahiyyiti tooqroluk altə kıyas otturioqə koyuldi: —

«Wəhiy»

- (1) Rimlik Katolik jamaiti
- (2) Məlum birhil «dunyawiy din» yoki etikadi buzuloqan «hristian dunyawiy jamaiti»
- (3) Soda-setik, türlük tijarət
- (4) Amerika
- (5) Kaytidin quruloqan Babil xəhiri
- (6) Ikkinqi həm bəxinqisi — «dunyawiy din» wə «kaytidin quruloqan Babil» xəhiri.

Bularning iqidiki «Amerika» əng namuwapiq namzat boluxi mumkin, qünki etiqadqılarning jamaatliri Amerikida uqrioqan ziyankəxlik bügüngə kədər az boldi; Amerika kəp kətim ziyankəxliktin kaqқан Yəhudiylaroqə wə Məsihiy etiqadqılaroqə baxpanah boldi. Bundak degənlikimiz Amerikidiki əhwal pəkət özgərməydu, deginimiz əməs. Özimiz təwəndiki səwəblərdin 6-pikirgə mayilmiz: —

Muxu 17- wə 18-bablardin dunyadiki kəp soda (həmmə soda deməkqi əməsmiz) ixlirining kəynidə bir roh turidioqanlikini, insanlarni əzigə tartip kıltakqə qüxürüwatqanlikini kərgili bolidu. Xunga kəpligən kixilərnin dinini bolsa dəl «soda» degili bolidu. Rəbbimiz bu ixni tiloqə elip: «**Silər həm Hudaning, həm mal-dunya («mammon»)ning küli boluxunglar mumkin əməs.**». Grek tilida «mammon» «soda, baylik, küqlük tayanq»ni bildüridu. Bəlkim, 18:23də bu sirni qüxinixitki bir aqquq bizgə kərsitilidu: «**barlik əllər sening şəhər-əpsunliringoqə aldandi.**» 9:20də bu şəhərlikning küqi ayan qilinidu.

«Babil» Hudaning həqiqiti wə nijatioqə qarxi turoqan, Hudaning bəndilirigə ziyankəxlik kilidioqan dunyadiki barlik dinoqə, jümlidin «mammon»oqə wəkillik kilidu, desək bəlkim ehtimaloqə yekın bolidu. Kəlgüsüdə dunyawiy dinlar birləxtürölüp, Rim papasi ularning bexi boluxi mumkin. Qünki Rim xəhridə Rim papasi rə'isliki astida dunyadiki kəp dindarlar, jümlidin «Hristian dini», Budda dini, Hindu dini, Islam dini wə Tibət dinidikiərbablar birnəqqə kətim kengəxtə jəm bolup billə «dua kilip» «Hudaqə ibadət» kilixti. Əməliyəttə ularning «kəngəx» paaliyətliri «Siz yaxxi, mən yaxxi, həmmimiz yaxxi adəmlərmiz» deyixtin baxqə ix əməs. Ularning kəp ixlar toqıruluk bir-birigə xunqilik qoxuloqanlikining səwəbi əməliy etiqadqə boləqan əkidiliri intayin kəm boləqəqə, həqkəndəq muqim bir əkidigə degüdək ixənməytti; biraq ularning kəpinqisi xu muqim bir nuqtida bir pikirdə boləqanki, «Pütkül aləmdə mutlək birlə həqiqət məwjut degili bolmaydu» wə «Mumkin bolsa «mutlək həqiqətkə ixəngənələr»ning kəzqaraxlirini aləmdin yokitix kərək».

Soda ixlirioqə kəlsək, dunyadiki kəp soda ixlirining hər türlük dinoqə ziq munasiwətlilik ikənlikidin kimmu guman kılsun? Əfəsustiki zərgərlər buning kərunərlilik bir misalidur («Ros.» 19:23-41). Rimdiki «Watikan» (Katolik dinining «bax ixtabi»)ning bayliqliri qanqilik ikənliki naməlum, ləkin xübhəsiszki, nuroqun dələtlərnin barlik həzinilridin artuqtur. «Watikan»ning nuroqunlioqan soda alakiliri bar, yekinki bəzi wəkələrgə qəriqəndə, «Mafiya» bilənmə munasiwiti bar. Həlbuki, bu 18-babtiki tekstlər həttə yukirida xu ixlardin ötüp, dunyadiki kəp kisim sodilarning birhil «şəhərlilik küq»ning aləqisidə turuwatqanlikini, həttə axu küq təripidin baxquruliwatqanlikini bizgə puritidu.

«Wəhiy»diki Babil toqıruluk bu bəxarətlərnin bizgə tapxuruluxning səwəbi bizgə dunyadiki muxu uluq iqtisadiy sistema (bankilar, payqıqlar, türlük payqik bazarliri wə hazırqi həmmidin muqim «tor»diki soda)ning kəynidə bir şəhərlilik jinning küqi bar dəp məlum qilixtin ibarəttur. Bu iqtisadiy sistema insanning səzi (Hudaning səzi əməs) üstigə quruloqan bolup,

uning dunyadiki barlik din bilən billə adəmni azdurup, həqiqəttin ayrıkça heli küqi bar.

Kəlgüsədə «Babil xəhiri» kaytidin kurulsa, dunyaning soda-setikini halkilik kontrol kiloudek amillarni tutuxi mumkin. Sadam Həsəyn Babil xəhirini kaytidin əsligə kəltürməkqi boləjan; u bugün «kısmən kurulojan peti»da turidu.

Babilning gumran boluxi (14:5-12-ayətlərdə kərsitilgən üq pərixtning həwirigə kəriqənda) bəzi kixilərninğ towa kilixioja türtkə boluxi mumkin. Lekin xu ix adəmni intayin həyran qalduriduki, hətta nurojun balayı'apətlərninğ agahlırioja, xundakla Hudaning Öz guwahqilirininğ guwahlıkını anglap turup, xunqə kəp adəmlər əzlrininğ səkratqə quxüp pat arida jazaoja tartilidiojanlikioja heq qarımay, bəlki Babil üqün həsrət qekip yioja-zar kətüridu. Kona zamanlarda Hudaning pərixtni Sodom xəhridikilərnı rəzililiği tūpəylidin urup kor kiliwətkən. Lekin ular Hudaning jazasidin heq agah almay, kor turupmu yənə gunah kilix pursitini izdəp yürgən («Yar.» 19:11). Rəb Əzi bizgə təlim bərginidə, hətta kıyamətninğ harpa künimu kəp adəmlər sodisini kıliweridu, dəp kərsitidu («Mat.» 24:36-41, «Luqa» 17:26).

19-bab — Əysa Məsihinğ kaytip kelixi

19-babta zamaninğ ahirki kərünüxi, jümlidin Rəbbimizning kaytip kelixi biz üqün təswirlinidu. Yukirida kərsətkinimizdək, bu ixlar

- (1) altinqi peqətninğ;
- (2) yəttinqi kanayninğ;
- (3) yəttinqi qinining;
- (4) (17-bab-19:4də hatiriləngəndək) Babil üstigə təkülgən jazalarning əwjigə qikixidur.

20-bab — Xəytanning baqlinixi, ming yillik səltənət

«1Kor.» 6:2-3ni kərüñg. Uningda rosul Pawlus Hudaning dunya üstidin həküm qikirixida Uning muqəddəs bəndilirininğ nesiwisi bar, dəydu. Muxu səzninğ əməlgə axuruluxi muxu «ming yil»ning bexida boluxi kərək.

Yənə bir ex enikki, «ikki tirilix» bar — birinqi tirilix «ming yil»ning aldidə, yəni ixəngüqlərninğ tirilixi; ikkinqi tirilix ming yildin keyin, yəni etikadsızlarınğ tirilixi bolidu.

Bu ming yillik səltənət həkqidiki bayanlarınğ xunqə kıska ikənliki, kərünüxtə məlumatning xunqə əzliki bizni həyran qalduruxi mumkin. Bu ixning əzi bizgə xuni ispatlayduki, «ming yillik səltənət» əməliyəttə Təwrətkə tonux boləjan xu dəwrdiki etikadqilaroja nisbətən «yengi ix» əməs. Qünki Təwrəttiki nurojun pəyojəmbərlərninğ yazmilirida «Hudaning padixahliqi» allıkaqan tiləja elinəjan. «Wəhiy» pəyojəmbərlərninğ xu kəp həwərlirigə xu qəojojqə naməlum bolup kəlgən ikki məlumat, yəni munu ikki soaloja boləjan jawabni qoxup təminləydu: —

- (1) Hudaning (yər yüzidə boləjan) padixahliqi qanqə wəqit dawam kilidu?
- (2) U qandək tūgəydu?

Andin Yuħanna yengi asman, yengi zeminni kəridu; «**Qünki burunkı asman wə zemin otüp kətkənidi. Dengizmu məwjut bolmıdi.**»

Biz hazır yengi asman, yengi zemin toʻqiruluk tolimu ajayib wə tilsimat bayanlaroga kəlduk (21-22-bab). Bəzi alimlar baykioqinidək, Məsih Əysa bizgə u dunya üqün təyyarliniximiz kerək dəp xunqə kəp ketim təlim bərgən bolsimu, pütkül mukəddəs yazmilar iqidə yengi asman-zemin toʻqiruluk pəkət muxu ikki bəbtinla həwirimiz barliki bəlkim səl qəlitə tuyulidu. Ləkin əhwal bəlkim heq baxkiqə bolmasliki mumkin. Həzirki əklimiz intayin qəklik, hətta zərriqilik boləqəqə, əgər yengi asman-zeminni tolukraq təswirligən bolsa, bəlkim uni pəkətlə qüxinəlməy qəlojan bolattuk.

Təwəndə biz «Wəhiy»də «yəttə peqət» eqiloqandin keyin bexarət qilinojan muhim wəkələrini tərtipi boyiqi tizixkə tirixmaqimiz; andin bu wəkələrini bir «wakit jədwili» iqidə tizmaqimiz.

Həzirki zaman: —

Ak atkə mingüqi — sahta Məsihlər

Qizil atkə mingüqi — uruxlar

Qara atkə mingüqi — aqarqiliklar

Tatirang atkə mingüqi —waba, aqarqilik, urux; insanlarning tətтин biri əlidu.

Xəytanning yər yüzigə taxlinixi — «dəhxətlik azab-əkubət»ning baxlinixi.

Dəjjal pəyda bolidu, «tinq-amanlik elip kəlgən» həlda bolidu. U «yengi Rim»ning bexi bolup («yəttingi bax»); «on münggüz»i tehi namayan bolmidi. U Hudaning həlkining «kəp qismi» bilən (demək, həmmə Yəhudiylar bilən əməs) əhdə tüzidu («Dan.» 9-bab).

Yilan (yəni əjdihə, bəlkı diwə əməs) Hudaoga sadik boləjan «Israilning kəldisi»ni yəkətməqci bolidu.

«Kəldi» qəl-bayawanoja (təyyarlanəjan bir jayoja) qəqidu.

Yilan yənıla Israilning kəldisini həlak qilməqci bolidu, ləkin «kəldi» 1260 kün qəl-bayawanda himayə qilinidu.

Etikədqilarning jamaətlirigə zor ziyənkəxlik baxlinidu. Ləkin nurojun adəmlər hux həwəрни qəbul qilidu, «mol həsul» bolidu (7-bab, «zor bir top adəmlər») — bu «dəhxətlik azab-əkubət»ning birinqi yeriminig əng muhim təripidur.

Diwə (dəjjal) Israil bilən boləjan əhdisini buzidu. U Yerusalemdiki ibadəthanining «sirtki həyla»sini buləjaydu. Bu «dəhxətlik azab-əkubət» məzgilingin otturisi bolidu.

Diwə on münggüzi (on padixah) bilən təng əzining rəzil əpt-bəxirisi bilən pəyda bolidu;

Diwə üq padixahni təhtidin qüxürüp, ularning orniəja qikip asasiy qəkukqə igə bolidu.

Diwining yəttə bexidin biri əjəllik yarilinidu, andin səkaytilidu (andin «səkkizinqi bax» bolidu).

Diwə (sahta pəyojəmbərnig yardimi bilən, bolupmu «əjəllik yarisi» səkaytiləqandin keyin) insanlarni əzigə ibadət qilduridu.

Diwə əzini ibadəthanisida «Mana əzüm Hudadurmən» dəp kərsitip («2Tes.» 2-bab) «wəyran qiloquqi yirginqlik nomussizlik»ni ornitidu.

Sahta pəyojəmbər diwigə bir but-həykəl yasaydu. U həykəlni «tirik» qilidu, uni səz qilduridu, türlük bəxkə karamətlərnimu kərsitidu. Diwining bəlgisini qəbul qilmioqanlaroga həqkəndək soda-setikni ruhsət qilmaydu.

Hudaning məmin bəndiliri tehimu eqir ziyənkəxlikkə uqraydu. Diwining bəlgisini qəbul qilmioqəqə, ular həqnemini setiwəlməydu. Babil muxu ziyənkəxlikkə kətnixidu. Israilar (Pələstində turoqanlar) hazır diwining harliki astida qalidu. Əgər muxu wakit 144000 tallənojan Yəhudiylar pəyda boləjan pəyt bolsa, ular Hudaning aləhidə bəxpanəhi astida guwahlik berixni

«Wəhiy»

baxlixi mumkin. Ikki guvāhqi Israiliyə zeminida 1260 kün guvāhliq beridu.

Bəxinqi kanay — adəmlər bəx ay qiyulidu

Əfrat dəryasi qurup ketidu. «Xərtiki padixahlar» kelidu.

Hərmageddonda boləjan jəng insanlarning üqtin biri əlidu.

«Ikki guvāhqi» ɵltürölidu, qaytidin tirilidu, asmanəja kɵtürölidu.

Diwə burulup «Babil»ni yəwetidu.

Sodigərlər Babil üstidə yioja-zar kɵtüridu — jəm'iiyətni muqim qilidiojan iqtisadiy sistema
yok bolidu.

Asmanning otturida uquwatqan üq pərixte kɵrölidu; ularning yətküzidiojan həwiri: —

(1) «**Hudaəja ibadət qilinglar, qünki sot qilix waqti kəldi**»;

(2) «**Babil əulidi**»;

(3) «**Diwigə qəqunidiojanlar wə taməjisini qəbul qilidiojanlarəja ... jaza qüxidu**».

«**Mukəddəs bəndilər aram elix waqti kəldi**» degən tətinqi awaz ərxtin anglinidu

Rəb bulutlarda ayan bolidu, mukəddəs bəndiliri Əzi bilən «həwada uqrixix»qə elinidu.

Yənə bir pərixtigə yər yüzidə qələjanlarni sorəqqa tartix wəzipisi tapxurulidu. «**Hudaning
kəhrining qong xarab kəlqiki**»ning waqti kelidu.

Rəb (mukəddəs bəndiliri bilən) qüxidu — Israil xu waqitta qutquzuluxi mumkin.diwə
yokitilidu.

Yər yüzidə qələjanlar bar bolidu — ular balilar wə bowəqlarla boluxi mumkin.

Diwə wə sahta pəyoəmbər ot kəligə taxlinidu.

Yər yüzidə qələjanlar «ming yillik səltənət»kə kiridu.

«Ming yillik səltənət»

«Ming yillik səltənət»ning ahirida, Xəytan yənə boxitilidu, əllər aldinidu

Yerusaleməja ahirkə hujum qilinidu

Hudaning jazasi asman wə zemin ot iqidə eritip yokitilidu

Qələjan əlgənlər (etikadsizlar) tirildürölüp sorəqqa tartilidu

Yengi asman-zemin pəyda bolidu

Pəqətlər, kanaylar, «arilikteki kɵrönüxlər» wə «yəttə qinə»ning bir-birigə boləjan
munasiwiti bəlkim təwəndiki jəd wəldikidək bolidu: —

«Wəhiy»

Peqətlər	Kanaylar	Ariliqtiki kөрүнүxlər	Qinilər
1-peqət			
Aq at			
Sahta məsihlər			
2-peqət			
Qizil at			
Urux			
3-peqət			
Kara at			
Aqarqilik			
4-peqət			
Talirang at			
Өlüm, waba, aqarqilik, urux. Insanlarning tötтин biri өlidu			
(----- «Dəhxətlik azab-oқubət»ning baxlinixi -----)			
5-peqət		«Əmir» Israil bilən əhdə түzidu Əjdiha «ayal»ni yоқatmaqqi «Ayal» 1260 күn yoxurulidu Əjdiha jamaətkə ziyankəxlik қilidu I I 1260 күn I I I	
Qurbangah astidiki janlar Ziyankəxlik pat arida baxlinidu			
(----- «Dəhxətlik azab-oқubət»ning otturisi -----)			
		Diwə həqiqiy қiyapəttə көрүnidu, əhdini buzidu 144000 көрүnidu?? «Ikki guwahqi» On padixah pəyda bolidu Üq padixah təhttin qүxidu	

«Wəhiy»

		<p>Diwə «əjəllik yarilinidu» Diwə sakaytilidu</p> <p>«Sahta pəyojəmbər» kərinidu</p> <p>«Yirginqlik nomussizlik» ibadəthanida selinidu</p> <p>«Diwining həykiligə jan kirküzülidu» Həykəl səzləydu</p> <p>Barlıq kixilər diwigə qokunuxka wə bəlgisini qobul kilişkə məjburlinidu</p>	
	<p>1-kanay</p> <p>Məldür, ot, qan Dəl-dərəhlərlərinin üqtin biri köydürülidu</p> <p>2-kanay</p> <p>Otluk taş dengizə quxidu Dengiznin üqtin biri qan bolidu, dengizdiki janiwarların üqtin biri əlidu</p>		
	<p>3-kanay</p> <p>«Kəkrə» yultuzi quxidu Dəryalar buloqunidu, kəp adəm əlidu</p> <p>4-kanay</p> <p>Kuyax, ay, yultuzların üqtin biri qarangojulixidu</p>		
	5-kanay	(-----???)	1-qinə
	«Qikətkilər» bəx ay adəmi kijnaydu	((-----)) «Ikki guwahqi» əltürülidu	Diwigə qokunojanlarni yarilar basidu
			2-qinə
			Dengiz qanoja aylinidu Dengizda həmmə nərsə əlidu

«Wəhiy»

			3-qinə
			Sular, dəryalar qanoğa aylinidu Insanlar iquxi kerək
			4-qinə
			Insanlar ot bilən zəhimpləndürüldü
			5-qinə
			Yənə bir «yara wabasi» Qarangoçuluk kəp yərlərni basidu
	6-kanay		6-qinə
	«Xərktin kəlgən padixahlar»ning yolini təyyarlaşğa Əfrat dəryasi kurutilidu «Hərmaggedon uruxi»		200 milyon atlıq xərkətin pəyda bolidu; Əfrat dəryasidin ötələydu. Adəmlərninğ üqtin birini öltüridu
		Babil oçulaydu	7-qinə
			«Ix tamam boldi!» Babil jazalinidu
Üq pərixətininğ ahirki ağahı			
(----- «Dəhəxtlik azab-oqubət»ning ayaqolixixi -----) (----- 1260 kün tığəydu -----)			
6-peqət	7-kanay		7-qinə (dawamı)
Kattik yər təwrəx Kuyax qara, ay kan Yultuzlar quxidu Pərixətimu həsul alidu	Kattik yər təwrəx Sorak jakarlinidu «Dunyaninğ padixahlıqliri Hudaninğ padixahlıki boldi!» Məldür	İnsan'oçli həsul alidu	Kattik yər təwrəx Yerusaleml yikətilidu Həmmə xəhər oçulaydu. Taoqlar, arallar yökilidu. Məldür
(----- Məşih yər yüzigə qaytip kelidu -----)			
7-peqət			
Ərxətə süküt Sorak təyyarlinidu	Ming yillik səltənət baxlinidu		